

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA

MAJANDUS-BÜLLETÄÄN

№ 3

1939

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ

ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA MAJANDUS-BÜLLETÄÄN ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

Jlmub 4 korda aastas.
Выходит 4 раза в год.

Väljaandja ja toimetus:

Издатель и редакция:

Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoda,
Tallinn, Mundi tän. 3—2. Telefon 411-67

Эстонско-Союзносоветская Торговая Палата,
Таллин, Mundi tän. 3—2 Тел. 411-67

7. aastakäik
7-й год издания

№ 3 23. X

1939

Sisu:

Содержание:

Eesti-Nõukogude kaubanduskokkulepe	138	Эсто-советское торговое соглашение	138
Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuh- ted 8 kuul 1939. a.	142	Экономические отношения между Эсто- нией и СССР за 8 мес. 1939 г.	142
Nõukogude Liidu rahvamajanduse areng teisel viisaastakul (1933.—1937. a.):		Развитие народного хозяйства СССР за II пятилетку (1933—1937 гг.):	
Teise viisaastaku põhitulemused	147	Основные итоги II пятилетки	147
Tööstus	150	Промышленность	150
Põllumajandus	155	Сельское хозяйство	155
Transport ja side	159	Транспорт и связь	159
Kaubandus	161	Торговля	161
Rahva aineline ja kultuuriline tase	162	Матер.-культурный уровень народа	162
Ehitustööd	166	Строительство	166
Kolmanda viieaastakava põhijooned	169	Основные черты III пятилетки	169
Eesti põllumajandus 1939. a. loenduse andmetel:		Сельское хозяйство Эстонии по данным переписи 1939 г.:	
I. Maavaldus	171	I. Землевладение	171
II. Maaositus	172	II. Структура земельной площади	172
III. Loomakasvatus	174	III. Животноводство	174
IV. Tehniline varustus	175	IV. Техническое вооружение	175
N. Liidu majandus (ülevaated, kroonika)	177	Экономика СССР (обзоры и хроника)	177
Sellest:		В том числе:	
Stahaanovliku liikumise edusamme	179	Успехи стахановского движения	179
Üleliiduline põllumajandusnäitus	182	Всесоюзная сельскохозяйств. выставка	182
Eesti majandus (ülevaated ja kroonika)	185	Экономика Эстонии (обзоры и хроника)	185
Sellest:		В том числе:	
Eesti maksubilanss ja välisvõlgne- vus 1938. a.	190	Платежный баланс и внешняя задол- женность Эстонии в 1938 г.	190
Kokkuvõtted-tõlked	193	Сводки-переводы	193

Eesti-Nõukogude kaubanduslik kokkulepe.

Эсто-советское торговое соглашение.

28. septembril 1939. aastal kirjutati Moskvast alla Eesti ja Nõukogude Liidu vahelisele kaubanduskokkuleppele, kehtivusega 1. oktoobrist 1939. a. kuni 31. detsembrini 1940. a. Samal päeval kaotas maksvuse 26. veebruaril 1938. aastal sõlmitud kaubanduskokkulepe, milline 9. jaanuaril 1939. aastal aselleidnud kirjavahetusega pikendati 1940. aasta peale. Uus kokkulepe ratifitseeriti Eesti Vabariigi Presidendi poolt 7. oktoobril 1939. a.

Kokkuleppe tekst on järgmine:

Kokkulepe kaubanduskäibe kohta Eesti Vabariigi ja Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu vahel.

Соглашение о торговом обороте между Эстонской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик.

Soovides kaasa aidata Eesti ja NSVL vahel majanduslike suhete tugevdamisele ja edasisele paremaks muutmisele ning Eesti ja N. S. V. Liidu vahel 17. mail 1929 sõlmitud Kaubanduslepingu määruste arendamiseks Eesti Vabariigi Välisminister K. Selter ja N. S. V. Liidu Väliskaubanduse Rahvakomissar A. Mikojan kirjutasid alla järgneva kokkuleppe.

Artikkel 1.

Lepinguosalised leppisid kokku tunduvalt laiendada nendevahelist kaubanduskäivet. Kooskõlas sellega moodustab N. S. V. Liidu eksport Eestisse käesoleva kokkuleppe kehtivuse ajal 18 miljonit Eesti krooni ja Eesti eksport N. S. V. Liitu samuti 18 miljonit Eesti krooni.

Peale selle nähakse ette Nõukogude poolele õigus täiendavaks ekspordiks Eestisse 3 miljoni krooni suuruses summas passiivse saldo kustutamise arvel, mis tekkis käesoleva kokkuleppe sõlmimisele eelneval ajal.

Artikkel 2.

Kummagi poole kulutused lepinguosaliste lipu all sõitvate kõigi laevade prah-

28-го сентября 1939 г. в Москве было подписано торговое соглашение между Эстонией и СССР, действительное от 1-го октября 1939 г. до 31-го декабря 1940 г. С того же дня потеряло силу заключенное 26-го февраля 1938 г. торговое соглашение, продленное путем обмена шпцем от 9-го января 1939 г. на 1940 год. Новое соглашение ратифицировано Президентом Эстонской Республики 7-го октября 1939 г.

Текст соглашения следующий:

Желая содействовать укреплению и дальнейшему улучшению экономических отношений между Эстонией и СССР и в развитие постановлений Торгового Договора между Эстонией и СССР от 17 мая 1929 года Министр Иностранных Дел Эстонской Республики К. Селтер и Народный Комиссар Внешней Торговли Союза ССР А. Микоян подписали нижеследующее Соглашение.

Статья 1-я.

Договаривающиеся Стороны согласились значительно расширить товарооборот между ними. В соответствии с этим, экспорт Союза ССР в Эстонию за период действия настоящего Соглашения составит 18 миллионов эстонских крон и экспорт Эстонии в Союз ССР также 18 миллионов эстонских крон.

Кроме того Советской Стороне предоставляется право дополнительного экспорта в Эстонию на сумму 3 миллиона эстонских крон в счет погашения пассивного сальдо, образовавшегося за период, предшествовавший заключению настоящего Соглашения.

Статья 2-я.

Расходы обеих Сторон по фрахтованию всех судов, плавающих под флагом Дого-

timise alal kui ka transiidi, ümberlaadimis- ning lao-operatsioonide ja remondi- ning laevaehitustööde alal Eestis, samuti N. S. V. Liidu Kaubandusliku Esinduse ja Nõukogude kõigi majanduslike organisatsioonide kulutused Eestis loetakse kaubanduskäibesse kuuluvaiks. Nõukogude poolel on õigus täiendavaks ekspordiks kõigi käesolevas artiklis tähendatud kulutuste passiivse saldo suuruses summas.

Artikkel 3.

Kui käesoleva kokkuleppe kehtivuse lõppemisel selgub kaubanduskäibe passiivsus ühele lepinguosalistest, siis on sellel poolel õigus tasandada oma passiivsust järgneva 12 kuu jooksul.

Artikkel 4.

Väljaveo väärtus N. S. V. Liidust Eestisse arvutatakse hindade järgi franco Eesti piir või cif Eesti sadamad Eesti riikliku statistika andmetel. Väljaveo all N. S. V. Liidust käesoleva kokkuleppe mõttes mõistetakse kaupade sissevedu Eestisse N. S. V. Liidu Kaubandusliku Esinduse ja nõukogude majanduslike organisatsioonide poolt.

Sisseveo väärtus Eestist N. S. V. Liitu arvutatakse hindade järgi franco Nõukogude piir või cif nõukogude sadamad nõukogude tolli statistika andmetel.

Kummalgi poolel on õigus dokumentaalse materjali alusel teha parandusi teise poole statistilistes andmetes.

Artikkel 5.

Käesolev kokkuleppe asendab Kokkuleppe kaubanduskäibe kohta 26. veebruarist 1938, jõustub 1. oktoobrist 1939 ja jääb jõusse kuni 31. detsembrini 1940.

Tehtud Moskvas kahes venekeelses eksemplaris, 28. septembril 1939.

Eestikeelne tõlge valmistatakse võimalikult lühikese aja jooksul ja kontrollitakse lepinguosaliste poolt, misjärel mõlemad tekstid on ühtlaselt kehtivad.

K. Selter.

A. Mikojan.

*

варивающихся Сторон, по транзиту и перевалочно-складским операциям и ремонтно-судостроительным работам в Эстонии, а также расходы Торгового Представительства СССР в Эстонии и всех советских хозяйственных организаций в Эстонии включаются в торговый оборот. Советская Сторона имеет право дополнительного экспорта на сумму пассивного сальдо по всем упомянутым в настоящей статье расходам.

Статья 3-я.

Если по истечении срока действия настоящего Соглашения обнаружится пассив по торговому обороту для одной из Договаривающихся Сторон, то эта Сторона имеет право выравнять свой пассив в течение последующих 12-ти месяцев.

Статья 4-я.

Стоимость вывоза из СССР в Эстонию будет определяться по ценам франко эстонская граница или сиф эстонские порты по данным эстонской государственной статистики. Под вывозом из Союза ССР в смысле настоящего Соглашения понимается ввоз в Эстонию товаров Торговым Представительством СССР и советскими хозяйственными организациями.

Стоимость ввоза в Союз ССР из Эстонии будет определяться по ценам франко советская граница или сиф советские порты по данным советской таможенной статистики.

Каждая Сторона имеет право вносить исправления в статистические данные другой Стороны на основе документального материала.

Статья 5-я.

Настоящее Соглашение заменяет собой Соглашение о торговом обороте от 26 февраля 1938 года, вступает в действие с 1 октября 1939 года и останется в силе по 31 декабря 1940 года.

Совершено в Москве в 2-х экземплярах на русском языке, 28 сентября 1939 года.

Перевод на эстонский язык будет сделан в наиболее короткий срок и будет проверен Сторонами, после чего оба текста будут одинаково действующими.

K. Selter.

A. Mikojan.

*

Kokkuleppe juures leiduvad lisad, milledes kokkuleppe raamistikus üksikasjaliselt reguleeritakse sisse- ja väljavedu, transiiti ja teisi kaubandussuhete alasid.

Ülaltoodud kokkuleppe ja ta lisade järgi Eesti-Nõukogude kaubanduse alused osutuvad järgmisteks:

Endises kaubanduskokkuleppes kindlaksmääratud tasakaalu põhimõtte Nõukogude Liidust sisseveo ja Nõukogude Liitu väljaveo vahel on säilitatud ka käesolevas kokkuleppes. Ent ühtlasi on ka kindlaks määratud kaubanduse läbikäikude summa. Nimelt peab ajavahemikul 1. oktoobrist 1939. a. kuni 31. detsembrini 1940. a. Eesti sissevedu Nõukogude Liidust ja Eesti väljavedu Nõukogude Liitu kumbki võrduma 18 miljoni Eesti kroonile. Peale selle on Nõukogude Liidul õigus talle 1938. aastal ja käesoleva aasta esimesel 9 kuul tekkinud passiivse saldo katmiseks Eestisse sisse vedada kaupu veel 3 miljoni krooni eest.

Peale nende puhtkaubanduslike läbikäikude võetakse veel arvesse, nagu seni nigi, mõlema poole kulutused üksteise laevade prahtimise ja transiidi ja uue kokkuleppe järgi ka veel mõlema poole kulutused ümberlaadimis- ja laooperatsioonide alal, Eestis tehtavate remondi- ja laevaehitustööde alal, samuti Nõukogude Liidu kaubandusliku esinduse ja Nõukogude kõigi majanduslike organisatsioonide kulutused Eestis. Neist tehingutest Nõukogude Liidule tekkiv passiivne saldo tuleb katta kaupade sisseveoga Nõukogude Liidust üle ülalnimetatud 18 miljoni + 3 miljoni krooni.

Nõukogude Liidust sisseveo kaupade nimeslik sisaldab, nagu enamaltki, naftasaadusi, metalle, väetisi, keemiatooteid, teravilja, loomasööde, suhkrut ja soola, tubakat, põllumajandusmasinaid ja kõikisugu vähemtähtsaid kaupu; uue tähtsaima kaubana tuleb juurde puuvill.

Eesti väljavedu Nõukogude Liitu koosneb endiselt elussigadest, piimasaadustest (piimast, koorest, juustust ja täiesti uuest artiklist — võist), toornahkadest, paberist ja peale selle uutest ar-

При соглашении имеются приложения, подробно регулирующие в рамках соглашения импорт и экспорт, транзит и другие области торговых сношений.

Согласно вышеприведенному соглашению и его приложениям, основы эстонской торговли оказываются следующими:

Установленный прежним торговым соглашением принцип равновесия между импортом из СССР и экспортом в СССР сохранен и в настоящем соглашении. Однако, вместе с тем установлена и сумма торговых оборотов. Именно, за период от 1 окт. 1939 г. до 31 дек. 1940 г. как эстонский ввоз из СССР, так и эстонский вывоз в СССР должны равняться 18 млн. эст. крон. Сверх того, СССР имеет право для покрытия пассивного сальдо, возникшего для него в 1938 г. и в первые 9 мес. текущего 1939 года, импортировать в Эстонию товары на дополнительные 3 млн. крон.

Кроме этих чисто-торговых оборотов, учитывается, как это делалось и до сих пор, еще расходы обеих сторон по фрахтованию их судов и транзиту, а по новому соглашению еще и расходы обеих сторон по перегрузочным и складским операциям, по производимым в Эстонии ремонтно-судостроительным работам, а также расходы торгового представительства СССР и всех советских хозяйственных организаций в Эстонии. Возникающее по этим операциям пассивное для СССР сальдо должно покрываться импортом товаров из СССР сверх вышеуказанных 18 млн. + 3 млн. крон.

Список товаров импорта из СССР содержит, как и раньше, нефтепродукты, металлы, удобрения, химические изделия, зерновые и животный корм, сахар и соль, табак, сельскохозяйственные машины и разные менее важные товары; в качестве нового важнейшего товара прибавляется хлопок.

Эстонский экспорт в СССР состоит по-прежнему из свиней, молочных продуктов (молока, сливок, сыра и совершенно новой статьи — масла), сырых кож, бумаги и, кроме того, из новых статей —

tiklitest — tselluloosist, klaasist (pudelid) ja raudteede liikuva koosseisu sisustusest. Üks senistest tähtsamatest eksportartiklitest — tallanahk — langeb ära, sest selle tootmiseks vajaliste toorainhade sisseveoks ookeanitagustest maadest pole praegu lootust.

Eesti laevatehased on varustatud remont- kui ka ehitustöödega 1929. aastal sõlmitud Eesti-Nõukogude kaubanduslepingu kestvuse ajaks; see leping on teatavasti kehtiv määramata aja kestel, kuni üks pooltest pole teda 6-kuulisel tähtajal üles ütelnud.

Mis puutub Nõukogude kaupade transiiti läbi Eesti, mida viimastel aastatel peagu polnudki, siis ka siin on ette nähtud suur tõus. Ühtlasi kokkulepe läpusustab 1929. aasta kaubanduslepinguga Eestile antud kaupade transiitveo õiguse läbi Nõukogude Liidu. Eesti sai nüüd õiguse saata ja vastu võtta kaupu Nõukogude Liidu sadamate kaudu Jäämere ja Musta mere ääres, kasutada Murmanski raudteed ja Valgemere-Balti kanalit, mis ühendab Jäämere sadama Soroka Soome lahega.

Kokkuleppes leiduv hinnaklausel kohustab mõlemaid pooli mitte nõudma üksteise kaupade eest õigustamatult kõrgeid hindasid.

Kui arvestada sellega, et kolmel viimasel aastal (1936.—1938. a.) Eesti sissevedu Nõukogude Liidust kõikus 5—6 miljoni krooni ja väljavedu Nõukogude Liitu 3—4½ miljoni krooni vahel aastas, siis tähendaks uue kaubanduskokkuleppe teostamine sisseveo kasvu ligi kolmekordseks ja väljaveo kasvu nelja- kuni viiekordseks. Sisseveo tõus võib osutada veelgi suuremaks juhusel, kui tuleb katta ka Nõukogude Liidule tekkiv passiivne saldo laevade prahirahade, transiidi jne. alal.

целлюлозы, стекла (бутылки) и оборудования подвижного состава железных дорог. Одна из важнейших экспортных статей — подошвенная кожа — отпадает, ибо сейчас нет надежды на ввоз из заокеанских стран кожевенного сырья, необходимого для производства ее.

Эстонские судостроительные заводы обеспечены ремонтными и строительными работами на срок действия заключенного в 1929 г. эсто-советского торгового договора; этот договор, как известно, действителен в течение неопределенного времени вплоть до отказа одной стороны в 6-месячный срок.

Что касается транзита советских товаров через Эстонию, в последние годы почти полностью прекратившегося, то и тут предусмотрен крупный рост. Вместе с тем соглашением уточняется право транзита через СССР, предоставленное Эстонии торговым договором 1929 г. Эстония получила теперь право отправлять и принимать товары через порты СССР на Ледовитом океане и Черном море, пользоваться Мурманской железной дорогой и Беломорско-Балтийским каналом, соединяющим порт Сороку на Ледовитом океане с Финским заливом.

Включенная в соглашение клаузула относительно цен обязывает обе стороны не требовать за товары необоснованно высоких цен.

Если учесть то, что в последние три года (1936.—1938 гг.) эстонский ввоз из СССР колебался между 5—6 млн. крон и вывоз из СССР — между 3 и 4½ млн. крон в год, то осуществление нового торгового соглашения означало бы рост импорта почти в 3 раза и рост экспорта в 4—5 раз. Увеличение импорта может, однако, оказаться еще большим, если необходимо будет покрыть также и возникающее для СССР пассивное сальдо по линии фрахтов, транзитных перевозок и т. д.

Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuhted 8 kuul 1939. aastal.

Экономические отношения между Эстонией и СССР за 8 мес. 1939 г.

Sisse- ja väljavedu.

Viimasel 3 kuul (juuni-august) Eesti-Nõukogude kaubanduse üldläbikäigu vähenemine, mida võis märgata juba käesoleva aasta eelmisel 5 kuul (jaanuar-mai), järsult suurenes. Kui esimesel 5 kuul läbikäigid langesid vaid 1,3 prots. võrra, siis viimasel 3 kuul — juba 29,0 prots. võrra 1938. aasta vastavate kuude vastu. Üldläbikäigu langus on tingitud nii Nõukogude Liidust sisseveo kui ka Nõukogude Liitu väljaveo vähenemisest, Eesti sissevedu Nõukogude Liidust ulatus neil kolmel kuul 1.226 tuh. kroonile läinudaastaste 1.600 tuh. krooni vastu, kuna Eesti väljavedu Nõukogude Liitu — 202 tuh. kroonile 415 tuhande vastu. Selle tagajärjel nende 3 kuu bilanss osutus passiivseks 1,0 miljoni krooni võrra, kuna eelmisel aastal passiivne saldo oli vähe suurem — 1,2 miljonit krooni.

Kokkuvõttes Nõukogude Liidu ja Eesti vahelise kaubanduse läbikäik kõigil 8 kuul (jaanuar-august), võrreldes möödunud aasta samade kuudega, osutus järgmiseks:

Eesti-Nõukogude kaubandus 8 kuul 1939. a.

Эсто-советская торговля за 8 мес. 1939 г.

Sissevedu Eestisse Nõukogude Liidust 8 kuul 1938. a. 8 kuul 1939. a.	Väljavedu Eestist Nõukogude Liitu 8 kuul 1938. a. 8 kuul 1939. a.
(1000 kroonides)	

Импорт Эстонии из СССР. Экспорт Эстонии в СССР.
8 мес. 1938 г. 8 мес. 1939 г. 8 мес. 1938 г. 8 мес. 1939 г.
(в 1000 крон, нынешний курс: 1 кр. = ок 1,24 руб.)

I. 1. Elusloomad — Животные	—	—	941	1.477
II. Toitained — Пищевые продукты	806	199	191	357
2. Tera- ja jahvatatud vilj — Зерновые хлеба и их продукты	651	—	—	—
3. Aia- ja juurvili — Фрукты и овощи	—	—	—	—
4. Karjasaadused — Продукты ското- водства	—	—	191	357
5. Kala ja kalasaadused — Рыба и рыбные продукты	—	—	—	—
6. Muud toitained — Прочие пищевые продукты	125	199	—	—
7. Loomasööt — Животный корм	—	—	—	—

Sissevedu Eestisse Nõukogude Liidust 8 kuud 1938. a. 8 kuud 1939. a. 8 kuud 1938. a. 8 kuud 1939. a.
(1000 kroonides)

Väljavedu Eestist Nõukogude Liitu
Импорт Эстонии из СССР Экспорт Эстонии в СССР
8 мес. 1938 г. 8 мес. 1939 г. 8 мес. 1938 г. 8 мес. 1939 г.
(в 1000 кроп, нынешний курс: 1 кр. = ок. 1,24 руб.)

	1.831	1.949	512	121
III. Toor- ja poolvalmisained — Сырые и полуобработанные материалы . . .				
8. Loomariigiained (peale rasvade) — Прод. животн. мира (кроме жиров) .	118	126	512	121
9. Seemned, taimed ja nende osad — Семена, растения и их части	136	157	—	—
10. Metsamaterjal — Лесные материалы	—	—	—	—
11. Paberitoorained — Бумажное сырье	—	—	—	—
12. Tekstiiltoorained — Текстильное сырье	—	—	—	—
13. Ärtsid ja metallid töötlemata — Руды и необработанные металлы	25	—	—	—
14. Mineraalid, peale ärtside — Минералы, кроме руд	1	—	—	—
15. Keemiatööstuse toorained — Сырье для химической промышленности	1.548	1.666	—	—
a) sellest õlid, rasvad, vaigud, kummi toorelt — в т. ч. масла, жиры, смолы, резина сырая	528	590	—	—
b) sellest väetised — в т. ч. удобрения	1.016	1.069	—	—
IV. Valmissaadused — Изделия	928	512	717	658
16. Nahad töötletud ja nahkkaup — Выделанные кожи и кожаные изделия .	—	—	617	567
17. Puutööstussaadused — Изделия деревообрабатывающей промышленности .	—	—	—	—
18. Paberitööstussaadused — Изделия бумажной промышленности	1	5	100	88
19. Tekstiiltööstussaadused — Изделия текстильной промышленности	1	—	—	—
20. Metallid — Металлы	6	—	—	—
21. Põllumajandusmasinad ja -riistad — Сельскохозяй. машины и орудия	455	326	—	—
22. Jõu- ja töömasinad — Силовые и рабочие машины	266	22	—	—
23. Metallkaup — Металлические товары	10	7	—	—
24. Elektrimasinad, -apar. ja -tarbed — Электрические машины, аппараты и принадлежности	25	1	—	1
25. Instrumendid, aparaadid ja laskeriistad — Инструменты, аппараты и огнестрельное оружие	1	—	—	1
26. Transportvahendid — Транспортные средства	34	23	—	—
27. Keraamika- ja muud mineraalkaubad — Керамич. и прочие минер. товары	2	1	—	—
28. Keemiatööstussaadused — Изделия химической промышленности	137	127	—	1
29. Muud eraldi nimetatamata kaubad — Прочие особо не указанные товары .	—	—	—	—
V. 30. Kallismetallid ja -kivid — Драгоценные металлы и камни	—	16	—	—
Kokku — Всего	3.565	2.676	2.361	2.613
%%-es Eesti üldsisseveost või üldväljaveost — В %% к общему импорту или экспорту Эстонии .	4,9%	3,6%	3,6%	3,4%
Saldo 8 kuul 1938. a. — 1.204 tuh. krooni	Сальдо за 8 мес. 1938 г. — 1.204 тыс. кроп.			
Saldo 8 kuul 1939. a. — 63 tuh. krooni	Сальдо за 8 мес. 1939 г. — 63 тыс. кроп.			

Eesti-Nõukogude kaubanduse üldläbikäik 8 kuul tunduvalt langes, moodustades 5,3 miljonit krooni läinudaastaste 5,9 miljoni kr. vastu. 10,7 protsendi suurune vähenemine on tingitud ainuüksi Nõukogude Liidust sisseveo langusest 1938. aasta 3,6 miljonilt kroonilt 2,7 miljoni kroonile, s. o. 24,9 prots. võrra. Eesti väljavedu aga Nõukogude Liitu märksa (10,7 prots. võrra) suurenes — eelmise aasta 2,4 miljonilt kroonilt 2,6 miljonile. Säärase erinevuse tõttu sisse- ja väljaveo arengus kaubanduse passiivsus Nõukogude Liiduga Eestile langes läinudaastastelt 1,2 miljonilt kroonilt lähtsusetute 63 tuh. kroonile.

Ühenduses sellega märksa langes nii Nõukogude Liidust sisseveo kui ka Nõukogude Liitu väljaveo osatähtsus, vaatamata väljaveo absoluutsele kasvule, mis siiski oli väiksem Eesti üldväljaveo kasvust. Esimene langes läinudaastastelt 4,9 protsendilt Eesti üldsisseveos 3,6 protsendile, kuna teine palju vähemal määral — 3,6 protsendilt 3,4 protsendile. Selle tagajärjel Nõukogude Liit taandus möödunud aastal omatud 5. kohalt 7. kohale Eesti sisseveomaade seas, kuna väljaveomaade seas ta säilitas läinudaastase 5. koha.

Nõukogude Liidust sisseveo tugev langus toimus toitainete ja valmissaaduste arvel. Toitained vähenesid erakordselt suuresti — neljakordselt, nimelt teravilja (nisu ja rukki) arvel, mille sissevedu, olles möödunud aastal ulatunud 681 tuh. kroonile, täiesti ära jäi. Valmissaaduste sisseveo suur vähenemine ligi poole võrra on põhilikult tingitud turbatööstusemasinate sisseveo lõppemisest ja põllumajandusmasinate sisseveo teatavast langusest. Toor- ja poolvalmisainete import aga näitas väikest 6,4 protsendilist kasvu, peamiselt naftasaaduste ja väetiste sisseveo arvel.

Ühenduses kõige sellega sisseveo struktuur suuresti muutus. Toitainete osatähtsus üldsisseveos Nõukogude Liidust langes läinudaastastelt 23 protsendilt 7 protsendile ja valmissaaduste —

Общий оборот эсто-советской торговли за 8 мес. т. г. значительно пал, составив 5,3 миллиона крон против прошлогодних 5,9 миллионов крон. Сокращение на 10,7 проц. обусловлено исключительно падением импорта из СССР с 3,6 млн. крон в 1938 г. до 2,7 миллионов крон, т. е. на 24,9 проц. Эстонский экспорт же в СССР значительно (на 10,7 проц.) увеличился — с прошлогодних 2,4 миллионов крон до 2,6 миллионов крон. Вследствие такого расхождения в динамике импорта и экспорта пассивность торговли с СССР для Эстонии пала с прошлогодних 1,2 миллионов крон до незначительных 63 тысяч крон.

В связи с тем, значительно пал удельный вес как импорта из СССР, так и экспорта в СССР, несмотря на абсолютный рост последнего, уступившего, однако, росту общего экспорта Эстонии. Первый снизился с прошлогодних 4,9 проц. в общем импорте Эстонии до 3,6 проц., а последний в гораздо меньшей мере — с 3,6 проц. до 3,4 проц. Вследствие этого СССР отступил с занимавшегося им в прошлом году 5-го места на 7-ое место среди импортных стран Эстонии, а среди экспортных стран он сохранил прошлогоднее 5-ое место.

Сильное падение импорта из СССР произошло за счет пищевых продуктов и изделий. Пищевые продукты сократились исключительно резко — в 4 раза, именно за счет зерновых (пшеницы и ржи), ввоз которых, составивший в прошлом году 681 тыс. крон, полностью отпал. Крупное сокращение ввоза изделий почти на половину обусловлено в основном прекращением импорта торфоуборочных машин и некоторым падением импорта сельскохозяйственных машин. Импорт сырых и полуобработанных материалов же показал небольшой рост на 6,4 проц., главным образом за счет ввоза нефтепродуктов и удобрений.

В связи со всем тем структура импорта сильно изменилась. Удельный вес пищевых продуктов в общем импорте из СССР пал с прошлогодних 23% до 7% и изделий — с 26% до 19%. Доля сы-

26 protsendilt 19 protsendile. Toor- ja poolvalmisainete erikaal aga järsult tõusis — 51 protsendilt 74 protsendile. Sellest järeldub, et Eesti sissevedu Nõukogude Liidust valdavas enamuses koosneb nüüd toor- ja poolvalmisainetest.

Tähtsamate Nõukogude Liidust sisseveetud kaupade läbikäigud on toodud järgmises tabelis, kusjuures võrdluseks on antud ka möödunud aasta 8 kuu arvud:

Tähtsamad sisseveokaubad Nõukogude Liidust

	8 kuud 1938. a.		8 kuud 1939. a.	
	ton.	1000 kr.	ton.	1000 kr.
Rukis	2.885	306	—	—
Nisu	2.495	375	—	—
Suhkur	—	—	378	68
Sool	3.893	125	6.258	112
Karusnahad	5	118	4	126
Tubak	45	125	50	148
Naftasaadused	61286	489	847	563
sellest:				
petrooleum	3.943	295	5.829	342
Superfosfaat	21.293	902	23.358	962
Kaalisoolad	1.220	114	1.214	107
Põllumajandus-				
masinad	930	445	648	326
sellest niidu- ja				
lõikumasinaid	601	253	352	193
Turbatööstuse-				
masinad	201	227	—	—
Keemiakaubad	890	137	844	127
Muud kaubad	3.707	202	1.169	137

Tähtsamate Nõukogude Liitu suundunud väljaveokaupade läbikäike iseloomustab, möödunud aasta 8 kuuga kõrvutatult, järgmine tabel:

Tähtsamad väljaveokaubad Nõukogude Liitu.

	8 kuud 1938. a.		8 kuud 1939. a.	
	ton.	1000 kr.	ton.	1000 kr.
Elussead	(11,5 tuh. tük.)	941	(16,2 tuh. tük.)	1.477
Piim	1.475	191	2.964	356
Toored vasikana-				
had	298	512	76	121
Tallanahk	258	617	257	567
Paber	294	83	339	78
Muud kaubad	99	17	3	14

рых и полуобработанных материалов резко повысилась — с 51% до 74%. Из этого следует, что эстонский импорт из СССР в подавляющем большинстве состоит теперь из сырых и полуобработанных материалов.

Обороты по важнейшим товарам импорта из СССР приведены в следующей таблице, при чем для сравнения даны и цифры за 8 мес. прошлого года:

Важнейшие товары импорта из СССР.

	8 мес. 1938 г.		8 мес. 1939 г.	
	тонн.	1000 кр.	тонн.	1000 кр.
Рожь	2.885	306	—	—
Пшеница	2.495	375	—	—
Сахар	—	—	378	68
Соль	3.893	125	6.258	112
Пушнина	5	118	4	126
Табак	45	125	50	148
Нефтепродукты	6.286	489	8.847	563
в том числе:				
керосин	3.943	295	5.829	342
Суперфосфат	21.293	902	23.358	962
Калийные соли	1.220	114	1.214	107
Сельскохозяй-				
ственные ма-				
шины	930	445	648	326
в т. ч. косы-				
лки и жатки	601	253	352	193
Торфоуборочные				
машины	201	227	—	—
Химвч. изделия	890	137	844	127
Прочие товары	3.707	202	1.169	137

Обороты по важнейшим товарам экспорта в СССР характеризуются, в сопоставлении с данными за 8 мес. прошлого года, следующей таблицей:

Важнейшие товары экспорта в СССР.

	8 мес. 1938 г.		8 мес. 1939 г.	
	тонн.	1000 кр.	тонн.	1000 кр.
Свиный	(11,5 тыс. гол.)	941	(16,2 т. гол.)	1.477
Молоко	1.475	191	2.964	356
Сырые телячьи				
кожи	298	512	76	121
Подопш. кожа	258	617	257	567
Бумага	294	83	339	78
Прочие товары	99	17	3	14

Väljaveo tunduv laienemine Nõukogude Liitu toimus elussigade ja piima ekspordi järsu suurenemise tõttu: esimesitel — enam kui 50 prots. võrra ja teisel — ligi kahekordseks. Mõlema väljaveoartikli kasv kattis kuhjaga toorete vasikanahkade ekspordi tugeva, enam kui neljakordse vähenemise ja tallanaha ning paberi (trüki- ja pakkimis-) ekspordi väikese languse.

Transiid.

Nõukogude transiidi läbikäigud üle Eesti näitavad käesoleval aastal suurt kasvu. Kaheksal kuul (jaanuar-august) nad ulatusid kokku 4,4 tuh. tonnile (neist 2,4 tuh. tonni Nõukogude Liitu ja 2,0 tuh. tonni Nõukogude Liidust), kuna möödunud aasta samadel kuudel nad võrdusid ainult 409 tonnile (11 tonni Nõukogude Liitu ja 398 tonni Nõukogude Liidust). Möödunud aastal transiid koosnes peagu tervelt karusnahkadest, kuid käesoleval aastal — värskest puuviljast (banaanidest ja ananastest), milliseid veeti Lääne-Euroopast Nõukogude Liitu, ja gaasiõlist, mida veeti N. Liidust Leetu.

*

Nõukogude ajakirjanduse sisseveedu.

Kitsendused Nõukogude ajakirjanduse sisseveo alal Eestisse on tühistatud, ja tellimine toimub nüüdsest peale takistamatult.

*

Täienduseks meie teatele Bülletääni eelmises numbris Eesti majandustegelaste sõidu kohta Moskvasse märgime, et peale selles loetletud isikute samal 8. augustil sõitsid Üleliidulisele põllumajandusnäitusele Moskvasse ka prof. G. Suits, tõukarjaseltside tegelased R. Kuris ja A. Mägiste ning V. Kurres Riiklikust propaganda talitusest.

Значительное расширение вывоза в СССР произошло вследствие резкого роста экспорта свиней более чем на половину и молока — почти в два раза. Приrost по обеим этим статьям перекрыл весьма сильное сокращение вывоза сырых телачьих кож более чем в 4 раза, а также небольшое падение вывоза подошвенной кожи и бумаги (печатной и упаковочной).

Транзит.

Обороты советского транзита через Эстонию в текущем году показывают крупный рост. За 8 мес. (январь-авг.) они составили всего 4,4 тыс. тонн (из них 2,4 тыс. тонн в СССР и 2,0 тыс. тонн из СССР), между тем как за те же месяцы прошлого года они равнялись только 409 тонн (11 тонн в СССР и 398 тонн из СССР). В прошлом году транзит состоял почти исключительно из пушнины, а в текущем году — из свежих фруктов (бананов и ананасов), ввозившихся из Зап. Европы в СССР, и газойла, вывозившегося из СССР в Литву.

*

Ввоз советской периодики.

Ограничения по ввозу советской периодики в Эстонию отменены, и подписка на нее отныне производится беспрепятственно.

*

В дополнение к нашему сообщению о поездке эстонских хозяйственных деятелей в Москву в предыдущем номере Бюллетеня следует отметить, что, кроме указанных в нем лиц, того же 8-го августа на Всесоюзную сельскохозяйственную выставку в Москве выехали проф. Г. Суйтс, деятели обществ по племенноводству Р. Курис и А. Мягисте, а также В. Курес из Государственного пропагандного бюро.

Nõukogude Liidu rahvamajanduse areng teisel viisaastakul (1933.—1937. a.)

РАЗВИТИЕ НАРОДНОГО ХОЗЯЙСТВА СССР За II ПЯТИЛЕТКУ (1933—1937 г. г.).

Teise viisaastaku põhitulemused.

Основные итоги II пятилетки.

Sotsialistliku ühiskonna ülesehituse grandioosset programmi sisaldanud teine viieaastakava, milline haaras ajavahe-
miku 1933.—1937. a., teostati edukalt, ja selle tulemusena täideti kõik kolm selle viisaastaku põhiülesannet.

Lahendati teise viisaastaku põhilik ajalooline ülesanne — lõplikult on likvideeritud kõik ekspu-
ateerivad klassid, samuti põhjused, mis tekitavad inimeste ekspu-
ateerimist inimeste poolt. Kõik see on peamiselt tingitud eraomanduse kaotamisest tootmis-
vahendite pealt, milline ongi aluseks ühiskonna jagunemisele ekspu-
ateeritavateks ja ekspu-
ateeritavateks. Kolhoosikord on võitnud ja seega lahendatud raskeim ülesanne — põllumajanduses, kui majandusalal, kus eraomanduse positsioonid olid, erinevalt teistest aladest, veel võrdle-
misi tugevad, on kollektiviseerimine lõpule viidud. Talundite kollektiviseerimise protsent tõusis 1937. aastal 93 protsendile 1932. aastal olnud 61,5 protsendi vastu.

Sotsialistlikus (riiklikus ja ühistegelis-kolhooslikus) omanduses tootmisvahendite — tehaste, kütteinete, toorainete, maa, transpordi, kariloomade, väetiste jne. — peale oli teise viisaastaku lõpuks 1937. aastal 98,7 prots. kõigist tootmisfondidest. Seejuures kogu rahva (s. o. riiklikule) omandusele kuulus 90 prots. ja ühistegelis-kolhoosliku (s. o. kolhooside ja ühistegeliste ühingute) omandusele — 8,7 prots.

Nõukogude Liidu tootmisfondid 1937. a. omandusvormide järgi*)

Производственные фонды СССР в 1937 г.
по формам собственности.

	Protsentides
Sotsialistlik omandus	98,7
a) kogu rahva (riiklik)	90,0
b) ühistegelis-kolhooslik	8,7
Kolhoosnike isiklik omandus	1,1
Üksiktalunike ja -käsitöölise väike- eraomandus	0,2
Kapitalistlik eraomandus	—
Kokku	100%

Kapitalistlik eraomandus, milline baseerub võõra töö ekspu-
ateerimisel, juba täiesti puudub. Üksiktalunike ja -käsitöölise väikeeraomandus, milline põhjendub nende isiklikul töö-
l ja on nende elatamise peaaallikaks, ulatub 0,2 protsendile tootmisfondidest. Mis puutub kolhoos-
nike isiklikkude omandusse, milline ei võimalda võõra töö ekspu-
ateerimist ja on abielemendiks sotsialistlikule kolhoosi-
omandusele, siis see moodustab vaid 1,1 prots. kõigist fondidest.

Sotsialistlik tootmissüsteem samuti valitseb kogu Nõukogude Liidu rahvamajanduses:

*) Tootmisfondidesse kuuluvad: põllumajanduslik maa, kasutatavad metsad, tootmis-
otstarvetega hooned ja ehitused, masinad, seaded, tootmis- ja transportinventar, kariloomad, väetised, toorained, kütteinete, tootmistööks minevad materjalid ja valmissaadused, seemned ja loomasöödad. — Elumajad ja sotsiaalkultuurilise otstarbega hooned ja ehitused ei kuulu tootmisfondidesse.

Sotsialistliku majanduse osatähtsus.

Доля социалистического хозяйства.

1932. a. 1937. a.
(prots.)

Rahvamajanduslikus sissetulekus	93,0	99,1
Tööstuse toodangus	99,5	99,8
Põllumajanduse toodangus	76,1	98,6
Jaekaubanduse müügiläbikäikudes	100,0	100,0

Sotsialistliku majanduse osatähtsus rahvamajanduslikus sissetulekus ulatub 99,1 protsendile, tööstuse toodangus 99,8 protsendile, põllumajanduse toodangus (kolhoosnike isiklikud abimajapidamised ühesarvatult) — 98,6 protsendile, kaubanduse läbikäikudes — kõigi 100 protsendile, rääkimata teistest majandusaladest, nagu näiteks pangandus ja transport, kus sotsialiseerimine on juba ammu teostatud.

Seoses rahvamajanduse sotsialistliku ümberkujundamisega on põhjalikult muutunud ühiskonna klassikoostis:

Nõukogude Liidu rahvastiku klassikoostis.

Классовый состав населения СССР.

	1913	1928	1937
	(protsentides)		
Töölised ja ametnikud	16,7	17,3	34,7
Kolhooside talurahvas ja ühistegeliselt ühinenud käsitöölised	—	2,9	55,5
Üksiktalunikud ja ühistegeliselst ühinenematult töötavad käsitöölised	65,1	72,9	5,6
Kapitalistlikud ollused (mõisnikud, linnakodanlus, kaupmehed ja kulakud)	15,9	4,5	—
Sellest kulakud	12,3	3,7	—
Muu rahvastik (õpilased, pensionärid, sõjavägi ja teised)	2,3	2,4	4,2
Kokku	100%	100%	100%

Töölised ja ametnikud moodustavad nüüd kolmandiku (34,7 prots.) kogu rahvastikust, kolhooside talurahvas ja ühistegeliselst ühinenud, s. o. artellides töötavad käsitöölised — üle poole (55,5 prots.), üksiktalunikud ja üksikkäsitöölised — 5,6 prots. (1928. aastal olnud 72,9 prots. vastu), muud kihid (sõjavägi, õpilased jne.) — 4,2 prots. Kapitalistlikud ollused hoopis puuduvad, kuna 1928. aastal

neid oli veel 4,5 prots. ja maailmasõjaajal 1913. aastal — 15,9 prots. kogu rahvast. Sellest järgneb, et praegu peagu kogu (94,4 prots.) rahvas embkumb, kas töötab sotsialistlikus majanduses või jälle on tihedalt seotud sellega (sõjavägi, õpilased jne.).

Nõukogude Liidus praegu puuduvad antagonistlikud (üksteisele vaenulikud) klassid, ja ühiskond koosneb kahest üksteisele sõbralikust klassist — töölistest ja talupoegadest. Järkjärgult kaovad vahed tööliklassi ja talurahva vahel, samuti vahed nende klasside ja haritlaskonna vahel, milline kujutab enesest tööliste ja talupoegade seast võrsunud kihitust.

Kõik see tähendab, et Nõukogude Liidus on põhilikult teostatud kommunismi esimene faas — sotsialism, mille juures ühiskondliku elu juhtivaks põhimõtteks on: „igaühelt ta võimete järgi, igaühele — ta töö järgi.“ Sotsialismi võit Nõukogude Liidus on seadusandlikult fikseeritud uues põhiseaduses.

Teise viisaastaku peamine majanduslik ülesanne — rahvamajanduse rekonstruktsiooni (ümberehituse) lõpuleviimine — on põhilikult teostatud. Tööstus ja põllumajandus on varustatud moodsa tehnikaga, rahvamajanduse tehniline ümberkorraldus on üldjoontes teostatud. Tootmistehnika tasemelt on Nõukogude Liidu tööstus astunud esimesele kohale Euroopas ja põllumajandus — esimesele kohale maailmas.

Täiesti uueks on muutunud tootmisaparaat. 1937. aastal uued ettevõtted, mis ehitati või täiesti ümber ehitati uusima tehnika alusel, andsid 80 prots. kogu tööstustoodangust, kusjuures reas tähtsamates harudes see protsent on veelgi kõrgem. Põllumajanduses töötavatest traktoritest ja kombainidest umbes 90 protsenti on Nõukogude tööstuse poolt toodetud teise viisaastaku jooksul.

Tööstuse elektrifitseerimine on põhijoontes lõpule viidud, ja tööliste varustatus elektrijõuga tööstuses tõusis teise viisaastakuga 2.100 kilovatt-tunnilt 4.370 kilovatt-tunnile aastas. Põhilikult on lahendatud ka töömahukate ja raskete tööprotsesside mehhaniseerimise ülesanne tööstuses.

Teise viisaastaku aastatel on Nõukogude Liit muutunud kapitalistlikust maailmast tehnilis-majanduslikus suhtes rippumatuks maaks, milline on suuteline varustama oma majandust kõige vajalisega.

Moodsa tehnika massiline sisseseadmine nõudis teda käsitada oskavate kaadrite väljakoolitamist. Teise viisaastaku aastatel kõigis rahvamajandusharudes loodi vajalised kaadrid, kes omastasid uue tehnika.

Moodsa tehnika omastamine, käsitama õppimine avaldus stahaanovliku liikumise laialdases levikus, mis omas otustava tähtsuse teise viisaastaku edukaks täitmiseks. Stahaanovliku liikumise, kui sotsialistliku võistluse kõrgeima vormi, areng põhjustas tööproduktiivsuse suure tõusu. Näiteks tööstuses tööproduktiivsus tõusis teise viisaastakuga 82 prots. ja ehitustööstuses — 83 prots. võrra. Ühenduses tehnilise rekonstruktsiooni lõpuleviimisega, edusammudega uue tehnika omastamises ja töö-

produktiivsuse kasvuga, samuti ka töölajate arvu suurenemisega kõik rahvamajanduse harud näitasid suurt toodangu tõusu. Tööstuse toodang suurenes teise viisaastaku kestel 2,2-kordseks, põllumajanduse toodang — 1,5-kordseks, raudteede kaubavedu — 2,1-kordseks jne. **Rahvamajanduslik sissetulek**, milline kujutab enesest kõigi rahvamajandusharude netotoodangute kogusummat ja seetõttu annab kokkuvõtliku pildi kogu rahvamajanduse toodangu koguslikust kasvust, — suurenes teise viisaastakuga 2,1-kordseks ja moodustas 1937. aastal 96,3 miljardi rublalise summa 45,5 miljardi rubla vastu 1932. aastal (mõlemad arvud on toodud 1926./27. aasta hindades). Rahvamajanduslik sissetulek ületab nüüd $4\frac{1}{2}$ korda oma maailmasõjaeelse 1913. aasta taseme (21,5 miljardit rubla, samuti 1926./27. aasta hindades).

Järgmine tabel näitab rahvamajanduse kasvu ta põhinäitajate järgi teise viisaastaku jooksul:

Nõukogude Liidu rahvamajanduse kasvu põhinäitajad.

Основные показатели роста экономики СССР.

	1932. a.	1937. a.	Tõus %/0/0-es
Rahvamajanduslik sissetulek (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	45,5	96,3	+112
Kapitalimahutused rahvamajandusse (miljardites rublades vastavate aastate hindades)	50,5 ¹⁾	137,5 ²⁾	+172
Tööstustoodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	43,3	95,5	+121
Tööproduktiivsus tööstuses (1 töölise keskmine aastatoodang %/0/0-es)	100,0	182,0	+ 82
Põllumajandustoodang (miljardites rublades 1926./27. a. hindades)	13,1	20,1	+ 54
Raudteetranspordi kaubavedu (miljardites tonn-kilomeetrites)	169,3	354,8	+110
Jaekaubanduse müügiläbikäik (miljardites rublades vastavate aastate hindades)	47,9	143,7	+200
Töölise ja ametnike arv (miljonites inim.)	22,9	27,0	+ 18
Töölise ja ametnike palkade kogusumma (miljardites rublades)	32,7	82,2	+151
Õpilaste arv alg- ja keskkoolides (miljonites inim.)	21,3	29,4	+ 39
Ühtlane riigieelarve (liidu, vabariikide ja kohalike eelarved):			
a) tulud (miljardites rublades)	35,1	103,8	+196
b) kulud (miljardites rublades)	34,8	100,7	+189

Nõukogude Liit on teise viisaastaku kestel saavutanud suurimaid edusamme tähtsama ülesande lahendamises, nimelt tehnilis-majanduslikus suhtes järele-

ja ettejäudmises kõige arenenumatest kapitalistlikest maadest. Tehnilises suhtes tehtud edusammudest oli juba ülal juttu. Oma arenemistemholt on Nõukogude Liidu tööstus ja põllumajandus jõudnud ette kõigist maadest. Seda tõendab see, et Nõukogude Liidu tööstustoodang on

1) Kokku I viisaastaku aastatel.

2) Kokku II viisaastaku aastatel.

1937. aastaks suurenenud 8-kordseks võrreldes maailmasõjaeelse 1913. aastaga, kuna kõigi kapitalistlike maade tööstus kokkuarvatult on jõudnud vaid tasemele, mis umbes 50 prots. võrra ületab sama 1913. aasta. Põllumajandustoodang, alustades hoogsat arengut pärast kollektiveerimise lõpuleviimist, suutis 1937. aastaks tõusta juba 60 prots. võrra kõrgemale 1913. aasta tasemest, kuna kapitalistliku maailma põllumajandus on tõusnud umbes 20 prots. võrra sama 1913. aasta vastu.

Selle tagajärjel on Nõukogude Liit teisel viisaastakul tööstustoodangu suuruselt astunud I kohale Euroopas ja II kohale maailmas; põllumajandustoodangu suuruselt Nõukogude Liit samuti asub I kohal Euroopas ja II kohal maailmas. Mis puutub tööproduktiivsusse, sellesse kogu ühiskonna arengu põhitegurisse, siis tööstuses Nõukogude Liit astus 1937. aastaks esikohale Euroopas, saavutades kõige rohkem arenenud Euroopa riikide — Saksa ja Inglise — tööproduktiivsuse taseme.

Tänu väga kõrgetele arenemistempoodele on Nõukogude Liidu tööstuse tase, lähtudes elaniku kohta keskmiselt tulevast toodanguhulgast, tunduvalt lähenevad kõige arenenumate kapitalistlike maade tasemele. Kui sõjaeelsel 1913. aastal tsaristlikus Venes tööstustoodangut tuli ühe elaniku kohta keskmiselt üle 20 korra vähem kui P.-A. Ühendriikides, 14 korda vähem kui Inlises ja Saksas, 8 korda vähem kui Prantsuses, siis teise viisaastaku lõpuks elanikule langev toodang P.-A. Ühendriikides oli veel vaid

3½ korda suurem kui Nõukogude Liidus, Inlises — 2½ korda, Saksas — vähe üle 2 korra ja Prantsuses — veerandi võrra.

Tootmisjõudude tohutu areng oli aluseks teise viieaastakava kolmanda põhiülesande — rahva ainelise ja kultuurilise taseme tõstmise — edukale täitmisele.

Tarvituskaupade toodang suurenes viisaastakuga enam kui kahekordseks, mis tähendab peagu samasuurt rahva tarvitustaseme tõusu. Tööliste ja ametnike reaalpalk suurenes enam kui kahekordseks. Tunduvalt on kasvanud kolhoosnike jõukus; kolhoosnike brutotulud on nelja aastaga (1934.—1937. a.) suurenenud enam kui 2,7 korda. Laiaulatuslikult on arendatud sotsiaal-kultuurilist ja korter- ning kommunaalmajanduse ülesehitamist. Kultuuri alal on saavutused eriti suured. Nõukogude Liidus on kirjaoskamatus peagu täiesti likvideeritud. Linnades on täies ulatuses ellu viidud 7-klassiline haridus, kuna maal ja rahvusvabariikides — 4-klassiline algharidus. Laialt on levinud täielik keskkooli haridus (10-klassiline).

Tänu rahvusvabariikide rahvamajanduse arengule ja sellega seoses nende rahvastiku ainelise ja kultuurilise taseme tõusule, on suurt edu saavutatud rahvaste majandusliku ja kultuurilise mahajäämise kaotamises, eriti idas.

Sellased on teise viieaastakava täitmise põhitulemused. Alljärgnevalt iseloomustatakse rahvamajanduse arengut teise viisaastaku aastatel majandusliku ja sotsiaal-kultuurilise ehitustöö üksikute harude järgi.

Tööstus.

Промышленность.

Tööstuse toodang näitas teise viisaastaku aastatel järsku kasvu, nagu nähtub järgmisest tabelist:

Tööstustoodang.			
Промышленная продукция.			
	1932. a.	1937. a.	Kasv
	(miljard. rbl. 1926/27. a. hindades)		(% ⁰ / ₀ -es)
Tootmisvahendid	23,1	55,2	+140
Tarvituskaubad	20,2	40,3	+100
Kokku	43,3	95,5	+120,6

Kogu tööstuse toodang suurenes 1932. aasta 43,3 miljardilt rublalt 95,5 miljardi rublale 1937. aastal (1926./27. aasta hindades). 2,2-kordne kasv toimus enamjaolt tootmisvahendite arvel, millede toodang suurenes 32,1 miljardi rubla võrra, ehk 2,4 korda, kuna tarvituskaupade toodang kasvas 20,1 miljardi rubla võrra, s. o. kahekordseks. Nagu näha, tootmisvahendeid tootva tööstuse kasv oli märksa

suurem tarvituskaupe tööstuse kasvust. Selle peamiseks põhjuseks on asjaolu, et kujunenud rahvusvahelise olukorra tõttu osutus vajalikeks tunduvalt kiirendada rasketööstuse, eriti riigikaitsetööstuse arendamist, ja seda osalt tarvituskaupe tootva tööstuse kasvutempode arvel. Tootmisvahendite toodangu kiirendatud kasvu tõttu nende osatähtsus toodangu üldsummas tõusis 1932. aasta 53,3 protsendilt 57,8 protsendile 1937. aastal.

Tööstustoodangu maailmasõjajaele 1913. aasta kogus on nüüd ületatud ligi 8-kordselt (kusjuures ka sõjaeelne toodang on arvestatud 1926./27. aasta hind.)

Eriti suurt kasvu näitas teisel viisaastakul rasketööstus. Rasketööstuse toodangu põhiliikide tootmine suurenes järgmiselt:

Rasketööstuse toodang.

Продукция тяжелой пром-сти.

1932. a. 1937. a. Kasv
(%0/0-es)

Elektrijõud (miljard. kilovatt-tund)	13,5	36,4	+169
Süsi (miljon. ton.)	64,4	128,0	+ 99
Nafta gaasiõliga (miljon. ton.)	22,3	30,5	+ 37
Turvas (miljon. ton.)	13,5	23,8 ¹⁾	+ 77
Põlevkivi „ „	0,2	0,5	+167
Rauamuld „ „	12,1	27,8	+130
Mangaanmuld (miljon. ton.)	0,8	2,8	+231
Malm (miljon. ton.)	6,2	14,5	+135
Teras „ „	5,9	17,7	+199
Valtsitud raud „ „	4,4	13,0	+203
Keemiatööstus (miljard. rbl. 1926/27. a. hind.)	2,0	5,9	+202
Metallitöötlemise tööstus (miljard. rbl. 1926/27. a. hind.)	9,4	27,5	+192
Metallitöötlemise töötüpingid (tuh. tük.)	15,0	36,2 ²⁾	+141
Traktorid (15-jõulistes) (tuh. tük.)	51,6	176,4 ³⁾	+242
Kombainid, teravilja- (tuh. tük.)	10,0	43,9	+339
Autod (tuh. tük.)	23,9	200,0	+738

Rasketööstuse põhiharus — metallitööstuses, kuhu kuulub ka masi-

¹⁾ Peale selle 1937. aastal toodeti rajoonija kolhooside-tööstuse poolt 1,1 miljonit tonni turvast.

²⁾ Peale selle toodeti 12,4 tuhat tükki kõige lihtsamat tüüpi väikeseid tööpinke.

³⁾ Andmed käivad 1936. a. kohta; 1937. a. seoses tehaste ümberehitamisega toodeti 80,3 tuhat.

naehitus — toodang tõusis 1932. aasta vastu 2,9 korda ja moodustas 27,5 miljardi rublalise summa. Säärane tugev toodangu kasv kindlustas peagu kõigi rahvamajandusharude tehnilise ümbervarustamise ja Nõukogude Liidu riigikaitse tugevnemise. Selle tagajärjel teise viisaastaku kestel rahvamajandusse juhitud tootmisinstrumendid moodustasid 1937. aastal 50—60 prots. kogu rahvamajanduses töötavatest tootmisinstrumendidest.

Suure tähtsuse rahvamajanduse rekonstruktsioonis omas tööpinkideehitus (s. o. masinaid tootvate masinate tootmine), mille toodang järsult suurenes ja seega kindlustas masinaehituse enese kiire arengu; näiteks toodetud metallitöötlemise tööpinkide arv tõusis viisaastakuga 2,4-kordseks ja ulatus 1937. aastal 36,1 tuhat tükile, arvestamata 12,4 tuhat tükki lihtsamat tüüpi väiksemaid tööpinke. Seejuures märksa paranes tööpinkideehituse toodangu koostis. Kui esimesel viisaastakul oli ülekaalus lihtsamat tüüpi universaal-tööpinkide tootmine, siis teisel viisaastakul seati sisse kõrgeltproduktiivsete automatiseeritud eritööpinkide, samuti ka rasketüübiliste tööpinkide tootmine.

Traktorite toodang suurenes teisel viisaastakul 3,4-kordseks, kusjuures tehased läksid täies ulatuses üle lintveotraktorite tootmisele. Autode toodang suurenes 8,4-kordseks ja ulatus 1937. aastal 200 tuhat tükile. Autotehased alustasid uusimate autoliikide, selle hulgas trolleybuste, massilist tootmist.

Transportmasinate ehituse alal vananenud veduri- ja vagunitüüpide asemel omandas ülekaalu ülivõimsate vedurite tootmine, kuna viisaastaku lõpul alustati neljateljelistel vagunite tootmist. Vedurite toodang (ümberarvatult ühtlastesse ühikutesse) tõusis kahekordseks ja kaubavagunite — enam kui 2^{1/2}-kordseks. Toodetud kombainide arv suurenes 4,4-kordseks, ja 1937. aastal lasti neid välja üldse 43,9 tuhat tükki.

Tänu masinaehituse toodangu erakordselt suurele laienemisele, on põhijoontes teostatud töömahukate ja raskete tööprotsesside mehhaniseeri-

mine tähtsamates tööstusharudes. Näiteks söekaevamine on mehhaniseeritud 1932. aasta 65,4 prots. asemel 89,6 prots. ulatuses 1937. aastal, söeveos mehhaniseerimise protsent tõusis 76,5 prots. pealt 84,4 prots. peale, kalapüügis — 45,0 prots. pealt 70,2 prots. peale.

Jõumajanduse alal tehti samuti ülisuuri edusamme, ja tööstuse elektrifitseerimine viidi üldjoontes lõpule. Elektri jaamade võimsus suurenes 1932. aastal olnud 4,7 miljonilt kilovattilt 8,1 miljoni kilovattile 1937. aastal. Elektri jõu toodang suurenes samal ajal 2,7 korda ja tõusis 1937. aastaks 36,4 miljardi kilovatt-tunnile. Seejuures on märksa laienenud elektritarvitus mitte ainult tööstuses, vaid ka põllumajanduses ja raudteetranspordis. Selle tulemusena 1 tööstustöölise keskmine jõuvarustus peagu kahekordistus, kasvades 1932. aasta 3.020 kilovatt-tunnilt 5.700 kilovatt-tunnile 1937. aastal, selle hulgas elektrijõud kasvas vastavalt 2.100 kilovatt-tunnilt 4.370 kilovatt-tunnile.

Mis puutub kütteainetes, siis kivisöe toodang tõusis kahekordseks, saavutades 1937. aastaks 128,0 miljonit tonni, kusjuures idarajoonid andsid juba 32,6 prots. üldtoodangust 1932. aastal olnud 24,4 prots. asemel. Nafta toodang kasvas kolmandiku võrra ja ulatus 1937. aastal 30,5 miljoni tonnile; uute naftatootvate rajoonide osatähtsus tõusis 2,5 prots. pealt 9,1 prots. peale. Mis puutub muudesse kütteaineteliikidesse, siis turbatoodang kasvas 1,8-kordseks, saavutades 23,8 miljonit tonni, ja põlevkivitoodang — 2,7-kordseks, saavutades 515 tuhat tonni.

Teise viisaastaku aastatel likvideeriti mustmetallurgia mahajäämine rahvamajanduse arenemistempost. Malmi toodang suurenes 2,4-kordseks ja ulatus 1937. aastal 14,5 miljoni tonnile, terase toodang — kolmekordseks, (1937. a. — 17,7 miljonit tonni) ja valtsitud raua toodang — samuti kolmekordseks (13,0 miljonit tonni). Seega kogu tööstustoodangu kasvades viisaastakuga 2,2-kordseks, terase ja valtsitud raua tootmine suurenes kolmekordseks. Seejuures elekt-

riterast valmistati 8,4 korda rohkem kui 1932. aastal, mis järsult ületab elektriterase tootmistaseme P.-A. Ühendriikides, rääkimata teistest maadest.

Tunduvat laienemist näitas ka värvi- ja metallurgia. Vase toodang on tõusnud enam kui kahekordseks. Asutati alumiiniumitööstus, mille toodang kasvas 0,9 tuh. tonnilt 1932. aastal 37,7 tuh. tonnile 1937. aastal, s. o. umbes 40 korda. Mangaanmulla toodang tõusis 3,3 korda ja saavutas 1937. aastal 2,8 miljoni tonnise koguse.

Keemiatööstuse arengus on saavutatud otsustav pööre, mis kindlustab kõigi rahvamajandusharude laiaulatusliku keemistamise ja riigikaitse võime tugevdamine. Keemiatööstuse toodang võrdus 1937. aastal 5,9 miljardi rublale, suurenedes viisaastaku jooksul kolmekordseks. Suurimat kasvu näitasid selle tööstuse uued alad: lämmastikutööstus, kunstlike kiude, sünteetilise kautshuki ja plastiliste masside tööstused. Kunstlike kiude toodang suurenes kolmekordseks, kusjuures peale kunstiidi tootetakse ka kunstvilla ja tsellofani. Superfosfaati toodeti 1937. aastal 1,4 miljonit tonni 1932. aasta 614 tuhande tonni asemel, kaaliväetisi — 1,6 miljonit tonni 79 tuhande tonni asemel.

Mis puutub ehitusmaterjalide tootmisse, siis ka siin on märgata suurt edu. Näiteks tsemendi toodang tõusis 3,5 miljonilt tonnilt 1932. aastal 5,5 miljoni tonnile 1937. aastal, s. o. 1,6-kordseks, shamoti toodang — 793 tuh. tonnilt 1,8 miljoni, s. o. 2,2-kordseks, telliskivide — 4,9 miljardilt tükilt 8,7 miljardile, s. o. 1,8-kordseks.

Metsatööstuse toodang kasvas järgmiselt:

Metsatööstuse toodang.			
Продукция лесной пром-сти.			
	1932. a.	1937. a.	Kasv (% ⁰ / ₀ -es)
Paber (tuh. ton.) . . .	471,2	831,6	+77
sellest:			
ajalehe- (tuh. ton.)	153,2	207,1	+35
trüki- „ „	75,1	101,7	+35
Papp „ „	41,6	82,4	+98

1932. a. 1937. a. Kasv
(% %-es)

Saetud mets (miljon. kantmeetrit.)	24,4	28,8*	+18
Vineer, liimitud (tuh. kantmeetrit.)	423,0	672,3	+59
Tikud (miljon. kast.)	5,6	7,2	+27

Saetud metsamaterjalide tootmine laienes viisaastakuga 18 prots. võrra, ulatuges 1937. aastal 28,8 miljoni kantmeetri- le, ja vineeri tootmine — 59 prots. võrra, ulatudes 672 tuh. kantmeetri- le. Veelgi suuremat kasvu näitas paber, mille toodang saavutas 1937. aastal 832 tuhat tonni, s. o. 77 prots. rohkem kui 1932. aastal; papi tootmine on suurenenud kahekordseks. Sellele vaatamata metsatööstus oma arengus ikka veel jääb maha teistest tööstusharudest.

Kergetööstuse toodangu tähtsamad liigid näitasid teisel viisaastakul järgmist kasvu:

Kergetööstuse toodang.

Продукция легкой пром-сти.

1932. a. 1937. a. Kasv
(% %-es)

Puuvillalõng (tuh. ton.)	355,0	532,9	+ 50
Puuvillariie (miljon. meetrit.)	2.694,0	3.447,7	+ 28
Villane riie (miljon. meetrit.)	88,7	108,3	+ 22
Linane riie (miljon. meetrit.)	133,6	285,2	+114
Siidiriie (miljon. meetrit.)	21,5	58,9	+174
Sokid ja sukad (miljon. paar.)	208,0	409,1	+ 97
Pealistrikotaash (milj. tük.)	11,7	45,1	+286
Trikoopesu (miljon. tük.)	27,3	111,5	+308
Jalanõud (miljon. paar.)	94,5	205,9	+118
sellest nahk-	86,9	182,9	+111

Nagu näha, on puuvillariide tootmine tõusnud 1937. aastaks, võrreldes 1932. aastaga, 28 prots. võrra, villase riide — 22 prots., linase riide — 114 prots., siidiriide — 174 prots. võrra. Puuvillariiet toodeti 1937. aastal 3,4 miljardit meetrit, villast riidet — 108 miljonit meetrit, linast — 285 miljonit meetrit, siidiriidet — 59 miljonit meetrit. Veelgi suurem oli juurdekasv trikootaashis — umbes neljakord-

*) Peale selle ehitusorganisatsioonide, linanõukogude jne. ettevõtete poolt toodeti 5 miljonit kantmeetrit.

ne. Jalanõude tootmine on enam kui kahekordistunud 1932. aasta vastu ja ulatus 1937. aastal 206 miljoni paarile, selle hulgas 183 miljonit paari nahkjalatseid. Kergetööstuse toodangu sortiment ja kvaliteet on paranenud. Muuseas puuvillatööstuses moodustavad automaatsed kudumisteljed praegu 18,5 prots. telgede üldarvust.

Toitainetetööstus näitas erilist edukust oma toodangu arendamisel:

Toitainetetööstuse toodang

Продукция пищевой пром-сти.

1932. a. 1937. a. Kasv

(% %-es)

Liha (tuh. ton.)	483,2	812,1	+ 68
Vorstid ja suitsuliha (tuh. ton.)	75,3	368,6	+390
Kalasaak (tuh. ton.)	1.33,0	1.608,9	+ 21
Või (tuh. ton.)	71,6	185,2	+159
Taimevõi (tuh. ton.) ¹⁾	409,7	495,3	+ 21
Leib ja leivasaadused (tuh. ton.)	8.065,0 ²⁾	19.131,0	—
Konservid (miljon. karp.)	906,1	1.371,9	+ 51
Peensuhkur (tuh. ton.)	828,2	2.421,1	+192
Tükisuhkur (tuh. ton.)	437,8	1.032,2	+136
Kondiitrisaadused (tuh. ton.)	510,5	921,4	+ 81
Paberossid (miljard. tük.) ³⁾	67,4	102,1	+ 51
Seep (ümberarvatult 40%-sse) (tuh. ton.)	357,2	495,2	+ 39

Liha tootmine on teise viisaastaku jooksul suurenenud 68 prots. võrra ja tõusis 1937. aastaks 812 tuh. tonnile, vorstide ja suitsutatud lihasaaduste — ligi viiekordseks, ulatudes 369 tuh. tonnile, või — 2,6-kordseks, ulatudes 185 tuh. tonnile, taimevõi — 21 protsendi võrra ulatudes 495 tuh. tonnile. Suhkru toodang on 1932. aasta 1,3 miljonilt tonnilt tõusnud 3,5 miljoni tonnile, s. o. 2,7 korda jne. Kalasaak on kasvanud 1,3 miljonilt 1,6 miljoni tonnile, s. o. 21 prots. võrra. Saaduste kvaliteet ja sortiment on samuti märksa paranenud. Näiteks on tõusnud sealihha, samuti vorstide ja suitsutatud lihasaaduste osatähtsus üldises lihatoo-

¹⁾ Ainult suurtööstus.

²⁾ 1933. aasta.

³⁾ Ka tubak, peale mahorka, ümberarvatult paberossidesse.

dangus ning paremate leivasortide osatähtsus leivatoodangus.

*

Uue tehnika sisseseadmine ja omanamine, mis avaldus stahaanovliku liikumise levikus, kutsusid esile tööproduktiivsuse suure kasvu tööstuses. Tööproduktiivsus tõusis 1937. aastaks, võttes 1 töölise keskmise aastatoodangu, 82 prots. võrra 1932. aasta vastu. Tööstustoodangu kasv ongi põhilikult tingitud tööproduktiivsuse tõusust. Tööstustoodangu 52 miljardi rublalisest juurdekasvust teisel viisaastakul tööproduktiivsuse tõus andis umbes 30½ miljardit, kuna muu juurdekasv oli tingitud tööliste arvu kasvust.

Võrreldes sõjaeelse 1913. aastaga, osutub tööproduktiivsus kõrgemaks 3,4 korda; kui aga võtta keskmine tunnitoodang, siis arvestades sellega, et tööpäev on nüüd 7-tunnine tsaariaegse 10-tunnise asemel, osutub tööproduktiivsus tõusnuks tervelt 4,6 korda.

*

Suurimaid edusamme on teise viisaastaku aastatel saavutatud looduslike varade avastamises. Nii suurenesid üldgeoloogilised naftatagavarad, võrreldes 1932. aastaga, 3½ korda ja moodustasid 1937. aasta lõpuks 8,7 miljardit tonni. Vase tööstuslikud tagavarad suurenesid ligi kahekordseks. Rauamulla üldgeoloogilised tagavarad suurenesid 1,0 miljardi tonni võrra, söetagavarad — kahekordseks. Avastati ja anti eksploatatsiooni paljude haruldaste metallide lademed, millised mõne suhtes võimaldavad tõsta nende toodangu kõrgemaks ülemaailmalisest toodangust.

*

Nõukogude Liidu tehnilis - majandusliku rippumatu tugevnenemisest annab tunnistust see, et tänu tööstuse edukale arengule, on teise viisaastaku jooksul lõpetatud põllumajandusmasinate, väetiste, paberi, tselluloosi ja paljude teiste saaduste sissevedu, milliseid seni imporditi sadade miljonite rubladeni küündivates summades. Edasi on lõpetatud vedurite, vagunite, söekaevamismasinate ja paljude teiste masina-

liikide import; samuti on paljude kaupade sissevedu vähendatud miinimumini, nagu näiteks aurukatlaid toodi 1937. aastal välismaalt sisse ainult 0,5 miljoni rubla eest kogu esimese viisaastaku 237 miljoni rubla asemel. Mustmetallide sissevedu langes 1937. aastaks 88 miljoni rublale esimese viisaastaku kõigi aastate kogusumma — 1,4 miljardi rubla — asemel.

Rida tähtsamaid harusid ja tootmisalasid on loodud uutena, nagu näiteks nikli-, inglistina-, alumiiniumi- ja teiste metallide tööstused. On asutatud suured tööstusharud sünteetilise kautshuki, lämmastik- ja kaaliväetiste ning apatiitide tootmise alal. Masinaehituse alal on sisse seatud rull-laagrite, kvalifitseeritud tööpinkide, nende hulgas automaatide ja poolautomaatide, tootmine.

*

Toorainete, materjalide ja kütteainete tarvitusnormide alandamine, kao vähendamine tootmises, jäänuste kasutamise parem korraldus, masinate kasutamismäära tõstmine ja üldkulude vähendamine — kõik see andis riigile teise viisaastaku jooksul kokkuhoidu 18—19 miljardi rublalisel summast. Jättes arvestamata muudatusi toorainete, materjalide ja kütteainete hindades, osutub, et näiteks rasketööstus on teise viisaastaku jooksul alandanud toodangu omahinda 27 prots. võrra, kusjuures masinaehituses langus ulatus isegi 45 prots., sünteetilise kautshuki tööstuses — enam kui kahe kolmandiku peale.

Tehaste üldkulud langesid teise viisaastakuga ligi 20 prots. võrra keskmiselt kogu tööstuses; nad vähenesid 12,5 kopekalt 1932. aastal 9,9 kopekale 1937. aastal toodangu 1 rubla kohta.

Kui võtta tehaste-, müügi- ja ka eba-produktiivsete (nagu kahjud praaktööst, trahvid) kulude üldsumma, siis see, tunduvalt vähenedes, moodustas 1937. aastal 12 prots. tööstustoodangu kogu omahinnast. Üldkulude tase on 2,5—3 korda madalam kui kapitalistlike maade tööstuses.

Tööstuse töö kvaliteedi paranemise tõttu osutus võimalikuks lõpetada riigieelarve poolt toetuste andmine paljudele rasketööstuse harudele.

Põllumajandus.

Сельское хозяйство.

Esimene viisaastak oli põllumajandusele reorganiseerimise perioodiks, kus tarurahva väiketalundid viidi sotsialistliku suurmaapidamise alusele. Reorganisatsiooniga seotud raskused põhjustasid isegi väikese languse põllumajandustoodangus. See periood lõppes üldjoontes 1932. aastal, ja juba esimesel teise viisaastaku aastal (1933. a.) toimus murrang põllumajanduse arengus. Põllumajandusele avanes, moodsa tehnikaga varustatud suurte kolhooside ja sovhooside alusel, võimalus edukaks arenguks, pealegi palju kiiremaks kui väikemaapidamise juures. Seda kinnitab järgmine tabel, milline iseloomustab põllumajandustoodangu dünaamikat teise viisaastaku kestel.

Põllumajandustoodang.

Сельскохозяй. продукция.

	1932. a. (miljard rbl. hind.)	1937. a. 1926/27. a. hind.)	Kasv (%-%-es)
Maapidamise toodang . . .	9,8	15,1	+54
Loomapidamise toodang . . .	3,3	5,0	+54
Kokku	13,1	20,1	+53,9

Kogu põllumajandustoodang suurenes teisel viisaastakul vähe rohkem kui poolteisekordseks (+ 53,9 prots.), kusjuures nii maapidamise kui ka loomapidamise toodangud näitasid peagu võrdset protsendilist kasvu. Võrreldes sõjaeelse 1913. aastaga, mil põllumajandustoodang oli rekordne kogu maailmasõjaeelse aja kohta ja ulatus 12,6 miljardi rublale (samades 1926./27. a. hindades), osutub toodang 1937. aastal kõrgemaks 60 prots. võrra.

Külvipinnad muutusid järgmiselt:

Кülvипиннад.

Посевные площади.

	1932. a. (miljon. ha)	1937. a.	Tõus või langus (%-%-es)
Teraviljad . . .	99,7	104,4	+ 5
sellest nisu . . .	34,5	41,4	+20
Tehnilis. kultuurid	14,9	11,2	-25
sellest:			
puuvill . . .	2,2	2,1	- 4
lina, pikakiul.	2,5	2,1	-15
suhkrunaeris .	1,6	1,2	-25

	1932. a. (miljon. ha)	1937. a.	Tõus või langus (%-%-es)
Aiavili ja kartul .	9,2	9,0	- 2
sellest kartul . .	6,1	6,9	+12
Loomasöödad . . .	10,6	10,6	—
sellest hein . . .	8,3	9,1	+10
Muud	—	0,1	—
Kokku	134,4	135,3	+ 0,7
Sellest:			
kolhoosid	91,5	116,0	+27
kolhoosnike aia- maade külvipi- pinnad	2,5	5,0	+100
sovhoosid	13,4	12,2	-10
üksiktalundid . .	27,0	1,1	-96

Üldiselt on külvipind teise viisaastaku jooksul laienenud ainult 878 tuh. hektari, ehk 0,7 prots. võrra. Kasv toimus eranditult teraviljade arvel, kuna tehniliste kultuuride pindala tugevasti (25 prots. võrra) vähenes. Esimesel viisaastakul aga teatavasti kogu pindala näitas tunduvalt laienemist 21,4 miljoni hektari, ehk 18,9 prots. võrra. Peagu täielik külvipindade kasvu lõppemine teisel viisaastakul on plaanikindla poliitika tulemuseks, mille sihiks on saavutada toodangu suurenemist peamiselt hektarisaakide tõstmise abil ja mitte külvipindade laiendamise teel.

Ja tõesti — hektarisaagid näitasid teisel viisaastakul järsku tõusu:

Гектарисаагид.

Урожайность.

	1932. a. (tsentn. 1 ha kohta)	1937. a.	Kasv (%-%-es)
Teraviljad	7,0	11,5	+64
sellest:			
taliniisu	7,4	13,7	+85
suiniisu	5,1	10,1	+98
talirukis	8,4	12,9	+54
kaer	7,3	12,4	+70
oder	7,4	11,5	+55
Toorpuuvill (niisuta- tav)	6,9	14,8	+115
Lina pikakiul. (kiud)	2,0	2,7	+35
Suhkrunaeris (töötle- miseks)	42,7	183,1	+329
Päevalill	4,3	6,4	+49
Kartul	70,6	95,6	+35

Teraviljade keskmine hektarisaak on 1937. a., võrreldes 1932. aastaga, tõusnud kahe kolmandiku võrra, puuvilla — enam kui kahekordseks, lina — ühe kolmandiku, suhkrunaeri — enam kui neljakordseks, päevalille — umbes 50 prots., kartuli — ühe kolmandiku võrra. Nagu näha, oli hektarisaakide tõus üldine.

Kõige selle tagajärjel kultuuride kogusaagid näitasid tohutut suurenemist:

Kogusaagid.			
Валовой сбор.			
	1932. a.	1937. a.	Kasv
	(miljon. tsentn.)	(% ⁰ / ₀ -es)	(% ⁰ / ₀ -es)
Teraviljad	698,7	1.202,9	+72
sellest:			
nisu	202,5	468,6	+131
talirukis	217,4	292,0	+34
oder	50,3	106,0	+111
kaer	112,4	218,6	+94
Toorpuuvill	12,7	25,8	+103
Linakiud	5,0	5,7	+15
Suhkrunaeris	65,6	218,6	+233
Kartul	431	656	+52

Vaatamata külvipindade püsimisele esimese viisaastaku lõpul olnud tasemel ja isegi osalisele vähenemisele, näitavad kogusaagid kogu ulatuses suurt, kultuuride enamikul isegi väga suurt kasvu. Eriti tuleb esile tõsta teraviljade kogusaagi kasvu, milline saak 1937. aastaks tõusis 1.203 miljoni tsentnerile, mis tugevasti ületab ka nende rekordse saagi tsaariaegses Venes 1913. aastal — 801,0 miljoni tsentnerit. Toorpuuvilla toodang on teise viisaastakuga kahekordistunud, suhkrunaeri — enam kui kahekordistunud, kuna linakiu saak on kasvanud 15 prots. ja kartuli — umbes 50 prots. võrra. Nisu kohta tuleb märkida, et on tehtud suuri edusamme ta kasvatuse suunamises põhjasse.

Loomakasvatuse alal on saavutused väga tunduvad:

Karjaarv.			
Поголовье скота.			
	1933. a.	1938. a.	Kasv
	(miljon. tk. juulis)	(% ⁰ / ₀ -es)	(% ⁰ / ₀ -es)
Hobused	16,6	17,5	+5
Veised	38,4	63,2	+65
Lambad ja kitsed	50,2	102,5	+104
Sead	12,1	30,6	+153

Kui hobuste arv on teise viisaastaku jooksul suurenenud vaid 5,4 prots. võrra (see-eest on seda suurem traktoritepargi

kasv), siis veiste arv tõusis kahe kolmandiku võrra, lammaste ja kitsede — kahekordseks ja sigade — isegi 2,5-kordseks. Eriti jõudsalt on kasvanud karjaarv kolhoosifarmides.

Kolhoosnikud on nüüd peagu kõik varustatud isiklike lehmadega. Selle saavutamiseks sovhoosid müüsid kolhoosidele ja kolhoosnikele teise viisaastaku jooksul 1,4 miljonit veist, 2 miljonit siga ja 3,4 miljonit lammast. Kolhoosifarmide poolt müüdi kolhoosnikele vasikaid 1,7 miljonit, talleid — 4,5 miljonit ja põrsaid — 16,1 miljonit tükki.

Karja kvaliteet on märksa paranenud paremate tõugudega ristlemise abil. 1937. aastal sellaselt parandati karja kolhoosides: veistest 82 prots., sigadest 91 prots. ja lammastest 85 prots. Suurt edu on saavutatud kunstliku sigitamise alal. Kui näiteks teise viisaastaku algaastal (1933. a.) kunstlikult seemendati 498 tuhat lammast, siis 1937. aastal juba 9,4 miljonit lammast. Lehmade kunstlik seemendamine algas alles 1935. aastal, ja 1937. aastaks tõusis sellaselt sigitatud lehmade arv juba 690 tuhandele.

*

Nagu juba ülal märgitud, viidi teise viisaastaku aastatel lõpule põllumajanduse kollektiviseerimine, ja kolhoosikorda võib organisatsioonilis-majanduslikus suhtes pidada lõplikult tugevnekuks. Teise viisaastaku lõpuks oli kolhoosidesse astunud 93 prots. talundite üldarvust. Järgmine tabel iseloomustab kolhooside arengut teisel viisaastakul:

Kolhoosid.			
Колхозы.			
	1932. a.	1937. a.	Kasv
			(% ⁰ / ₀ -es)
Kolhooside arv (tuh.).	211,1	243,7	+15,4
Külvipind (miljon.ha)	91,5	116,0	+26,8
sellest: masinatrakt. jaamade poolt teenitav	45,1	105,8	+134,6
Kolhoosi keskm. suurus külvipinnalt (ha)	434	476	+9,7
Kolhoosi keskm. suurus majapidamiste arvult	71	78	+9,9
Majapidamiste-kolhoosiliikmete üldarv (miljon.)	14,9	18,5	+24,0
Kollektiviseerimise protsent:			
a) talundite arvust	61,5% ₀	93,0% ₀	—
b) külvipinnast	77,7% ₀	99,1% ₀	—

Käsikäes kolhooside arvu kasvuga on suurenenud ka keskmiselt 1 kolhoosi kohta tulev kolhoosnike majapidamiste arv ja kolhoosi külvipinna suurus. 1937. aastal oli kolhoose üldse 243,7 tuhat; igaühes neist oli keskmiselt 476 ha külvipinda ja 78 kolhoosnike majapidamist. Kolhooside külvipind tõusis 116,0 miljoni ha-le; peale selle kolhoosnike isiklikus kasutuses olevad külvipinnad nende aiamadudel ulatusid 5,0 miljoni ha-le 1932. aastal olnud 2,5 miljoni vastu.

Mis puutub seni kolhoosidesse mitteastunud üksiktalunditesse, siis nende arv ulatus 1937. aastal 1,4 miljonile ja külvipinnad — 1,1 miljoni ha-le (27,0 miljoni ha vastu 1932. aastal).

Rööbiti kollektiviseerimise kasvuga põllumajanduses toimus moodsa tehnika sisseeadmine, mis mõjus kiirendavalt kollektiviseerimise tempole. Põhjalikult on muutunud põllumajanduse tehniline baas, ja ta tehniline rekonstruktsioon on põhijoontes läbi viidud. Teise viisaastaku kestel sai põllumajandus traktoreid 7,7 miljoni hobujõulise üldvõimsusega, 133,7 tuhat kombaini (ümberarvatult 15 jala laiustesse), 142,5 tuhat veoautot. Need arvud suurelt ületavad vastavaid esimese viisaastaku arvusid, mil traktoreid saabus põllumajandusse 2,4 miljonit hobujõudu, kombaine — 15,5 tuhat tükki, veoautosid — 14,4 tuhat tükki. Edasi põl-

lumajandus sai määratusuurtes hulka-des traktoriveoga külvimasinaid, kultivaatoreid, atru ja teisi esmajärgulisi põllumajandusmasinaid ja -riistu. Masinatepark põllumajanduses kasvas 1937. aastaks järgmiselt:

М а с и н а д п ө л л у м а ј а н д у с е с .

Машины в сельском хозяйстве.

	1932. a. (tuh. tük.)	1937. a. (tuh. tük.)	Kasv (% ₀ / ₀ -es)
Traktorid (võimsus milj. hobujõud)	(2,2)	(8,4)	+282
Kombainid (ümberarvatult 15 jala laiustesse)	15,5	138,2	+792
Plahvatusmootorid ja lokomobiilid	48,0*)	77,9	+62
Keerulised ja poolkeerulised teravilja rehepeksumasinaid 120,3*)		126,1	+5
Veoad	14,0	144,5	+991
Sõiduaudod		8,2	

Moodsa tehnika sisseeadmine määratusuures ulatuses avaldas revolutsioniseerivat mõju tootmisprotsesside organisatsioonile kolhoosides ja sovhoosides ning mängis ülisuurt osa kolhooside tugevdamises.

Teatavasti kolhoose teenitakse tehnikaga masinatraktori jaamade poolt, kes seega omasid mõjuva tähtsuse väiketalundite juhtimises sotsialistlikule teele. Nende arengut iseloomustab järgmine tabel tähtsamate andmetega:

М а с и н а т р а к т о р и ј а а м а д .

Маш.-тракт. станции.

	1932. a.	1937. a.	Kasv (% ₀ / ₀ -es)
Masinatraktori jaamade arv	2.446	5.818	+138
Jaamade poolt teenitavate kolhooside külvipind (miljon. ha)	45,1	105,8	+135
% ₀ / ₀ -es kõigi kolhooside külvipinnast	49,3	91,2	—
Traktoritepari üldvõimsus (tuh. hobujõud.)	1.077,0	6.679,2	+520
Traktorite arv keskm. jaama kohta (ümberarvatult 15-hobujõulistesse)	29,4	77,0	+162
Kombainide üldarv (ümberarvatult 15 jala laiustesse)	2,2	111,5	50 korda
Traktoritööde kogus, ümberarvatult kündi, ilma rehepeksuta. (miljon. ha)	20,5	203,0	9,9 korda
Kombainidega koristatud teravilja ja päevalille (miljon. ha)	0,1	32,8	410 korda
Traktor-hobujõud. 1000 ha külvipinna kohta.	39,2	63,4	+62
Kombaine 1000 ha teraviljade külvipinna kohta	—	1,3	—

Masinatraktori jaamade arv on tõusnud 5.818 peale 1932. aasta lõpul olnud 2.446 vastu. Ent suurenes mitte ainult jaamade arv, vaid ka nende varustatus

moodsa tehnikaga — traktoritega, kombainidega jne. Kui 1932. a. masinatrak-

*) 1933. a.

torijaamad omasid traktoreid 1,1 miljoni hobujõuga, s. o. 440 hobujõudu jaama kohta, siis 1937. aastal oli neil juba 6,7 miljonit hobujõudu, ehk 1.148 hobujõudu jaama kohta. 1932. aastal oli masinatraktorijaamad ainult 2,2 tuhat kombaini, kuid 1937. aastal — 111,5 tuhat, s. o. 50 korda rohkem. 1932. aastal masinatraktorijaamad teenisid 45,1 miljonit ha kolhooside külvipindu, mis moodustas poole (49,3 prots.) kolhooside üldkülvipinnast, kuid 1937. aastal teeniti juba 105,8 miljonit ha, mis võrdub peagu kogu (91,2 prots.) kolhooside külvipinnale.

Tähtsamad masinad oma valdavas osas on koondatud masinatraktorijaamadesse: 80 prots. kogu traktoritepargi võimsusest, 81 prots. kombainidest jne.; ülejäänud osa asub sovhoosides.

Sovhooside ülesehituse käik on toodud järgmises tabelis (ühesarvatud ka igasuguste riiklike ja ühistegeliste asutuste ja ettevõtete põllumajanduslikud abiettevõtted):

	Sovhoosid. — Совхозы.		
	1932. a.	1937. a.	Kasv või langus (%-es)
Sovhooside arv (ilma põllum. abiettevõtetest)	4.337	3.992	—8
Külvipind (milj. ha)	13,4	12,2	—9
Karjaarv (milj. tk.):			
veised	3,2	3,7	+16
sead	1,8	2,8	+56
lambad ja kitsed	5,7	7,0	+23
Traktorite arv (tuh. tük.)	64,0	84,5	+32
Kombainide arv (tuh. tük.)	12,3	24,0	+95
Veoautode arv (tuh. tük.)	8,2	25,5	+211
Traktor-hobujõudusid 1000 ha külvipinna kohta	78	135	+73

1937. aasta lõpuks oli kokku 3.992 sovhoosi, ja nende külvipind ulatus 12,2 miljoni ha-le, mis vähe, nimelt 1,2 miljoni ha võrra, on väiksem esimese viisaastaku lõpul omatud külvipinnast. Vähenemine on tingitud osa sovhoosidemaade üleandmisest maakehvadele kolhoosidele. Teise viisaastaku aastatel on saavutatud suurt edu sovhooside organisatsioonilis-majanduslikus tugevdamises ja nende tehnilise taseme tõstmises, mis aitas kaasa toodangu tunduvalle kasvule. Traktorite arv

suurenes kolmandiku võrra ja ulatus 1937. aastal 84,5 tuhandele, kombainide arv kahekordistus, tõustes 24,0 tuhandele, veoautode arv tõusis kolmekordseks ja ulatus 25,5 tuhandele. Seoses sellega suuresti paranes külvipindade varustatus traktoritega, ja 1937. aastal tuli tuhande ha külvipinna kohta keskmiselt 135 hobujõudu, mis enam kui kahekordselt ületab kolhooside külvipindade varustatuse traktoritega (63,4 hobujõudu tuhande ha kohta). Üldse seisab sovhooside tehniline varustus palju kõrgemal tasemel kui kolhoosides.

*

Põllumajanduse tehnilise varustuse tohutu suurenemise tõttu on suurt edu saavutatud põllumajanduslike põhitööde mehhaniseerimises:

Põllumajanduslike põhitööde mehhaniseerimine.

Механизация основных с.-х. работ.

1932. a. 1937. a. (prots.)

Suiviljade küнд:

sahaga	—	—
hobuadruga	81,0	29,0
traktoradruga	19,0	71,0
Suiteraviljade külv traktor-külvimasinaga	20,0	54,3
Teraviljade koristamine:		
sirbiga ja vikatiga	35,4	10,3
hobuinventariga	54,6	45,9
traktorite veol	10,0	43,8
sellest kombainidega	4,0	39,8
Teraviljade peks:		
kootidega ja teistel algetistel viisidel	60,0	0,6
hobujõul		5,4
mehaanilisel jõul	40,0	94,0

Suiviljade küнд osutus 1937. aastal mehhaniseerituks 71 prots. ulatuses 19 prots. vastu 1932. aastal, suiteraviljade külv — 54,3 prots. ulatuses 1932. aasta 20 prots. vastu. Teraviljade koristamine toimus traktoritega 43,8 prots. ulatuses 1932. aasta 10 prots. vastu, selle hulgas kombainidega — 39,8 prots. kogu pindalast; sirbi ja vikatiga koristatakse vaid 10,3 prots. pindalast, kuna veel 1932. aastal tervelt kolmandik koristati sellaselt. Teraviljade rehepeks on peagu täiesti mehhaniseeritud — 94 prots. 1932. aasta 40 prots. vastu. Ent samal ajal on rea teiste kultuuride koristamistöde mehhaniseerimismäär ikka veel madal: näiteks lina

koristamine on mehhaniseeritud vaid 11,8 prots., maisi — 2,2 prots. ulatuses ja puuvilla — veelgi vähem.

Uusima agrotehnika sisseseadmises on samuti saavutatud suurt edu. Kevadkünni pindala on laiendatud 19,2 miljonilt ha-lt 1932. aastal 30,6 miljoni ha-le 1937. aastal, ja kevadkünniga on seega haaratud 63 prots. taliviljade pindalast 1932. aasta 46 prots. vastu. Sügiskünni pindala on võrreldes 1932. aastaga suurenenud enam kui kahekordseks. Külvipind on seega kevad- ja sügiskünnist kokku 1937. aastal haaratud 64 prots. ulatuses 1932. aasta 29 prots. vastu. Mis

puutub väetiste kasutamisse, siis loomastõnniku väljavedu põldudele on kolhoosides tõusnud 7-kordseks; mineraalväetisi saabus kogu põllumajandusse 1937. aastal 3,2 miljonit tonni 1932. aasta 1,1 miljoni tonni vastu, mis 1 ha külvipinna kohta teeb välja ligi kolmekordse juurdekasvu.

Seoses kõige sellega on põllumajanduses töötajate tööproduktiivsus suuresti tõusnud ja ületas 1937. aastal umbes kahekordselt maailmasõjaeelse keskmik-talupoja majapidamise tööproduktiivsuse, arvates keskmiselt 1 töötaja kohta.

Transport ja side.

Транспорт и связь.

Rahvamajanduse tõusu saatis vastav transporditegevuse kasv.

Transpordi põhiliik — raudteed — näitasid teise viisaastaku aastatel järgmist arengut:

Raudteetransport.

Жел.-дор. транспорт.

1932. a. 1937. a. Kasv
(% -es)

Raudteedevõrgu eksploat. pikkus (tuh. km) *)	81,8	84,9	+ 4
Kaubavedu:			
miljon. ton.	267,9	516,7	+ 93
miljard. tonn-km.	169,3	354,8	+110
Reisijatevedu:			
milj. reisij.	967,1	1.142,0	+ 18
miljard. reisij.-km.	83,7	90,9	+ 9

Raudteede kaubavedu näitas järsku, enam kui kahekordset kasvu ja saavutas 1937. aastal 354,8 miljardi tonn-kilomeetrilise summa, mis ligi 5½ korda ületab maailmasõjaeelse 1913. aasta kaubaveo, milline võrdus 65,7 miljardi tonn-kilomeetrile. Ent reisijateveo kasv oli võrratult väiksem, ulatudes 1932. aasta vastu ainult 8,9 protsendile; reisijatevedu ulatus 1937. aastal 90,9 miljardi reisijakilomeetrile. Maailmasõjaeelse arv on ületatud enam kui 3½ korda: 1913. aastal reisijatevedu võrdus 25,2 miljardi reisijakilomeetrile.

Rööbiti tegevuse tõusuga märksa pa-

ranes raudteetranspordi eksploatatsiooni määr. Nii näiteks aastakeskmise liiklemise tihedus raudteede 1 km kohta tõusis 2,1 miljonilt tonn-kilomeetrilt 1932. aastal 4,2 miljoni tonn-kilomeetrile 1937. aastal, mis tähendab kahekordistumist. Kaubavaguni päevakeskmise läbisõit tõusis vastavalt 97,3 kilomeetrilt 139,8 kilomeetrile, kaubarongi keskmine komertskiirus suurenes 14,3 kilomeetrilt tunnis 19,5 kilomeetrile, kuna kaubarongi keskmine kaal (bruto) tõusis 966 tonnilt 1.199 tonnile.

Tunduvalt suurenes vedurite- ja vagunitepark samaaegse põhjaliku rekonstruktsiooni juures. Kaubavagunite üldine kandevõime tõusis 9,9 miljonilt tonnilt 1932. aastal 15,7 miljoni tonnile 1937. aastal ja vaguni keskmine kandevõime — 18,8 tonnilt 24,3 tonnile. Automaathakimisega varustatud kaubavagunite osatähtsus kogu vagunitearvus tõusis 1932. aasta 0,1 prots. pealt 17,2 prots. peale 1937. aastal. Automaatpiduritega varustatud kaubavagunite osatähtsus tõusis vastavalt 10,6 prots. pealt 49,8 prots. peale.

Teise viisaastaku kestel raudteede eksploatatsioonivõrk kasvas 3,1 tuhat kilomeetri võrra ja saavutas 1937. aastaks 84,9 tuhat kilomeetrit tsaariaegse 1913. aasta 58,5 tuhande vastu. Teist rööbasteepaari on asetatud umbes 5,7 tuhat kilo-

*) Ilma ajutiselt kasutatud liinideta.

meetri pikkuses. Elektriraudteid on antud eksploatatsiooni 979 kilomeetrit, ja alaliste elektriliinide võrk tõusis seega 1:041 kilomeetrile. Autoblokeerimisega on varustatud 4,8 tuh. kilomeetrit raudteeliine.

Mis puutub lõpuks tööproduktiivsuse raudteetranspordil, siis see tõusis teise viisaastakuga 47,9 prots. võrra, lähtudes 1 töötajale langevatest tuhandetest tonn-kilomeetritest.

Veetranspordi (sisevete- ja mere-) tegevus näitas järgmist arengut:

Veetransport.

Водный транспорт.

	1932. a.	1937. a.	Kasv või langus (%-es)
Siseveeteede eksploat. pikkus (tuh. km)	84,0	101,9	+ 21
Kaubavedu sisevete-transpordil ¹⁾ :			
miljon ton.	47,0	66,9	+ 42
miljard tonn-km.	25,1	33,1	+ 32
Kaubavedu mere-transpordil:			
miljon ton.	15,1	29,4	+ 96
miljard tonn-km.	19,4	37,0	+ 91
Reisijatevedu sisevete-transpordil:			
miljon reisij.	43,6	63,2*	+ 45
miljard reisija-km.	4,5	3,1*	- 31
Merekaubalaevastik (kandevõime tuh. bruto reg. ton.)	772,5	ca 1.300	+ 68

Sisevetetranspordi kaubavedu ulatus 1937. aastal 33,1 miljardi tonn-kilomeetritele 1932. aasta 25,1 miljardi vastu, suurenedes seega ligi kolmandiku võrra. Maailmasõjajaeelse 1913. aasta kaubavedu on ületatud umbes kahekordselt. Mere-transpordi kaubavedu tõusis 1937. aastaks 37,0 miljardi tonn-kilomeetritele 1932. aasta 19,4 miljardi vastu, mis tähendab peagu kahekordistumist.

Laadimistööde mehhaniseerimismäär on suurenenud: ta tõusis meretranspordis 14,0 protsendilt 1932. aastal 43,7 protsendile 1937. aastal ja sisevetetranspordis — 12,0 protsendilt 35,7 protsendile.

*) Koos plaanis arvestamata vedudega — 65,2 miljonit reisijat ja 3,2 miljardit reisijakilomeetrit.

¹⁾ Ilma parvetuseta.

Sisevetelaevastiku võimsus näitas teisel viisaastakul tunduvalt kasvu, nagu ka merelaevastiku kandevõime, milline tõusis 773 tuh. bruto-reg.-tonnilt 1932. aastal umbes 1,3 miljoni tonnile 1937. aastal.

Laevasõiduks kõlbuliste siseveeteede pikkus tõusis 84,0 tuh. kilomeetrit 1932. aastal 101,9 tuh. kilomeetrit 1937. aastal, s. o. 21,3 prots. võrra. Eksploatatsiooni anti Valgemere-Balti ja Moskva-Volga kanalid.

Veetranspordi kaubaveo aeglasema kasvutempo tõttu ta osatähtsus kogu transpordi kaubaveos näitas teise viisaastaku aastatel langust.

Autotranspordi alal leidis aset järsk kaubaveo tõus 1,1 miljardilt tonn-kilomeetrit 1932. aastal 8,7 miljardi tonn-kilomeetritele 1937. aastal. Autode arv kõigis rahvamajandusharudes kokku kasvas 75,4 tuhandelt 1932. aastal 570,0 tuhandele 1937. aastal, selle hulgas veoautod — 54,6 tuhandelt 474,5 tuhandele. Maanteedevõrk on laienenud 348 tuh. kilomeetri võrra, selle hulgas kivi- ja kruusateed — 46,9 tuh. kilomeetri võrra.

Õhutranspordi alal tuleb märkida üleliidulise tähtsusega lennuliinide võrgu laienemist 31,9 tuh. kilomeetrit 1932. aastal 62,2 tuh. kilomeetritele; peale selle teisel viisaastakul loodi kohaliku tähtsusega lennuliinide võrk 43,4 tuh. kilomeetri pikkuses. Mis puutub õhutranspordi vedudesse, siis üldine tonn-kilomeetrite arv kasvas 1,6 miljonilt 1932. aastal 25,9 miljonile 1937. aastal, kusjuures kaupu veeti 38,0 tuhat tonni 0,4 tuhande tonni vastu 1932. aastal ja reisijaid — 243,8 tuhat isikut 27,2 tuhande vastu.

Side alal saavutatud edu iseloomustavad järgmised arvulised andmed:

Side. — Связь.

	1932.	1937.	Kasv või langus (%-es)
Posti-telegr. ettevõtete arv (tuh.)	44,6	40,9	- 8
sellest kontoreid ja osakondi (tuh.)	5,3	26,4	+ 403
Telegr. ja telef. juhtmete üldpikkus (miljon km)	1,5	2,3	+ 50
Telef. abonente linnades ja rajoonikeskustes (tuh.)	424,7	727,8	+ 71

	1932.	1937.	Kasv või langus (%-%es)
Postisaadetiste arv (miljard.) ¹⁾	6,3	7,2 ²⁾	+14
Raadioaatejaamade arv	57	77	+35
Raadioabonentide arv (miljon.)	1,2	2,8	+135

Kuivõrd kaugele maha on jäänud maailmasõjaeelne tase side alal, näitab kas või see, et 1913. aastal postisaadetiste

üldarv võrdus vaid 959 miljonile 1936. aasta 7,2 miljoni vastu.

Lisaks tabelis toodud andmetele võib veel lähendada, et automaat-telefonijaamade võimsus linnades on suurenenud ligi neljakordseks — 71,3 tuh. numbrilt 1932. aastal 271,8 tuh. numbrile 1937. aastal. Pilttelegraafi seadmete arv on vastavalt kasvanud 2 pealt 32 peale. Tähetrukiga telegraafiaparatuuride tarvituselevõtu alal saavutati suurt edu.

Kaubandus.

Торговля.

Tööstuse ja põllumajanduse turutoodangu suure kasvu tõttu s i s e k a u b a n d u s näitas teise viisaastaku aastatel hoogsat arengut. Jaotikaubanduse müügi-läbikäigud suurenesid järgmiselt:

Jaekaubanduse läbikäigud.			
Обороты розничной торговли.			
	1932. a.	1937. a.	Kasv (%-%es)
	(miljard. rbl. vasta- vate aastate hind.)		
Jaekaubandus	35,5	115,8	+ 226
Ühiskondl. toitlus (sööklad, restoranid ja einelauad)	4,9	10,1	+ 109
Kokku	40,4	125,9	+ 212
Peale selle kolhooside turukaubandus	7,5	17,8	+ 137
Üldse	47,9	143,7	+ 200,4

Riikliku ja ühistegelise jaekaubanduse läbikäigud, niinimetatud ühiskondliku toitluse läbikäigud juurdearvatult, suurenesid teise viisaastaku jooksul enam kui kolmekordseks ja saavutasid 1937. aastal 125,9 miljardi rublalise summa. Peale selle kolhooside turukaubanduse läbikäigud suurenesid 2,4 korda, tõustes 1937. aastaks 17,8 miljardi rublale. Era-kaubandus on teatavasti täielikult likvideeritud juba 1931. aastast peale. Kaubanduse läbikäikude kiire laienemise tõttu teisel viisaastakul osutus võimalikuks kaotada kaardisüsteem ja kinnised kaubandusvormid (s. o. teatava asutuse või ettevõtte töötajatele), millised seati

sisse esimesel viisaastakul. 1935. aasta algul kaotati kaardisüsteem leivasaadustelt, sama aasta 1. oktoobril kaardisüsteem ja kinnised kaubandusvormid kõigilt teistelt toitainetelt ning 1936. aasta algul — ka kõigilt tööstuskaupadelt.

Ühtlasi tunduvalt suurenes ka jaekaubanduse võrk:

Jaekaubanduse võrk.			
Розничная торговая сеть.			
	1932. a.	1937. a.	Kasv (%-%es)
	(tuh. üksustes)		
Kauplused	208,5	236,1	+ 13
Lahtised müügikohad	75,9	91,3	+ 20
Kokku	284,4	327,4	+ 15
Peale selle kande- ja veokaupl. võrk	—	27	—

Kaupluste ja lahtiste müügikohtade üldarv suurenes teise viisaastakuga 15,1 prots. võrra ja ulatus 1937. aastal kokku 327,4 tuh., arvestamata kande- ja veokaubandust 27,0 tuh. müügikohaga.

Nõukogude Liidu väliskaubanduse areng näitas teisel viisaastakul järgmisi tulemusi:

Väliskaubanduse läbikäigud.*)			
Обороты внешней торговли.			
	I viisaastak II viisaastak (miljon. rbl.)		
Sissevedu	17.308	6.294	
Väljavedu	15.605	8.697	
Üldläbikäik	32.913	14.991	
Saldo	—1.703	+2.403	

*) Kõigi aastate väliskaubanduse arvud on, ühtlustamise sihiga, 1936. aasta algul maksmapandud uue rublakursi alusel ümber arvestatud.

1) Kirjad, postkaardid, ristpaela-saadetised ja perioodilised väljaanded.

2) 1936. a.

Väliskaubanduse üldlääbikäik teise viisaastaku kõigil aastatel (1933.—1937. a.) kokku näitas järsku langust enam kui poole (54,4 prots.) võrra, võrreldes esimese viisaastaku (1928/29—1932. a.) läbikäikudega. Seejuures sissevedu vähenes 17,3 miljardilt rublalt 6,3 miljardile, s. o. ligi kolm korda, kuna väljavedu omakorda langes 15,6 miljardilt rublalt 8,7 miljardile, s. o. ligi poole peale. Bilanss osutus teisel viisaastakul aktiivseks 2,4 miljardi rubla võrra esimese viisaastaku 1,7 miljardi rublalise passiivsuse vastu.

Väliskaubanduse läbikäikude langus on tingitud järgmistest põhjustest. Esimesel viisaastakul sisseveo peaülesandeks oli kaasa aidata Nõukogude Liidu industrialiseerimisele, millise sihiga määratud suurtes hulkades veeti sisse masinaid ja teisi tootmisvahendeid. Teisel viisaastakul aga, kui oma tööstus oli juba küllaldaselt tugevnenud ja hakkas ise varustama maad seadistega ja muude tootmisvahenditega, langes ära vajadus nii suure sisseveo järgi, ja selle tagajärjel import järsult vähenes. Väljaveo tähtsus Nõukogude Liidus seisab peamiselt ressursside hankimises sisseveo tasumiseks, ja seetõttu ta teisel viisaastakul samuti vähenes.

Järgmised tabelid iseloomustavad Nõukogude Liidu väliskaubanduse struktuuri:

Sisseveo struktuur.

Структура импорта.

	I viisaastak	II viisaastak
	(prots.)	
Tootmisvahendite sissevedu	89,2%	87,4%
Tarvituskaupade sissevedu	10,8%	12,6%
Kokku	100%	100%

Nagu näha, on sisseveo koostis vaid vähe muutunud. Kui esimesel viisaastakul tootmisvahendite (masinad, toor- ja poolvalmisained) sissevedu moodustas 89,2 prots. ja tarvituskaupade sissevedu — 10,8 prots. üldsisseveost, siis teisel viisaastakul esimene langes 87,4 prots. ja teine tõusis 12,6 prots. peale.

Väljaveo struktuur.

Структура экспорта.

	I viisaastak	II viisaastak
	(prots.)	
Tööstuslik väljavedu	57,6%	79,9%
Põllumajanduslik väljavedu	42,4%	20,1%
Kokku	100%	100%

Väljaveo struktuuris osutusid nihkumised suurteks. Esimesel viisaastakul tööstussaaduste väljavedu võrdus 57,6 protsendile ja põllumajandussaaduste väljavedu — 42,4 protsendile üldväljaveost. Teisel viisaastakul aga tööstusliku väljaveo osatähtsus tugevasti tõusis ja saavutas 79,9 prots. üldväljaveost, kuna põllumajanduslik väljavedu järsult langes — 20,1 protsendile. Tööstusliku väljaveo osatähtsuse järsk tõus on tingitud Nõukogude Liidu kiirest industrialiseerimisest mõlema viisaastaku aastatel, mis avaldus tööstustoodangu võrratult kiiremas kasvus, võrreldes põllumajandustoodanguga.

Väliskaubandus omab vaid tähtsusetu koha Nõukogude Liidu rahvamajanduses. Sisse- kui ka väljavedu moodustavad ainult 1—2 prots. Nõukogude Liidu rahvamajanduslikust üldtoodangust.

Rahva aineeline ja kultuuriline tase.

Материальный и культурный уровень народа.

Teise viisaastaku kestel toimus rahva ainelises ja kultuurilises tasemes suur tõus.

Töölise ja ametnike üldarv kõigis rahvamajandusharudes kokku suurenes

teisel viisaastakul 17,6 prots. võrra ja tõusis 1937. aastaks 27,0 miljonile, nagu nähtub järgmisest tabelist 1932. ja 1937. aastate kohta toodud võrdlevate andmetega:

Töölise ja ametnike arv.

Численность рабочих и служащих.

	1932.	1937.	Kasv või langus (%-%-es)
Tööstus	8.000	10.112	+ 26
Ehitustööstus	2.835	2.023	— 29
Raudteetransport	1.297	1.512	+ 17
Vee-transport	146	180	+ 23
Muu transport	599	1.092	+ 83
Side	224	375	+ 67
Kaubandus	1.411	1.994	+ 41
Ühiskondl. toitlus	515	396	— 23
Krediitasutused	128	193	+ 50
Haridus	1.351	2.303	+ 71
Kunstid	85	122	+ 44
Tervishoid	647	1.118	+ 73
Riikl. ja ühiskondl. asutused	1.834	1.743	— 5
Korteriasjandus ja kommunaalmajandus	394	754	+ 91
Muud mittepõllumaj. tööhärad	342	246	— 28
Põllumajandus	2.858	2.483	— 13
Metsandus	196	248	+ 26
Muud	81	96	+ 19
Kokku	22.943	26.990	+ 17,6

Eriti suurt kasvu näitas kvalifitseeritud töötajate arv. Uusima tehnika sisseadmine kõigis harudes tekitas vajaduse kaadrite järgi, kes oskavad käsitada seda tehnikat, milline tohutult tõstab tööproduktiivsust. Teise viisaastaku jooksul valmistati tähtsamate kutsete alal ette üldse 6,0 miljonit inimest, selle hulgas õppinud kaadreid eriti vajunud põllumajanduse tarbeks — 3,9 miljonit kvalifitseeritud töötajat — traktori- ja kombainijuhete, raamatupidajaid jne. Töötaolu täiesti puudub juba 1931. aastast peale.

Kõrgemad õppeasutused lasid teise viisaastaku jooksul välja 369,9 tuhat kõrgema kvalifikatsiooniga eriteadlast esimese viisaastaku 170,0 tuhande vastu. Tehnikumid ja neile sarnanevad õppeasutused andsid 623,0 tuhat keskmise kvalifikatsiooniga eriteadlast esimese viisaastaku 291,2 tuhande vastu. Selle tagajärjel kõrgema ja keskmise kvalifikatsiooniga eriteadlaste osatähtsus töölise ja ametnike üldarvus tõusis 6,0 protsendilt 1932. aastal 8,2 protsendile 1937. aastal.

Töölise ja ametnike palgad näitasid teisel viisaastakul väga suurt tõusu. Üldine palgasumma kasvas 2,5-kordseks, jõudes 1937. aastaks 82,2 miljardi rublale 1932. aasta 32,7 miljardi rubla vastu. Aastapalk aga, võttes keskmiselt ühe töölise ja ametniku kohta, tõusis kogu rahvamajanduses 2,1-kordseks:

Töölise ja ametnike keskmised aastapalgad.

Среднегодовая зарплата рабочих и служащих.

	1932. a.	1937. a.	Kasv (rubl.) (%-%-es)
Kõigis rahvamajandusharudes kokku	1.427	3.047	+ 114
Sellest:			
Tööstus	1.434	3.005	+ 110
Ehitustööstus	1.507	3.087	+ 105
Raudteetransport	1.463	3.271	+ 124
Vee-transport	1.384	3.397	+ 145
Muu transport	1.539	3.218	+ 109
Side	1.333	2.356	+ 77
Kaubandus	1.351	2.528	+ 87
Ühiskondl. toitlus	1.059	2.045	+ 93
Krediitasutused	1.834	3.425	+ 87
Haridus	1.633	3.442	+ 111
Kunstid	1.989	3.757	+ 89
Tervishoid	1.248	2.455	+ 97
Riikl. ja ühiskondl. asutused	1.941	3.937	+ 103
Korteriasjandus ja kommunaalmaj.	1.409	2.306	+ 64
Põllumajandus	866	2.121	+ 145
Metsandus	916	1.920	+ 110

Töölise ja ametnike keskmine aastapalk tõusis 1.427 rublalt 1932. aastal 3.047 rublale 1937. aastal.

Peale palga töölised ja ametnikud ning kõik teised töötajad kasutavad hüvesid kultuurilis-sotsiaalse teenimise alal (haridus, tervishoid, kehakultuur ja sotsiaalkindlustus, selle hulgas ka riiklik). Riigikulud sellase teenimise peale riigi ja kohalike eelarvete kaudu suurenesid 3,7 korda — 8,3 miljardilt rublalt 1932. aastal 30,8 miljardi rublale 1937. aastal. Peale selle riiki kulutas korteriolude parandamise ja kommunaalmajanduse peale teisel viisaastakul 16,3 miljardit rubla. Kuid peale riigi ka majandusorganisatsioonid, ametiühingud, kolhoosid ja teised ettevõtted ise andsid suuri summe välja rahva kultuurilis-sotsiaalseks teenimiseks.

Järsult suurenesid teisel viisaastakul ka kolhoosnike tulud. Nende brutotulud

tõusid 1934.—1937. a. enam kui 2,7 korda, kuna rahalised tulud, mis kolhoosnikele vastavalt tehtud tööpäevadele välja jagatakse, kasvasid samal ajavahemikul isegi 4,5 korda.

Kogu rahva tarvitustase tõusis teise viisaastakuga enam kui kahekordseks, sest tarvituskauapade toodang suurenes samas ulatuses; reas kaupades leidis aset veelgi suurem tootmise kasv, nagu nähtub järgmisest tarvituskauapade loetelust:

	K a s v
	1937. a. % %-es
	1932. a. vastu.
Peensuhkur	+192
Või	+159
Kondiitrisaadused	+ 81
Vorstid ja suits. lihasaadused	+390
Jalanõud	+118
Pealistrikotaash	+286
Pesu	+308
Sukad ja sokid	+ 97
Jalgrattad	4,2 korda
Fotoaparaadid	11,2 „
Grammofonid	11,7 „
Grammofoniplaadid	27,0 „
Käe- ja taskukellad	8,2 „

Mis puutub eriti töelistesse ja ametnikesse, siis nende reaalpalk tõusis teise viisaastakuga enam kui kahekordseks, sest nominaalpalga tõustes 2,1-kordseks hindade keskmine tase jäi muutmatuks.

Kolhoosnike tarvitus, arvatult keskmiselt hinge kohta, on nende büdshetiandmete järgi tõusnud lihas, kalas, rasvades, suhkrus, kondiitrikaupades jne. ajavahemikul 1934.—1937. a. enam kui kahekordseks.

Kommunaalmajanduse alal on suuri saavutusi. Teisel viisaastakul seati sisse veevarustus 50 linnas, kanalisatsioon — 38 linnas, tramm — 23 linnas; teistes linnades, kus need juba olemas, toimusid laiendamistööd. Trammiliinide pikkus suurenes kolmandiku võrra. Kommunaalpesumajade arv tõusis 2,4-kordseks. Elektrijõudu tarvitati kommunaalmajanduses 1937. aastal 5 miljardit kilovatt-tundi 2,2 miljardi vastu 1932. aastal. On sisse seatud ka uus linnatranspordi liik — trolleibused, esiotsa viies suurlinnas. Edasi lasti käiku maailma parim maa-alune raudtee Moskvast.

*

Määratuid edusamme on teisel viisaastakul tehtud rahva kultuurilise taseme tõstmise alal.

Kirjaoskamatus on peagu täiesti likvideeritud, kuna tsaariaegsel 1913. aastal oli kirjaoskamataid tervelt 67 prots. rahvast (8.—50. a. vanuses). Linnades on ellu viidud üldine kohuslik 7-aastane mittetäielik keskharidus, kuna maal ja rahvusvabariikides — 4-aastane algharidus. Laiaulatuslikult on arenenud 10-aastane täielik keskkool.

Õpilaste arvu kasvu üldiselt kui ka kooliliikide järgi iseloomustab järgmine tabel:

	Õpilaste arv.		
	Число учащихся.		
	1932. a.	1937. a.	Kasv või langus
	(tuh. inim.)	(% %-es)	
Alg-, mittetäielised ja täiel. keskkoolid*)	21.257	29.446	39
Üldhariduslikud koolid täisealist. (tööliskoolid ja mittetäiel. keskk.)	616	729	+ 18
Tehnikumid ja teised keskkoolid kaadrite ettevalmistamiseks	724	863	+ 19
Kõrgemad õppeasut.	504	547	+ 9
Muud	1.100	340	- 69
Kokku	24.201	31.925	+ 31,9

Õpilaste üldarv alg-, kesk- ja kõrgemas koolis kokku tõusis 24,2 miljonilt 1932. aastal 31,9 miljonile 1937. aastal, s. o. ligi kolmandiku (31,9 prots.) võrra. Tsaariaegsel 1914. aastal oli õpilasi neis vaid 8,1 miljonit. Klassirühmade järgi kujunes alg- ja keskkoolide õpilaste kasv järgmisel:

	1932. a.	1937. a.	Kasv
	(tuh. inim.)	(% %-es)	
1.—4. klassis	17.675	20.756	+ 17
5.—7. klassis	2.515	7.677	+ 118
8.—10. klassis	67	1.013	+1.410
Kokku	21.257	29.446	+ 39

Mida kõrgem klassirühm, seda suurem on õpilaste arvu juurdekasv. Kui 1.—4. klassis õpilaste arv suurenes 17

*) Neis arvudes puuduvad kõiksugu abikoolide (mahajäänud ja ulaklikele lastele) jne. õpilased; nende juurdearvates õpilaste arv alg- ja keskkoolides oleks 29.562 tuhat.

prots. võrra, siis 5.—7. klassis juba 2,2-kordseks ja 8.—10. klassis isegi 15,1-kordseks.

Täisealistele määratud üldhariduslikes koolides õpilaste arv näitas 18-protsendilist kasvu ja tõusis 729 tuhandele, kuna tehnikumides ja teistes kaadrite ettevalmistamiseks määratud keskkoolides see näitas 19-protsendilist kasvu, tõustes 863 tuhandele. Lõpuks kõrgemates õppeasutustes õpilaste arv tõusis 504 tuhandelt 1932. aastal 547 tuhandele 1937. aastal, s. o. 9 prots. võrra.

Ent toodud arvud ei haara kõiki õppijaid. Peale ülalnimetatud 31,9 miljoni isiku, 1937. aastal õppis veel 13,4 miljonit täisealist, nii et õpilaste üldarv tõuseb 45,3 miljonile. Neist 13,4 miljonist 5,5 miljonit õppis kaadrede ettevalmistavatel kursustel ja koolides, 417 tuhat õppis oma kutsealal kirjateel, 3,8 miljonit — kirjaoskamatusel likvideerimise ja 3,6 miljonit — vähese kirjaoskuse likvideerimise kursustel ja koolides.

Laialt arenes teisel viisaastakul poliitilis-hariduslik töö, nagu nähtub järgmisest tabelist:

Raamatukogud, klubid, teatrid, kinod ja ajakirjandus.

Библиотеки, клубы, театры, кино и печать.
1932. 1937. Kasv
(%-%es)

Avalikud raamatukogud (tuh.)	32,9	70,0	+113
Neis raamatuid (miljon.)	91,3	126,6	+ 39
Klubiasutused (tuh.)	53,2	95,6	+ 80
Muuseumid	732	761	+ 4
Teatrid	551	702	+ 27
Kinod (tuh.)	27,6	28,6	+ 4
Tsirkused	51	88	+ 73
Ajakirjandus:			
ajalehtede arv (tuh.)	7,5	8,5	+ 13
ajalehtede aastane tiraash (miljard. eks.)	4,2	7,1	+ 71
Raamatute ja ajakirjade toodang (miljard. poogn.)	3,4	4,7	+ 38

Avalike raamatukogude hulk suurenes teise viisaastakuga enam kui kahekordseks, tõustes 1937. aastaks 70,0 tuhandele, kuna raamatute arv neis kasvas 39 prots. võrra ja ulatus 126,6 miljonile. Klubiasutusi oli 1937. aastal 95,6 tuhat, mis tähendab 1,8-kordset kasvu 1932. aasta vastu.

Ajakirjandus arenes jõudsalt. Kui ajalehtede arv tõusis, võrreldes 1932.

aastaga, ainult 13,3 prots. võrra, siis nende aastane tiraash kasvas 1,7-kordseks ja ulatus 1937. aastal 7,1 miljardi eksemplarini. Raamatute ja ajakirjade kirjas-tamise kasvust annab tunnistust nende poognaaratõmmete kasv enam kui kolmandiku (38 prots.) võrra.

Kunstide alal oli teisel viisaastakul märgata hoogsat arengut nii kutselisel kui ka isetegevuse alal. Teatrite arv suurenes 27 prots. võrra ja ulatus 1937. a. 702 peale, nende hulgas kolhooside ja sovhooside teatrid on 213. Kinodevõrk laienes palju vähemal määral — 3,6 prots. võrra ja koosneb nüüd 28,6 tuh. kinost. Peaülesandeks kino alal oli tummki-no ümberkorraldamine helikinoks, ja selle tulemusena helikinoseadete arv tõusis 224 pealt 1932. aastal 11,2 tuh. peale 1937. aastal, milline arv on väiksem kui pool kinode üldarvust.

Teisel viisaastakul toimus eriti kõrge tõus mahajäänud rahvusvabariikide ja -oblastide kultuurilises tasemes. Seda tõendab kas või asjaolu, et kui kogu Nõukogude Liidus õpilaste arv alg- ja keskkoolides tõusis teise viisaastakuga 39 prots. võrra, siis Kasahhi liiduvabariigis — 77,3 prots., Kirgiisias — 81,8 prots., Turkmenistanis — 78,1 prots., Tadshikistanis — 76,8 prots., Usbekistanis — 44,6 prots. võrra. Või jälle see asjaolu, et kõrgema kooli õpilaste arvu kasvades kogu Nõukogude Liidus 9 prots. võrra, Kirgiisias üliõpilaste arv tõusis kuuekordseks, Tadshikistanis — 2,2-kordseks jne.

Järsult paranes tervishoiuala seisukord, nagu nähtub järgmistest andmetest:

Tervishoid.

Здравоохранение.

	1932. a.	1937. a.	Kasv (%-%es)
Haigevoodid	410,8	618,1	+50
sellest:			
linnades	230,6	354,1	+54
maal	107,1	173,3	+62
Kohtade arv alalistes lastesõimedes	600,9	748,2	+25
sellest:			
linnad ja raudteed	258,4	378,1	+46
maa	342,5	370,1	+ 8
Arstide arv	76,0	105,6	+39

Haigevoodite arv suurenes 50 prots. võrra ja tõusis 1937. aastaks 618,1 tuhandele, kuna kohtade arv alalistes lastesõimedes suurenes veerandi võrra; viimaste

arv jõudis 1937. aastaks 748,2 tuhandele. Arstide arv kasvas enam kui kolmandiku võrra — 76,0 tuhandelt 1932. aastal 105,6 tuhandele 1937. aastal.

Ehitustööd.

Строительство.

Teises viieaastakavas ettenähtud ülesannete—majanduse tehnilise rekonstruktsiooni lõpuleviimise ja tootmise laiendamise — täitmise põhieelduseks oli määratud suurte ehitustööde läbiviimine kõigil rahvamajandusaladel. Üldse mahutati teisel viisaastakul ehitustöösse 137,5 miljardit rubla, kapitaalremondi ja väik-

semate ehituste mahaarvates aga — 114,7 miljardit rubla. See tähendab kapitalimahutuste 2,7-kordset suurenemist esimese viisaastaku vastu, mil investeeriti 50,5 miljardit rubla.

Kapitalimahutused jagunesid harude järgi järgmiselt:

Капиталimahutused.

Капитальные вложения.

	Esimene viisaastak (miljard. rubl. aastate hindades)	Teine viisaastak (miljard. rubl. aastate hindades)	Kasv (%-es)	Osatähtsused harude järgi II viisaastakul (%-es)
Tööstus	24,9	65,8	+165	47,8
Tootmisvahendite tööstus	21,6	54,6	+156	39,7
Tarvituskaupade tööstus	3,3	11,2	+220	8,1
Põllumajandus	9,7	16,8	+ 73	12,2
Transport	8,9	25,4	+185	18,5
sellest raudteed	6,4	17,1	+167	12,4
Side	0,5	1,3	+137	0,9
Kaubandus	0,9	3,2	+244	2,4
Sots.-kultuur. ja valitsemisasutused	5,6	25,0	+347	18,2
Kokku sotsialistlikus majanduses	50,5*)	137,5	+172	100%
Peale selle elanike isiklik osavõtt maanteedehitamisest	0,8	4,2	+401	—

Tööstusele langes pool kõigist kapitalimahutustest, üldse 65,8 miljardit rubla, milline summa 2,7-kordselt ületab esimesel viisaastakul tööstusse suunatud mahutused ja ligi kolmandiku võrra investeerimisesumma kogu rahvamajandusse esimesel viisaastakul. Määratu enamus sellest summast läks tootmisvahendeid valmistava tööstuse ehitustesse.

Investeeringud transporti, peamiselt raudteedesse, suurenesid esimese viisaastakuga võrreldes 2,8-kordseks (üldse mahutati 25,4 miljardit rubla) ja põllumajandusse — 1,7-kordseks (16,8 miljardit rubla). Sotsiaal-kultuurilisteks otstarbeteks tehtud ja valitsemisasutuste investeeringute tõus oli eriti suur, tervelt 4½ kordne.

Niivõrd suurte ehitustegevusse suunatud ressursside mõjul teisel viisaastakul astus tegevusse uusi põhifonde, s. o. uusi tehaseid, elektrijaamu, raudteid, koole ja teisi ehitusi, 125,3 miljardi rublalises üldsummas (ilma kapitaalremondita ja väiksemate ehitusteta — 103,3 miljardit rubla). See summa on 3,3 korda suurem kui esimesel viisaastakul tegevusse astunud põhifondide väärtus, mis võrdus 38,6 miljardi rublale.

Uute põhifondide tegevusse astumist iseloomustab harude järgi järgmine tabel:

*) Peale selle oli I viisaastakul eramajanduslikus sektoris kapitalimahutusi 7,5 miljardit rubla; II viisaastakul eramajandusliku sektori investeeringud polnud nimetatamisväärsed.

Põhifondide tegevusse astumine.

Ввод в действие основных фондов.

	Esimene viisaastak (miljard. rbl. vastavate aastate hindades)	Teine viisaastak (%-%-es)	Kasv (%-%-es)	Osatähtsused harude järgi II viisaastakul (%-%-es)
Tööstus	15,7	60,0	+281	47,8
Põllumajandus	9,2	16,0	+ 74	12,8
Transport	7,7	23,5	+204	18,8
sellest raudteed	5,6	16,1	+191	12,9
Side	0,5	1,2	+148	1,0
Kaubandus	0,9	2,9	+226	2,3
Sots.-kult. ja administr. ehitused	4,5	21,7	+381	17,3
Kokku sotsialistlikus majanduses	38,6	125,3	+225	100%
Peale selle elanike isiklikul osavõtul ehitatud maanteed	0,8	4,2	+407	—

Peagu pooled uutest põhifondidest astusid tegevusse tööstuses, nimelt 60,0 miljardi rublalises väärtuses, mis 3,8 korda ületab esimesel viisaastakul valminud fondide väärtuse.

Tänu uute fondide juurdetulekule kogu rahvamajanduse põhifondid kahekordistusid ja ulatusid 1937. aastal 182,2 miljardi rublale 1932. aasta 91,7 miljardi rubla vastu; mõlemad arvud on toodud ühesugustes 1933. aasta hindades (vastavate aastate hindades arvutatult ulatub põhifondide väärtus 1937. a. 185,7 miljardi rublale).

Kuna ehitustööd on suurel määral mehhaniseeritud, näiteks transporditeerimise mehhaniseerimine tõusis teise viisaastakuga 30,0 prots. pealt 80,9 prots. peale, muullatööde — 15,0 prots. pealt 47,5 prots. peale, siis ka töölise keskmine tööproduktiivsus ehitustöödel näitas suurt kasvu 1937. aastaks — 83 prots. võrra 1932. aasta vastu.

*

Järgnevalt on majandusharude järgi loetletud tähtsamad teise viisaastaku ehitusobjektid.

Kõigepealt tööstuses tuleb masinaehituse alal märkida Uurali ja Kramatorshki raskemasinaehituse tehaste, samuti Voroshilovgradi veduritehase ehitamise lõpuleviimist. Valmis ja töötab, kuigi mitte täie võimsusega, Uurali vagunitehas. Autotehaseid Gorkis ja Moskvas on tunduvalt laiendatud. Tegevusse astus Kaganovitshi nimeline kuullaagrite tehas ja automaattööpinkide tehase esimene järjekord Kiievis. Ekspluatatsiooni anti (mitte täies ulatuses) veel rida töö-

pinke ja instrumente valmistavaid tehaseid.

Elektritööstuse alal on eksploatatsiooni antud rida uusi elektrijaamu ja suurendatud olemasolevate jaamade võimsust. Nii ehitati Gorki, Shatura, Svir nr. 3, Dubrovski elektrijaamad. Märksa tõsteti Dneprovski jõujaama võimsust. On alustatud Uglitshi, Rõbinski ja teiste elektrijaamade ehitamist. Laialt on arendatud kaugkeskkütte asjandust ja elektrivõrkude ehitamist.

Mis puutub kütteinete tööstusse, siis teisel viisaastakul astus tegevusse 145 uut söekaevandust 74,6 miljoni tonni võimsusega, 26 naftakreekingut.

Mustmetallurgias lasti käiku 20 sulatisahju ja 88 marteenahju. Alustati Kauge-Ida tehase ehitamist. Värvilises metallurgias lõpetati Tsheljabinski alumiiniumitehase ehitamine, kuna ehitamisel on Pribalhashki vasesulatamis- ja Uurali alumiiniumitehased.

Kergetööstuse suhtes tuleb kõigepealt märkida, et puuvillatööstuses lasti käiku Tashkendi ja Barnauli kombinatide esimesed järjekorrad, üks puuvillaketramise vabrik, kuna linatööstuses — üks kombinat ja kaks vabrikut; osaliselt alustas tööd veel üks linakombinat Smolenskis. Trikootatööstuses hakkasid töötama kaks kombinati. Jalkanõudetööstuses astusid tegevusse viis jalkanõudevabrikut ja nahaaseainete tööstuses 11 ettevõtet. Ekspluatatsiooni anti neli klaasitehast.

Toitainete tööstuse alal viidi lõpule kaheksa lihakombinaadi ehitamine, kuna

peale selle rida lihakombinaate alustas osalist tegutsemist. Tegevusse astus kümme suhkruvabrikut, 13 konservitehast, kaks kalakombinaati, rida suuri külmutushooneid.

Paberitööstuses suurendati töötavate tselluloosi- ja paberikombinaatide võimsust ja ehitati uut paberikombinaati Krasnojarskis.

Raudteetranspordis anti eksploatatsiooni rida uusi raudteeliine: Novosibirsk-Leninsk, Vjasma-Brjansk ja teised. Rida liine on antud ajutisse eksploatatsiooni. Teise rööbastiku ehitamise alal valmis terve rida suuri objekte. Autoblokeerimisega varustatud liinide pikkus tõusis peagu kümnekordseks. Elektrifitseeriti järgmised suuremad liinid: Kiisel-Tshussovski, 112 kilomeetrit pikk, Dolgintsevo-Saporoshje (200 kilomeetrit), Kandalaksha-Apatiitõ (114 kilomeetrit) jne.

Veetranspordis anti eksploatatsiooni Valgemere-Balti kanal 227 kilomeetri pikkuses ja Moskva-Volga kanal 128 kilomeetri pikkuses. Tegevusse astus rida sisevetesadamaid, kuna meresadamaid laiendati.

Autotranspordis tuleb märkida maanteedehitamist ja rekonstruktsiooni 348 tuh. kilomeetri pikkuses, selle hulgas kivi- ja kruusateid 46,9 tuh. kilomeetrit.

Sotsiaal-kultuuriliste ehitustööde alal on teisel viisaastakul tehtud suuri saavutusi. Näiteks ehitati 18,8 tuhat alg- ja keskkoolimaja 5,3 miljoni õpilaskohaga, rohkel arvul püstitati teatreid, haiglaid jne.

*

Teisel viisaastakul toimusid tunduvalt nihkumised tootmisjõudude territoriaalses asetuses. Idas asutati uusi industrialiseerimisbaase. Tänu uute ettevõtete püstitamisele põllumajanduslike kultuuride tootmisrajoonides ja nende kultuuride arendamisele uutes rajoonides, toitainete- ja osalt ka kergetööstust märksa lähendati tooraineteallikatele.

Uute tööstuskeskuste arendamine toimus kiiremas tempos kui vanade keskuste areng. Selle tulemusena Uural-Kusbassi, Ida-Siberi ja Kauge-Ida osatähtsus kogu tööstustoodangus tõusis 9,2

prots. pealt 1932. aastal 11,4 prots. peale 1936. aastal.

Tööstuslik areng idas baseerub põhilikult söe- ja naftatööstuse ja mustmetallurgia kasvul ning nende jõubaasi laialdasel arendamisel. Selle tagajärjel idarajoonide osatähtsus Nõukogude Liidu üldises söetoodangus tõusis 24,4 prots. pealt 1932. aastal 32,6 prots. peale 1937. aastal. Uute naftarajoonide osatähtsus kogu naftatoodangus kasvas vastavalt 2,5 prots. pealt 9,1 prots. peale. Malmi- ja toodangus idarajoonide osatähtsus tõusis 24,4 prots. pealt 1932. aastal 28,3 prots. peale 1937. aastal.

Märksa on muutunud masinaehituse aetus. On loodud suurim masinaehituse baas Uural-Kusbassis.

Toitainetetööstuse alal torkab silma peagu kõigi 10 uue suhkruvabriku ehitamine just uutes suhkrunaerikasvatuse rajoonides, (Siberis, Kauge-Idas jne.). Kolm ehitatud lihakombinaati on asetatud tähtsamatesse tarvituskeskustesse, kuna ülejäänud kombinaadid — karjakasvatuse rajoonidesse.

Kergetööstuse alal on loodud uus puuvillatööstuse baas idarajoonides, s. o. jällegi tooraineteallikate juures.

Kesk- ja idarajoonides on asutatud nisubaas. Mittemustamulla rajoonide nisutoodangu osatähtsus kogu nisusaagis tõusis 1937. aastaks ligi kolmekordseks võrreldes 1932. aastaga. Suhkrunaeri kasvatust arendati suurelt idas.

Muudatused tootmisjõudude asetuses, uute tööstuskeskuste loomine, kultuurisotsiaalne ehitustöö äärmiselt arendasid mahajäänud rahvusvabariikide rahvamajandust ja tõstsid nende kultuurilist taset.

*

Lisaks N. Liidu finantside arengut iseloomustavad järgmised arvud riigieelarve kohta, milline teatavasti haarab valdava enamuse (umbes ¾) üldisest rahvamajanduse finantsplaanist. Nõukogude Liidu riigieelarve (liidu, vabariikide ja kohalikud eelarved kokku) tulude üldsumma kõigil teise viisaastaku aastatel kokku ulatus 362,1 miljardi rublale ja kulude üldsumma — 348,8 miljardi rub-

lale; tulud ületasid kulusid 13,3 miljardi rubla võrra. Võrreldes esimese viisaastaku arvudega on tõus määratusuur, sest riigieelarve tulud ulatusid siis 84,1 miljardi rublale ja kuld — peagu sama summale. Seega teise viisaastaku tulud ja kuld ületavad esimese viisaastaku omi ligi 4½ korda.

Valdav osa tuludest laekus sotsialistliku majanduse kogumistest.

Üle poole kulddest läks rahvamajanduse finantseerimiseks — üldse 133,7 miljardit rubla, milline summa on 3,4 korda suurem kui samaks otstarbeks esimesel viisaastakul tehtud kulutused. Põhilikult need ressursid läksid ehitustöödeks, nimelt 88,8 miljardi rubla suuruses. Kapitalimahutuste koguväärtus rahva-

majandusse aga võrdus teisel viisaastakul 137,5 miljardi rublale. Seega riik andis kaks kolmandikku (64,6 prots.) ehitustööde läbiviimiseks vajalisest summast.

Eriti tugevasti kasvasid riigieelarve kuld sotsiaal-kultuuriliste tarviduste peale. Nad ulatusid 73,2 miljardi rublale, mis 5,7 korda ületab riigi kulutusi samaks otstarbeks esimesel viisaastakul. Kuna sotsiaal-kultuuriliste otstarvete rahuldamiseks läks üldse üle 110 miljardi rubla (esimese viisaastaku 24 miljardi vastu), siis sellest järeldub, et riigieelarve korras kaeti neist kulddest kaks-kolmandikku. 110-miljardilisest üldsummast kulutati hariduse peale 65,9 miljardit rubla, teravishoiu peale — 28,9 miljardit, sotsiaalkindlustuse peale — 16,1 miljardit rubla.

Kolmanda viieaastakava põhijooned.

Основные черты III пятилетки.

Tänu teise viieaastakava täitmisele on Nõukogude Liidus kaotatud ekspluaateerivad klassid ja põhilikult ülesehitatud sotsialistlik ühiskond. Rahvamajanduse tehniline rekonstruktsioon uusima tehnika alusel on põhijoontes lõpule viidud. Kõigi majandusharude toodang on järsult tõusnud, mille tõttu rahvamajanduslik sissetulek on enam kui kahekordistunud. Rahva tarvitustase on tõusnud kaks ja rohkem korda; kultuuriline tase on samuti järsult kerkinud. Kõik see lõi eeldused kolmanda viieaastakava hiigelprogrammi ülesseadmiseks.

Teise viieaastakava eduka teostamise tulemusena Nõukogude Liit astus kolmandal viisaastakul (1938—1942. a.) ajajärku, kus toimub klassitu sotsialistliku ühiskonna ülesehituse lõpuleviimine ja järkjärguline üleminek kommunismi esimeselt astmelt sotsialismilt teisele astmele-täielikule kommunismile.

Selleks, et sisse seada kommunistlik kord, kus ühiskonnaelu juhtivaks põhimõtteks on: „igaühelt ta võimete järgi, igaühele — ta tarviduste järgi,“ on tarvis saavutada kõigi saaduste üleküllust. See-

tõttu kommunismile üleminek eeldab sellast kõrget tehnilis-majanduslikku taset, milline (omades toodetavate saaduste üleküllust võimaldava ülikõrge tööproduktiivsuse) suuresti ületab ka kõige rohkem arenenud kapitalistlike maade praegust taset. Tehniline tase ongi juba kõrgem kui kõigis teistes Euroopa riikides, kuna majanduse arenemistempod on kõrgeimateks kogu maailmas.

Ent on vaja ka majanduslikult ette jõuda kõige arenenumatest kapitalistlikest riikidest, s.o. tõsta elaniku kohta tulev tööstustoodangu hulk kõrgemale kui esirinnalistes kapitalistlikes Euroopa maades ja P.-A. Ühendriikides. Selle majandusliku peaülesande täitmisega Nõukogude Liit kujuneks kõige arenenumaks maaks kogu maailmas, nagu seda konstateeris Nõukogude valitsuse juht Molotov oma kõnes kommunistliku (enamlaste) erakonna XVIII kongressil käesoleva aasta algul.

Kolmanda viieaastakava majandusliku põhiülesande lahendamiseks kulub 10—15 aastat, s. o. kaks kuni kolm viisaastakut. Kolmanda viieaastakava täitmine omab olulise tähtsuse selle ülesande lahendamises. Sest kolmandas viieaastaka-

vas ettenähtud tööstustoodangu kahekordistamisega kujuneb tööstussaaduste hulk elaniku kohta 1942. aastal Nõukogude Liidus kõrgemaks kui Prantsuses ja ainult vähe (10—15 prots. võrra) madalamaks kui Inglises ja Saksas, kuna P.-A. Ühendriikide toodang hinge kohta osutub siis veel vaid umbes kaks korda kõrgemaks praeguse 3¹/₂ korra asemel, muidugi kõik ühesugustes hindades arvestatult.

Selleks, et täita majanduslik peaülesanne, on vaja kolmandal viisaastakul jätkata kõigi rahvamajandusharude varustamist uusima tehnikaga, s. o. arendada rasketööstust; suurendada kvalifitseeritud kaadrite arvu ja, kõigiti arendades sotsialistlikku võistlust ja stahaanovlikku liikumist, tõsta tööproduktiivsust kõigil aladel. Kõrge tööproduktiivsus, kõrgem kui kapitalistlikes maades, on peateguriks kommunistliku korra lõpliku võidu saavutamises kapitalistliku majanduskorra üle, sest kõrge tööproduktiivsuse tase võimaldab toota saadusi rohkem kui kapitalistlikes riikides, teeb see- ga ühiskonna rikkamaks kui seal ja annab kommunismile üleminekuks vajalise saaduste ülekülluse. 1942. aastaks peab plaani kohaselt tööproduktiivsus tööstuses, lähtudes töölise kohta keskmiselt tulev aastatoodangu suurusest (muidugi ühtlastes hindades arvutatult), ületama Euroopa arenenumate maade — Saksa ja Inglise — tööproduktiivsuse enam kui

50 prots. võrra, kuna P.-A. Ühendriikide tööproduktiivsuse tase jääb veel vaid umbes 50 prots. võrra kõrgemaks Nõukogude omast senise 2,5 korra asemel.

Ühtlasi on kolmanda viieaastakava ülesandeks tõsta rahva tarvitustaset 1¹/₂—2 korda. Selle sihiga tuleb arendada tarvituskaupe ja toitainete tootmist ning kindlustada tööliste ja ametnike reaalkade, kolhoosnike sisetulekute vastavat tõusu.

Vastavalt neile kolmanda viieaastakava peaülesannetele on tarvis tunduvalt tõsta kogu rahva kultuurilist taset, ühtlasi astuda suur samm edasi töölisklassi kultuurilis-tehnilise taseme tõstmises inseneride ja tehnikute tasemele.

Tööstuse ja kogu rahvamajanduse võimas areng kolmandal viisaastakul nõuab, peale tavaliste tagavarade, suurte riiklike reservide loomist kütta- ainetes, elektrijõus, mõnes riigikaitseks vajalises saaduses, tööstuskaupeades ja toita- ainetes, rääkimata raudteede ja muu transpordi arendamisest. Sellaste reservide loomise vajadus on tingitud mitte ainult rahvamajanduse takistamatu, plaanikindla arengu kindlustamisest, vaid ka kapitalistlikust ümbruskonnast, selle agressiivsete jõudude kasvust.

Sellased on uue kolmanda viieaastakava põhiülesanded, millede teostamine algas juba möödunud aastal.

Сельское хозяйство Эстонии по данным переписи 1939 г.

EESTI PÕLLUMAJANDUS 1939. A. LOENDUSE ANDMETEL.

Весной текущего 1939 года была проведена перепись сельского хозяйства и рыболовства Эстонии. Настоящий обзор, излагающий итоги этой переписи, составлен на основе предварительных сводок, к тому же пока не охватывающих всех материалов. Окончательные итоги могут, конечно, внести некоторые поправки в данные. Для сравнения приведены данные предыдущих двух сельскохозяйственных переписей 1925 и 1929 г. По мере дальнейшей разработки материалов наш Бюллетень будет давать дополнительные обзоры.

I. Землевладение.

I. MAAVALDUS.

Численность хозяйств показывает неуклонный рост, как вытекает из следующей таблицы, характеризующей также и сдвиги в структуре хозяйств:

Численность и состав хозяйств.*)
Talundite arv ja koostis.

	1925 г.		1929 г.		1939 г.	
	тыс.	проц.	тыс.	проц.	тыс.	проц.
Бедняки (1—10 га с.-х. земли на хозяйство)	36,9	30,2	45,1	33,8	45,8	32,7
в том числе:						
хозяйства с 1—5 га	17,5	14,3	23,5	17,6	22,0	15,7
Средняки (10—30 га)	55,5	45,4	59,2	44,4	65,7	46,9
Зажиточные хозяйства (свыше 30 га)	29,8	24,4	29,1	21,8	28,5	20,4
в том числе:						
хозяйства со свыше 100 га	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,3
Всего	122,2	100%	133,4	100%	140,0	100%

Общая численность хозяйств составила в 1939 году 140,0 тысяч против 133,4 тысячи в 1929 году и 122,2 тысяч в 1925 году. Таким образом, рост против 1929 года составил 6,6 тыс. хозяйств, или 4,9 проц., а против 1925 года — 17,8 тыс. хозяйств, или 14,6 проц. Это означает, что за последние 14 лет число хозяйств

увеличилось по 1,3 тыс. хозяйств в среднем в год, что указывает на успешное развитие землеустройства.

Рост общей численности хозяйств происходил как за счет бедняцких, так и середняцких хозяйств, причем, однако, если в период 1925—1929 гг. рост бедняцких хозяйств был гораздо быстрее

*) В виду того, что обзор предназначен преимущественно для советских читателей, применяем для обозначения слоев крестьянства советскую терминологию. К бедняцким отнесены хозяйства с 1—10 га сельскохозяйственной земли, владельцы которых из-за недостаточных размеров земли, вынуждены, как правило, заниматься также работой по найму; к середняцким — хозяйства с 10—30 га, работающие обыкновенно только с членами своей семьи и лишь частично применяющие временную наемную рабочую силу.

Третий слой состоит из зажиточных т. е. наиболее богатых середняков, и т. н. кулаков, работающих с постоянными наемными рабочими; в этот слой включены все хозяйства, имеющие больше 30 га с.-х. земли; сюда же отнесены имения и подобные им крупные крестьянские хозяйства с 100 и больше га; обозначаем этот слой зажиточным.

Следует отметить, что для многих владельцев хозяйств группы в 1—5 га земледелие является только источником побочных доходов.

роста середняцких хозяйств, то в последнее десятилетие (1929—1939 гг.), наоборот, середняцкие хозяйства росли гораздо более быстрым темпом, чем бедняцкие. Зажиточные хозяйства же показывали неуклонное сокращение за все 14 лет. При этом внутри этой группы число хозяйств со свыше 100 га, представляющих собой имения и сходные с ними крупные крестьянские хозяйства, также постепенно сокращалось: с пригл. 500 в 1925 году до 471 в 1929 году и до 452 в 1939 году.

Численность бедняцких хозяйств увеличилась за 14 лет всего на 8,9 тысяч и середняцких — на 10,2 тысячи, а число зажиточных хозяйств уменьшилось на 1,3 тысячи. Характерным образом мельчайшие бедняцкие хозяйства с 1—5 га, хотя в период 1925—29 гг. показали крупный численный прирост, в 1929—39 гг. же немного сократились.

В связи с тем изменилась и структура землевладения. Удельный вес бедняков в общей численности хозяйств возрос с 30,2 проц. в 1925 году до 33,8 проц. в 1929 году, а к 1939 году опустился до 32,7 проц. Динамика решающего слоя эстонского крестьянства — середняков — показывала непрерывный рост: за 1925—1929 гг. доля их в общей численности хозяйств пала с 45,4 проц. до 44,4 проц., а за 1929—1939 гг. повысилась до 46,9 проц. Значение зажиточных хозяйств же, наоборот, последовательно падало, и удельный вес их уменьшился с 24,4

проц. в 1925 году до 21,8 проц. в 1929 году и до 20,4 проц. в 1939 году.

Основным слоем крестьянства являются середняки, на которые сейчас приходится почти половина (46,9 проц.) всех хозяйств. Бедняцкие хозяйства составляют почти треть (32,7 проц.), а зажиточные хозяйства — одну пятую (20,4 проц.) общей численности хозяйств, причем на крупнейшие из них (со свыше 100 га) приходится только ничтожные 0,3 проц. хозяйств.

На данной стадии разработки материалов переписи невозможно дать подробный анализ сдвигов в структуре крестьянства, ибо пока отсутствуют данные о земельной площади, приходящейся в 1939 году на долю отдельных слоев крестьянства. По данным переписи 1929 г., вся земля во владении бедняцких хозяйств равнялась 9 проц., середняцких — 41 проц. и зажиточных — 50 проц. (в том числе хозяйств со свыше 100 га — 4 проц.) всей земельной площади. В среднем на бедняцкое хозяйство в том же году приходилось 6,4 га, середняцкое — 21,5 га, зажиточное — 52,7 га, в том числе на хозяйство со свыше 100 га — 245,4 га земли.

Интересно отметить слабую распространенность аренды в сельском хозяйстве Эстонии. По данным переписи 1939 года, на арендных началах ведутся только 9,3 проц. всех хозяйств.

II. Структура земельной площади.

II. MAASITUS.

Земельная площадь во владении хозяйств подверглась как в общем, так и по

видам угодий следующим изменениям (без госуд. лесов, земель городов и т. д.):

Земельная площадь по видам угодий.
Maasitustus koostise järgi.

	1925 г.		1929 г.		1939 г.	
	тыс. га	проц.	тыс. га	проц.	тыс. га	проц.
Сельскохозяйственная земля	2.642	86,1	2.652	85,7	2.745	86,3
в том числе:						
пашня с садами и огородами	1.010	32,9	1.032	33,4	1.118	35,1
сенокосы	894	29,1	910	29,4	932	29,3
пастбища	738	24,1	710	22,9	695	21,9
Леса	148	4,8	160	5,2	189	5,9
Прочие (земля под болотами, постройками, дорогами, реками и т. д.)	279	9,1	282	9,1	248	7,8
Всего	3.069	100%	3.094	100%	3.182	100%

Параллельно с ростом численности хозяйств постепенно расширялась и земельная площадь, составившая в 1939 году 3.182 тыс. га против 3.094 тыс. в 1929 году и 3.069 тыс. в 1925 году. Подавляющее большинство (около 85 проц.) площади приходится на долю сельскохозяйственных земель. При этом площадь под пашней (считая с садами и огородами) показала гораздо более быстрый рост, составив в 1939 году 1.118 тыс. га против 1.032 тыс. га в 1929 году и 1.010 тыс. га в 1925 году. Всего за 14 лет площадь под пашней, садами и огородами выросла, таким образом, на 108 тыс. га или 10,7 проц., что составляет по 7.672 га в год. В более быстром абсолютном и относительном росте пашни, по сравнению с общей площадью, проявляется повышение интенсивности сельского хозяйства Эстонии. Из других сельскохозяйственных земель расширилась также площадь под се-

нокосами, тогда как пастбища значительно сократилась. Культурных сенокосов и пастбищ имеется, однако, мало: первых — 43,0 тыс. и вторых — 12,2 тыс. га. Из несельскохозяйственных земель обращает на себя внимание крупное увеличение лесной площади.

В результате структура земельной площади показывает довольно значительное улучшение. Удельный вес пашни (с огородами и садами) в общей площади возрос с 32,9 проц. в 1925 году до 35,1 проц. в 1939 году, а лесов — с 4,8 проц. до 5,9 проц. Произошло это за счет пастбищ, доля которых, наоборот, сократилась соответственно с 24,1 проц. до 21,9 проц., а также за счет группы „прочих земель“. Удельный вес сенокосов оставался в общем стабильным.

Изменения в структуре пашни характеризуются следующей таблицей:

Структура пахотных земель.
Põllu-aiamaa koostis.

	1925 г.		1929 г.		1939 г.	
	тыс. га	проц.	тыс. га	проц.	тыс. га	проц.
Зерновые	505	50,0	499	48,4	590	52,8
в том числе:						
рожь	155	15,3	133	12,9	151	13,5
пшеница озимая	11	1,1	11	1,1	31	2,8
пшеница яровая	10	1,0	23	2,2	44	3,9
ячмень	115	11,4	114	11,0	84	7,5
овес	150	14,9	150	14,6	145	13,0
мешанка	59	5,8	64	6,2	127	11,3
Картофель	69	6,8	62	6,0	90	8,0
Кормовые корнеплоды	5	0,5	8	0,8	11	1,0
Лен	46	4,5	32	3,1	23	2,0
Полевые травы	179	17,8	228	22,1	257	23,0
в том числе:						
под семенем и сеном	148	14,0	194	18,8	226	20,2
Прочие культуры	18	1,8	25	2,4	22	2,0
Всего посевной площади	822	81,4	854	82,8	993	88,8
Площадь под паром	152	15,0	141	13,6	111	9,9
Залежные земли	36	3,6	37	3,6	14	1,3
Всего пашни с садами и огородами	1.010	100%	1.032	100%	1.118	100%

Использование земель стало значительно интенсивнее, как вытекает из того обстоятельства, что посевная площадь росла быстрее, чем вся площадь под пашней, т. е. благодаря резкому сокращению площади под паром и залежных земель с 188 тыс. га в 1925 году до 125 тысяч в 1939 году. Посевная площадь расширилась с 822 тыс. га в 1925 году до 854 тысяч в 1929 году и до 993 тысяч в 1939 г. Прирост посевов за все 14 лет

составил 171 тыс. га, или 20,7 проц., тогда как вся пашня выросла за тот же период на 10,6 проц.; в среднем за год посевные площади расширились на 12,1 тыс. га.

Изменения в посевных площадях расходятся. По сравнению с данными предыдущей переписи 1929 года, расширились площади ржи, пшеницы, мешанки, картофеля, кормовых корнеплодов и полевых трав; сократились площади ячменя,

овса, льна. В связи с тем в структуре посевных площадей состоялись резкие сдвиги. Во-первых, удельный вес продовольственных хлебов в общей площади повысился с 16,6 проц. в 1929 году до 21,0 проц. (в 1925 г. — 17,9 проц.). Доля кормовых хлебов же осталась в оба года стабильной в 31,8 проц. (в 1925 г. — 32,1 проц.). Удельный вес другой основной кормовой культуры — полевых трав значительно вырос, составив в 1939 году 23,0 проц. против 22,1 проц. в 1929 году (и 17,8 проц. в 1925 году); удельный вес полевых трав был бы в 1939 г. еще выше, если бы не было гибели посевов их зимой.

Расширение площади продовольственных хлебов обусловлено правительственными мероприятиями по ограничению импорта их и по обеспечению высоких цен на них. Благодаря этому, Эстония полностью обеспечена собственной продукцией продовольственных хлебов. Сокращение площадей ячменя и овса при одновременном резком расширении площади под мешанкой, повидимому, обусловлено оказанием предпочтения последней, как культуре с большим содержанием белков.

Удельный вес картофеля в общей площади также значительно повысился — с 6,0 проц. в 1929 году до 8,0 проц. Быстрое сокращение площади льна, продукция которого в основном экспортируется за границу, вызвано резким ухуд-

шением цен на мировом рынке, делающим производство льна нерентабельным. Удельный вес льняной площади оказался в 1939 году ниже 1929 года на треть и ниже 1925 г. — более двух раз.

Основной полевой культурой являются зерновые, на которые в 1939 году приходится больше половины (52,8 проц.) всей площади пашни. Следующее по значению место занимают полевые травы с удельным весом в 23,0 проц. Обе эти культуры занимают подавляющее большинство — три четверти — всей площади.

Крупные успехи имеются также в садоводстве, судя по численности деревьев и кустов. Так, общее количество яблонь возросло с 1,5 млн. в 1929 году до 2,3 млн. в 1939 году, груш — с 68 тысяч до 99 тысяч, слив — с 423 тысяч до 541 тысячи, вишен — с 266 тысяч до 520 тысяч. Численность кустов крыжовника выросла — с 630 тысяч в 1929 году до 1,3 млн. в 1939 году, черной смородины — с 410 тысяч до 970 тысяч, красной смородины — с 787 тысяч до 1,4 млн. и т. д. За 1925 г. имеются данные только о дающих плоды деревьях, численность которых увеличилась к 1929 году по яблоням — на треть (составив 880 тыс. в 1929 г.), по грушам — также на треть (39 тыс.), по сливам — в два раза (267 тыс.) и по вишням — на половину (178 тыс.).

III. ЖИВОТНОВОДСТВО.

III. LOOMAKASVATUS.

Динамика поголовья скота за годы сельскохозяйственных переписей — 1925, 1929 и 1939 гг. — явствует из следующей таблицы, охватывающей весь скот Эстонии:

Поголовье скота.

Karja arv.

	1925 г.	1929 г.	1939 г.
	(тыс. голов, на июнь)		
Лошади	224	205	218
Крупный рогатый скот	555	604	705
в т. ч. коровы	361	406	479
Овцы	720	476	695
Свиньи	339	279	442
Домашняя птица, старше 6 мес.	724	1.023	1.709
в т. ч. куры	592	853	1.456
Пчелиные ульи	45	48	106

Развитие скотоводства шло за последние 10 лет по всем, без исключения, видам скота путем подъема. Однако, в виду того, что по лошадям, овцам и свиньям в предыдущий период (1925—1929 гг.) поголовье значительно пало, уровень 1925 года оказался по лошадям и овцам к 1939 году еще не достигнутым и только по поголовью свиней сильно превышенным.

Численность лошадей выросла к 1939 году, по сравнению с 1929 годом, на 13 тыс. голов, или 6,3 проц., численность крупного рогатого скота выросла на 101 тыс. голов, или 16,7 проц., в том числе основного вида их — коров на 73 тыс.

голов, или 18,0 проц. Далее поголовье овец увеличилось на 219 тыс. голов, или 46,0 проц., свиней — на 163 тыс. голов, или 58,4 проц., кур — на 633 тыс. голов, или 74,2 проц., пчелиных ульев — на 58 тыс. штук, или на 120,0 проц. Впервые учтены были и цыплята (моложе 6 мес.), численность которых составила 692 тыс. Как видно, рост поголовья овец, свиней, кур и пчелиных ульев протекал весьма интенсивно. Рост численности крупного рогатого скота, в том числе и свиней, был также удовлетворительным, и только прирост конского поголовья был сравнительно сдержанным. В результате по свиньям, курам и пчелиным ульям в 1939 году достигнуто поголовье рекордное за все время.

Если взять только скот, находящийся во владении хозяйств, учтенных переписью, т. е. за вычетом скота главным образом во владении карликовых хозяйств с с.-х. площадью ниже 1 гектара, то оказывается, что в среднем на хозяйство в 1939 году приходится 1,5 лошадей про-

тив тех же 1,5 лош. в 1929 году и 1,7 лош. в 1925 году. Коров приходится в среднем на хозяйство 3,4 головы (в 1929 г. — 3,0 гол., 1925 г. — 2,7 гол.), овец — 4,9 голов (1929 г. — 3,4 гол., 1925 г. — 5,4 гол.), свиней — 3,0 головы (1929 г. — 2,4 гол., 1925 г. — 2,5 гол.), кур — 9,6 голов (1929 г. — 5,5 гол., 1925 г. — 4,2 гол.) и, наконец, пчелиных ульев — 0,7 штук (1929 г. — 0,3 шт., 1925 г. — 0,3 шт.). Из этих цифр явствует, что численность скота в среднем на хозяйство показывала за последние 10 лет рост по всем видам скота и, естественно, превысила и уровень 1925 года; исключение составляют только лошади и овцы.

Несмотря на сравнительно высокую численность скота, приходящуюся в среднем на хозяйство, многие хозяйства не обладают тем или другим видом скота. Так, напр., лошадь полностью отсутствует у 19,7 проц., корова — у 5,8 проц. и свинья — у 12,9 проц. общего числа хозяйств.

IV. Техническое вооружение.

IV. TECHNILINE VARUSTUS.

Рост технического вооружения всего сельского хозяйства характеризуется следующей таблицей:

Количество важнейших сельскохозяйственных машин и орудий.

Tähtsamate põllumajandusmasinate ja riistade arv.

1925 г. 1929 г. 1939 г.
(тыс. штук)

Механ. двигатели . . .	2,9	3,9	6,7
в т. ч.: паровые . . .	1,8	1,5	1,2
моторы . . .	0,6	1,7	3,7
тракторы . . .	0,4	0,6	1,8
Сеялки	4,7	6,1	10,8
в т. ч. рядовые . . .	1,4	1,8	5,1
Жатки	9,1	9,8	10,6
Косилки	14,7	21,0	41,6
Конные грабли . . .	16,3	20,6	35,6
Картофелекопатели . . .	0,8	0,9	3,4
Молотилки	9,6	9,9	7,9
в т. ч. механич. . . .	2,4	3,5	5,0

Внедрение машин и орудий в сельское хозяйство Эстонии показывало неуклонный рост за весь период между первой и треть-

ей переписью (1925—1939 гг.). Особенно быстрым был рост за последнее десятилетие, начиная с 1929 года.

Количество механических двигателей выросло за последние 10 лет на 74 проц., именно за счет моторов, выросших в 2,1 раз, и тракторов, численность которых даже почти утроилась. В то же время отсталый вид механических двигателей — паровые машины показали сокращение на 18 проц., будучи, очевидно, вытеснены тракторами и особенно моторами.

По орудиям обработки земли рост был крупным. Количество конных плугов увеличилось против 1929 года: однолемешных — на 7 проц., двухлемешных — на 122 проц. и многолемешных — на 31 проц. Число пружинных борон возросло на 23 проц., конных культиваторов — на 73 проц., дисковых борон и борон типа ханкмо и сампо — на 154 проц.

Рост численности сеялок был также быстрым. За 10 лет она увеличилась на 78 проц., особенно за счет рядовых сеялок, количество которых увеличилось в 2,8 раз.

Что касается уборочных машин, то и тут рост против 1929 года был крупным. Если количество жаток показало сравнительно небольшой прирост в 9 проц., то число косилок почти удвоилось, число конных граблей увеличилось на 72 проц. и картофелекопателей — в 3,7 раз.

Число молотилок показало, однако, значительное падение на 20 проц. При этом количество молотилок, работающих механической энергией, увеличилось почти на половину — на 46 проц.

Из прочих машин следует указать на рост сортировок более чем в 6 раз, триеров — на 84 проц., машин по сортировке и чистке льняных семян — на 59 проц. и т. д.

Характерным для развития машинного парка сельского хозяйства представляется то, что наибольший рост показали, главным образом, улучшенные виды машин и орудий: моторов и тракторов, двух- и многолемешных плугов, рядовых сеялок, механических молотилок, культиваторов.

Степень насыщенности сельского хозяйства машинами характеризуется количеством машин в расчете на 100 га пашни (считая с садами и огородами). Тракторов приходится в 1939 году на 100 га 0,16 штук, моторов — 0,33, жаток — 0,95, косилок — 3,72, молотилок — 0,7 штук и т. д. Еще более характерным является исчисление насыщенности, исходя из расчета на число хозяйств. Так,

одна сеялка приходится на 13 хозяйств, жатка — также на 13 хозяйств, косилка — на 3 хозяйства, конные грабли — на 4 хозяйства и т. д. Тем не менее, насыщенность резко усилилась, поскольку в 1929 году одна сеялка приходилась на 22 хозяйства, жатка — на 14, косилка — на 6, конные грабли — на 6 хозяйств (тут, как и везде в этой статье, под хозяйствами понимаются имеющие 1 га и больше с.-х. земли).

По сравнению с 1925 годом, рост машинного парка был еще большим. Так, число механических двигателей увеличилось за 1925—1939 гг. почти в 2½ раза, сеялок — также почти в 2½ раза, косилок — почти в 3 раза, конных граблей — в 2 раза.

Как видно из вышеприведенных цифровых данных, механизация сельского хозяйства Эстонии развивалась успешно, особенно за последние 10 лет.

*

Применение искусственных удобрений сильно расширилось, по сравнению с 1928/29 годом, и достигло в 1938/39 сельскохозяйственном году следующих цифр в среднем на 100 га пашни (с садами и огородами): суперфосфата и других фосфорных удобрений — 47,6 центнеров, калийных солей — 7,8 центнеров, селитры и других азотистых удобрений — 7,1 центнер. Это составляет, по сравнению с 1928/29 годом, рост: по фосфорным удобрениям — на 45 проц., калийным — на 5 проц. и азотистым — на 109 проц. Все количество потребленных искусственных удобрений выросло против 1928/29 года более чем на 60 проц.

Nõukogude Liidu majandus.

Экономика СССР.

Väliskaubandus.

ВНЕШНЯЯ ТОРГОВЛЯ.

Uusi korraldusi väliskaubanduses.

Новые мероприятия по внешней торговле.

Nõuk. Liidu rahvakomissaride nõukogu poolt septembris antud korraldusel sai väliskaubanduse rahvakomissariaat õiguse piirata või keelata kaupade väljavedu, samuti juba Nõukogude Liidust teele saadetud kaupade kohaletoimetamist neisse maadesse, milles seadusandlus, administratiivsed korraldused, administratiivne või kohtulik praktika või jälle valuutakitsenduste sisseseadmine loovad ebasoodsaid tingimusi Nõukogude Liidu väliskaubandusele.

Peale selle anti väliskaubanduse rahvakomissariaadile ka õigus keelata kaupade saatmine välismaale, millede eest pole ostjate poolt tasutud juba enne väljasaatmist.

Uued kaubanduskokkulepped.

Новые торговые соглашения.

2. augustil pikendati nootide vahetuse teel Nõukogude Liidu ja P.-A. Ühendriikide vaheline kaubanduskokkulepe ühe aasta peale, s. o. 6. augustini 1940. a.

19. augustil sõlmiti kaubandus- ja krediitkokkulepe Nõukogude Liidu ja Saksa maa vahel. Kokkulepe näeb ette 200 miljoni saksa marga suuruse krediidi andmise Saksa poolt Nõukogude Liidule seitsmeaastase tähtaja peale 5 protsendiga. See summa tuleb tarvitada Saksa kaupade, peamiselt tööpinkide ja muude masinate ning seadiste, ostmiseks kahe aasta jooksul, kokkuleppe sõlmimisest arvates. Kokkuleppes on ette nähtud ka Nõukogude kaupade müük Saksale 180 miljoni saksa marga väärtuses samal ajal aastal kokku.

Uus krediit omab, erinevalt varematest aegadel antud krediitidest, puhtfinantsilise laadi, sest Saksa valitsus võtab oma peale garantii kogu krediidisumma ulatuses ja võimaldab Nõukogude Liidule tasuda Saksa

ärile osetavate kaupade eest sularahas. Samuti ka krediidi tähtaeg on pikem senisest — keskmiselt 7 aastat, kusjuures 30 prots. krediidisummast tuleb tasuda 6¹/₂ aasta pärast, 40 prots. — 7 aasta ja ülejäävad 30 prots. — 7¹/₂ aasta pärast.

Uus kokkulepe on pöördpunktiks mõlema maa majandussuhetes, mõjudes elustavalt nende vahelisele kaubandusele. Viimastel aastatel, seoses Saksa ja Nõukogude Liidu poliitilistes vahekordades valitsenud pinevusega, oli Nõukogude-Saksa kaubandus langenud äärmiselt madalale tasemele. Kuni 1935. aastani Nõukogude Liidu väliskaubanduses esimesel kohal asunud Saksa taandus 1938. aastal 5. kohale P.-A. Ühendriikide, Inglise, Belgia ja Hollandi taha.

28. septembril toimus kirjadevahetus Nõukogude Liidu ja Saksa välisministrite vahel, milles konstateeritakse, et mõlemalt poolt koostatakse majanduslik programm, mille kohaselt Nõukogude Liit hakkab varustama Saksat toorainetega, mida Saksa omalt poolt kompenseerib tööstussaadustega, millede saadetised jaguneksid pikale perioodile. Seejuures mõlemad riigid koostavad selle majandusliku programmi sellaselt, et Saksa-Nõukogude kaubavahetus saavutab uuesti oma ulatuses maksimumkoguse, mis on saavutatud minevikus. Maksimumkogus oli teatavasti 1931. aastal, mil mõlema maa vaheline kaubandus omas 1,1 miljardi saksa marga suuruse läbikäigu. 1938. aastal ulatus see aga vaid 80 miljoni margale.

28. septembril kirjutati alla Nõukogude-Eesti kaubanduskokkuleppele 1939./1940. aasta peale, millest pikemalt juttu on Billetääni alguses.

15. oktoobril kirjutati alla Nõukogude-Leeu kaubanduskokkuleppele. Kokkulepe näeb ette mõlema maa vahelise kaubavahetuse suurendamise ligi kahekordseks, mille tõttu selle läbikäigid tõusevad kuni 40 miljoni litini.

Tööstus.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ.

Tööstuse tegevus I—III veerandil k. a.

Работа пром-сти в I—III кварт. т. г.

Tööstustoodang, niivõrd kui see toodetakse tööstuslikele rahvakomissariaatidele alluva tööstuse poolt, näitas käesoleva aasta esimesel kolmel veerandil kokku 15,6-protsendilist kasvu, võrreldes möödunud aasta sama ajavahemikuga. Kasvutempo on käesoleval aastal järkjärgult tõusnud. Kogu 1938. aastal tööstustoodang tõusis, võrreldes eelmise 1937. aastaga, 11,3 prots. võrra, käesoleva aasta esimesel veerandil — 14,5 prots., esimesel poolaastal — 15,2 prots. ja esimesel kolmel veerandaastal kokku — 15,6 prots. võrra, võrreldes 1938. aasta samade ajavahemikega.

Rahvakomissariaatide järgi osutus toodangu kasv I—III veerandil, võrreldes eelmise aasta sama ajaga, järgmiseks (ühesugustes 1926/27. a. hindades arvutatult):

Tööstuslike rahvakomissariaatide toodang.

Продукция промышленных наркоматов.

I—III veer. I—III veer. Kasv
1938 1939 (prots.)
(miljard rbl. 1926/27. a.
hindades)

Masinaehitus ja riigikaitsetööstus	15,9	20,5	+29,2
Kütteainetetööstus	3,8	4,0	+ 6,7
Elektrijaamad ja elektritööstus	2,8	3,1	+ 9,7
Mustmetallurgia	4,0	4,1	+ 3,6
Värviline metallurgia	1,0	1,2	+14,1
Keemiatööstus	2,8	3,3	+16,6
Ehitusmaterjalide tööst.	1,1	1,2	+ 7,6
Metsatööstus	2,2	2,3	+ 4,9
Tekstiiltööstus	6,5	7,2	+10,4
Toitainetetööstus	7,1	7,9	+11,9
Kergetööstus	5,2	5,6	+ 8,7
Liha- ja piimatööstus	2,6	3,0	+16,0
Kalatööstus	0,6	0,7	+13,2
Põllumajandussaaduste kokkuostu rahvakomissariaat	1,4	1,8	+22,8
Liiduvabariikide kohaliku tööstuse rahvakomissariaadid	1,8	2,0	+15,6
Kokku	58,8	67,9	+15,6

Nagu näha, toodangu tõusutempo oli kõrgeim masinaehituse ja riigikaitsetööstuse rahvakomissariaatide alal — 29,2 prots. Talle järgnevad põllumajandussaaduste kokkuostu (+22,8 prots.), keemiatööstuse (+16,6 prots.), liha- ja piimatööstuse (+16,0 prots.), kohaliku tööstuse (+15,6 prots.) ja värvilise metallurgia (+14,1 prots.) rahvakomissariaadid. Huvitav on märkida, et tõus leidis aset eranditult kõikide rahvakomissariaatide tööstuses.

Tööstuslikele rahvakomissariaatidele alluva tööstuse toodang moodustab valdava enamuse (umbes 75 prots.) kogu tööstustoodangust, ja ta areng on seega iseloomustav kogu tööstusele.

Elektrijaamade ehitamine.

Строительство электростанций.

Nõukogude Liidu elektrijaamade ja elektritööstuse rahvakomissariaat, rääkimata teistest asutustest, investeerib käesoleval aastal 1.056 miljonit rubla elektrijaamade ehitamiseks, mille tõttu ta jaamade võimsus tõuseb 882 tuhande kilovati võrra. Eriti laiaulatuslik on hidroelektrijaamade ehitamine, eeskätt Volga ääres. Murmanski oblasti Kandalaksha rajoonis on käsil esimese maa-aluse hidroelektrijaama ehitustööd. See 150 tuhande kilovattiline jaam oleks kolmandaiks jõujaaamaks Kauge-Põhjas. Altai mäestikust kiiresti areneva värvilise metallurgia varustamiseks elektrijõuga alustati 240 tuh. kilovattilise jaama ehitamist Irtõshi kallastel Kasahhstanis.

Sõekombain.

Угольный комбайн.

Sõetööstuses töötab revolutsioonilist pöõret tekitada niinimetatud sõekombain, mida praegu edukalt sisse seatakse Dombassi kaevandustes. Sõekombain põhjalikult erineb senistest sõekaavamismasinatelt seepoolest, et ta kaevab ja laadib sütt, kuna endised masinad toimetavad korraga vaid üht neist operatsioonidest. Kombaini kasutatakse tavaliselt paksude sõekihtide kaevamiseks; ta kaevab ja laadib kuni 80 tonni sütt tunnis (1 meetri paksusest kihist), liikudes 0,4—0,6 meetrit minutis. Kombain, mida teenivad 2 inimest, asendab kuni 20 kvalifitseeritud töölist.

Käesoleval aastal toodetakse 250 kombaini, kuna 1940. aastal kavatakse toota 700 kombaini.

Uus autotehas.

Новый автозавод.

Moskvas on praegu ehitamisel Moskva Stalini nimelise autotehase tsalkond — gaasigeneraatorite tehas. Tehas hakkab aastas tootma 45 tuhat gaasigeneraator-seadist autodele ja ka tagavaraosi neile; ühtlasi toimub seal gaasigeneraator-seadiste montaash autodele. Tehas alustab tegevust 1940. aastal. Gaasigeneraatoriga varustatud autode paremus seisab selles, et nende juures saab bensiini asemel tarvitada kõvu kütteaineteliike — turvast, puid, sütt.

Tekstiiltööstusmasinate ehitus.

Текстильное машиностроение.

Tsaariaegses Venes tekstiiltööstuse seadised, isegi puupoolid, veeti sisse välismaalt. Enam kui 100 aastat töötanud vana Vene tekstiiltööstus omas 1913. aastal vaid 7,3 miljonit värtnat, kuna III viisaastaku kestel ainuüksi puuvillatööstus saab 3 miljonit uut värtnat.

Nõukogude tekstiilmasinate-tööstuse areng algas tagavaraosade ja detailide tootmisega. Industrialiseerimise aastatel ta kujunes suureks tööstusharuks, mille tehased asuvad Leningradis, Moskvas, Ivanovos, Orjolis ja Harkovis. Need tehased täiel määral

varustavad tekstiilvabrikuid esmajärguliste seadistega. Viisaastaku kestel ehitatud suurimad tekstiilvabrikud, samuti praegu ehitatavad tekstiilkombinaadid on kogu ulatuses varustatud Nõukogude masinatega.

Käesoleval aastal tekstiilmasinate tööstus peab andma üle 520 tuhande kudumisvärtna, 53 tuhande korrumatismvärtna ja 4,2 tuhande kudumistelje.

Viimastel aastatel on tekstiilmasinate tehased hakanud tootma paljuid uusi masinatüüpe. Näiteks käesoleva aasta I poolel on alustatud 42 uue tüübi tootmist; erilist tähelepanu pühendatakse üllikiirete masinate tootmisele, nagu seda on kudumisautomaat, milline teeb kuni 220 tiiru minutis.

Stahaanovliku liikumise edusamme.

УСПЕХИ СТАХАНОВСКОГО ДВИЖЕНИЯ.

Neli aastat on möödunud päevast, mil Donbassi söekaevur Stahaanov läi ümber vanad tehnilised normid ja näitas tee kõrge tööproduktiivsuse saavutamiseks, mis on vajaline kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks.

Stahaanovi poolt püstitatud senikuulmatu söekaevamise rekord pani aluse sotsialistliku võistluse uuele kõrgemale etapile — stahaanovlikule liikumisele.

Aleksei Stahaanov õöl vastu 31. augusti 1935. aastal korraldas oma töö uuel alusel ümber ja kaevas välja 6 tunniga, 7 tonni söe asemel, 102 tonni ning hiljem isegi 175 ja 227 tonni. Seejärel Djukanov samas kaevanduses, kasutades uut töömeetodit, kaevas välja 115 tonni, Kontsedalov — 125 tonni, kuna Isotov hiljem sama ajaga saavutas 632 tonni, s. o. 1,8 tonni minutis.

Stahaanovi algatus kujunes terveks nimetatud stahaanovlikuks liikumiseks, milline haaras kogu Nõukogude Liidu. Stahaanovliku liikumise esimesteks pioneerideks olid: Bussõgin — autotööstuses, Smetanin — jalamõudetööstuses, Krivonoss — transportis, Mussinski — metsatööstuses, õed Vinogradovid — tekstiiltööstuses, Maria Demtshenko, Mariina Gnatenko, Pascha Angelina, Polagutin, Kolessov, Borin, Kovardak — põllumajanduses.

Stahaanovlik liikumine põhjeneb uue moodsa tehnika alusel ja stahaanovlased on need, kes täielikult õppisid käsitama seda tehnikat.

Nelja aastaga on ilmunud miljonid stahaanovlased nii tööstuses ja põllumajanduses kui ka teistel majandusaladel.

Stahaanovliku liikumise mõju avaldus kõikjal — vabrikutes, tehastes, ehitustel, kaevandustes, kolhoosides, sovhoosides, asutustes. Tööproduktiivsuse kiire tõus tööstuses 1938. aastaks 86 prots. võrra võrreldes

1933. aastaga, samuti ka põllumajanduse edukas areng on kahtlemata stahaanovliku liikumise teeneks.

Selles liikumises avalduvad uued ühiskondlikud tõukejõud. Stahaanovlasi juhivad mitte konkurentsi ja isikliku kasu kaalutlused, vaid üldkasu, kogu rahva au ja väarikus, võitlus plaanide täitmise eest, tehnika omastamise eest.

Stahaanovlased kujutavad enesest kultuurseid, tehniliselt arenenud inimesi, nad ühendavad oma töös kehalise töö oskust rea tähtsamate vaimse töö funktsioonide täitmisega. Mitte piirdudes ainult ülihea töötetamisega ettenähtud projektide, instruksioonide ja meetodite järgi, nad loovalt muudavad neid meetodeid, lahendades seejuures rea kõige keerulisemaid organisatsioonilisi ja tehnilisi ülesandeid, millised viivad edasi tehnika ja teaduse.

Stahaanov ei piirdunud ülihea tööga puurvasaral söekaevuri (tolleaegse) töökorralduse oludes. Püüdes laiendada tehnika kasutamise piire, ta põhjalikult muutis selle töökorralduse, eraldades toestamistöe kaevamistööst ja töökoha korraldamisest, ning sel alusel lükkas ümber vanad normid.

Stahaanovlik liikumine järjekindlalt areneb tehnoloogiliste protsesside ja tööriistade muutmise ja täiendamise suunas. Tehnika kasutamistingimuste muutmistest stahaanovlased lähevad üle tehnika enese loovale ümberkujundamisele. Stahaanovlaste iseloomulikuks jooneks on lai silmaring, üldistamise anne. Üldistades oma isikliku töö kogemusi ja uurides teiste ettevõtete kogemusi, stahaanovlased tõstavad üles rahvamajanduslikult ülitähtsaid küsimusi ja esitavad teaduslikule mõttele rea uusi probleeme.

Tööpinkide- ja instrumentidatööstuse stahaanovlane Gudov ei püüa rekorde saavutada rekordide eneste pärast, vaid otsib neile tea-

duslikku põhjendust. Teda sügavalt huvitab küsimus, miks tema, lihttööline, oskas leida oma tööpingis ammutamatuid võimalusi. Oma isiklike kogemuste ja tehnoloogia ning masinaehituse uurimise najal ta tuli järeldusele, et tehnoloogia on üheks kõige mahajäänu- maks masinaehitusala, millel puuduvad kindlad teaduslikud alused. Teadlaste, muu- seas ka Teaduste akadeemia, ees ta tõstis üles tehnoloogiliste protsesside tüüpiseerimise ülesande teaduslikul alusel, masinaehituse tehnoloogia teaduslike aluste läbitöötamise.

Muutes mitte ainult tehnika kasutamistingimusi, vaid ka tehnikat ennast, stahaanovlased arendavad teadust, rajavad uusi teid teaduses ja tehnikas. Uute teaduse ja tehnika kõrguste võitmise tähtsus on eriti suur seetõttu, et iga uus edusamm, iga täiendus läheb miljonite inimeste omandusseks.

Rahva loovad jõud avalduvad järjest eredamalt ja mitmekülgsemalt. Kui varemalt tööproduktiivsuse rekorde püstitasid üksikud, siis nüüd stahaanovlik liikumine on astunud uuele kõrgemale astmele stahaanovlike brigaadide, vabrikuosakondade, vabrikute, tehaste, kolhooside näol.

Donbassis tekkis stahaanovliku töö kollektiivse organiseerimise meetod — niinime- tatud kõrge tsüklilise graafik. Masinaehituses seatakse sisse stahaanovlik tehnoloogia, milline revolutsioniseerib metallitöötlemise protsessi. Raudteetranspordis on laialt levinud Krivonossi leiutatud raskekaaluliste rongide juhtimise, liikumiskiiruse tõstmise võtmed.

Stahaanovliku liikumise arengu käigul on saavutatud palju üllatavaid tulemusi. Näiteks söekaevur Sibirtsev oli Donbassis üks esimestest, kes täitis aastaplaani kolme kuuga. Kiievi tööpinkideehituse-tehase stahaanovlane Shvinenko, kes valmistab üksikosi poolauto- maatsete treipinkide jaoks, asendas nende üksikosade käsitsi valmistamise mehaanilise meetodiga. Seetõttu ta täitis oma pooleaasta ülesande 124 minutiga. Ühe minutiga ta tegi rohkem kui harilik tööline terve päevaga.

Või jälle kuulsad kombainijuhid vennad Oskinid koristasid, töötades kahel üksteise külge kinnitatud kombainil, möödunud aastal 5.238 hektarit nisu. Ilma kombainideta oleks selleks tööks läinud vaja 1.637 inimest ja neile abiks 373 hobust, 25 lõikusmasinat, 25 rehepeksumasinat, samapalju tuulamismasinaid

ja peale selle 40 sortimismasinat. Vendade Oskinite rühmas töötas aga vaid 6 töölist.

Stahaanovlike töömeetodide eeskujuks on Moskva tehas „Punane Proletaarlane“. Käesoleva aasta 7 kuu jooksul ta ületas oma programmi 13,9 protsendi võrra; ta valmistas 181 tööpinki rohkem kui plaanis oli ette nähtud.

Selles tehases asutatakse kuni 100 stahaanovlikku kooli. Need stahaanovlikud koolid on üheks huvitavamaks stahaanovliku liikumise poolt loodud vormidest. Neis koolides on organisatoriteks ja õpetajateks stahaanovlased ise.

Stahaanovlased peavad loenguid, kirjutavad broshüüre ja raamatuid, töötavad teaduslikes seltsides, Nõukogude valitsuse kõrgemates organites. Stahaanovlased murravad seega oma elukutsete endiseid raame, ületavad piire, mis eraldavad vaimse töö kehalisest tööst. Säärane töölisklassi kultuur-tehniline tõus ongi teeks, mil saavutatakse vaimse ja kehalise töö vaheliste vahede täielik ületamine ning kommunismile üleminekuks vajaline tööproduktiivsus ja saaduste üleküllus.

Stahaanovlik liikumine teostab sotsialistliku võistluse põhiprintsiipi: anda mahajääjaid, püüa järele parematele ja saavuta üldist tõusu.

Viimastel aastatel on stahaanovlaste ridadest kerkinud esile silmapaistvaid tootmisjuhte, kes oskavad stahaanovlikult korraldada tervete kollektiivide tööd. Krivonoss, Ognev, Troitskaja, Bogdanov on nüüd tähtsamate raudteede ülemateks. Saapatööline Smetanin on nüüd Nõukogude Liidu kergetööstuse rahvakomissari asetäitjaks. Söekaevur Isov on söekombinaadi juhiks. Sellaseid stahaanovlasi, kes varem töötasid tööpingi juures ja praegu on juhtival majanduslikul või riiklikul tööel, leidub sadu ja tuhandeid.

*

Hiljuti hakkas levima uus stahaanovliku liikumise vorm — ühe tööliste üheaegne töötamine mitmel tavalisel või automaatsel masinal. Püüdes igati tõsta oma tööproduktiivsust, stahaanovlased on ühe masina toodangu suurendamiseks jõudnud välja sellele uuele vormile. Põhjenedes tööliste suuremale tehnilisele oskusele, see liikumine on võtnud eriti laia ulatuse metallitöötlemise tööstuses. Kahtlemata annab ta levik veelgi suurema tõuke tööproduktiivsuse ja seega ka tööpalkade edasisele tõusule.

Põllumajandus.

СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО.

Viljakoristamine.

Уборка.

10. oktoobriks olid kõrsviljad pekstud 72,8 miljonil hektaril, mis teeb välja 86 prots. kogu koristatud vilja pindalast kol-

hoosides ja sovhoosides. Kolhoosides see protsent ulatus 85 ja sovhoosides — 87 kuni 98 peale.

Kartul oli kolhoosides samaks 10. oktoobriks üles võetud 1,9 miljonilt hektarilt, s. o. 62 prots. plaanist; suhkrunaeris

oli koristatud 586 tuh. hektarilt, s. o. 52 prots. külvipinnast; puuvilla oli koristatud 12,0 miljonit tsentnerit, mis võrdub 48 prots. plaanist.

Sügiskülv ja -küünd.

Осенний сев и зяблевая вспашка.

Sügiskülvi plaan täideti kolhoosides ja sovhoosides 10. oktoobriks 88 prots. ulatuses plaanist, ja üldse oli külvatud 32,1 miljonit hektarit; selle hulgas kolhoosid olid täitnud oma plaani 88 prots. ja sovhoosid — 82 kuni 98 prots. ulatuses.

Sügisküünd oli 10. oktoobriks kolhoosides ja sovhoosides läbi viidud 19,1 miljonil hektaril, s. o. 28 prots. plaanist, kusjuures kolhoosides see protsent võrdus 28 ja sovhoosides — 28 kuni 44.

Sovhoos „Gigant“.

СОВХОЗ «ГИГАНТ».

Sovhoosid mängisid tähtsat osa põllumajanduse kollektiviseerimises. Nad olid eeskujuks suurte kümnetuhande hektariliste põllumajanduslike ettevõtete organiseerimisele ja teotsemisele. Nad olid pioneerideks töö ja tootmise organiseerimisele sääraustes suurtes ettevõtetes ja väga mitmekesise ning keerulise masinatehnika sisseeadmises, ilma milleta sovhooside olemasolu oleks võimatu. Sovhoosid olid kooliks õppinud tööjõudude ja eriteadlaste väljaõpetamiseks kogu põllumajanduse — nii kolhooside kui ka masinatraktorijaamade — tarbeks. Tavaliselt asutati sovhoose seniharimata stepimaadele, kaugel linnadest ja raudteedest, ja seetõttu kujunesid nad ka vastavate maakohtade kultuurkeskusteks.

Sovhooside edusammude illustreerimiseks kirjeldame lühidalt vanima ja üldisemalt tuntud teraviljakasvatuse sovhoosi „Gigant'i“. Omades enam kui 48.000 hektarilise maaala, Gigant kujutab enesest suurimaid põllumajandusettevõtteid maailmas. Ta peamiste tootmisvahendite väärtust hinnati 1939. aasta alguks umbes 13 miljonit rublale. Ta kasutada on rohkearvulised traktorid, kombainid, autod ja teised keerulised põllumajandusmasinad. Sovhoos asutati Salski stepi kuivemasse ossa, mida peeti kehvakks ja vaevalt haritavaks. Vähesed talumajapidamised, mis seal pesitsesid, said kõige rohkem 0,6—0,7 tonni teravilja hektarilt, ja seda isegi parimatel saagiaastatel.

Juba väheste aastate möödudes „Giganti“ asutamisest saavutati 1,77 tonni hektari kohta (1937. ja 1938. a.). Viimase kümne aasta jooksul „Gigant“ andis kokku ügi 500 tuhat tonni teravilja.

Kogu põllutöö on täies ulatuses mehhaniseeritud, ja vastavalt sellele on tööproduktiivsus väga suur. Sellest tingitult on ka sealsete töötajate ainealine ja kultuuriline

tase kõrge. „Gigant“ on kujunenud paljuid ilusaid hooneid omavalks linnaks. Seal leidub hiigelsuur teraviljaelevaator, suur autoparandustöökoja ja raudteejaam. Kultuurilisi vajadusi rahuldavad 10 algkooli ja üks keskkool, üks põllumajanduskool, teater, kino, klubi, raamatukogu 15.000 köitega ja raadio-saatejaam. Samuti ilmub seal päevaleht. 22 kauplust, sööklad ja üks restoran teenivad sovhoosi elanikke, ning võõraste jaoks on kõigi mõnustega varustatud võõrastemaja. „Gigant“ kuulub parimate sovhooside hulka Nõukogude Liidus, kuid siiski ei kujuta enesest erandit. Sajad sovhoosid võistlevad temaga oma korralduse ja heaolu suhtes.

Demonstreerides mehhaniseeritud suurpõllumajanduse paremusi talurahvale, sovhoosid ühtlasi annavad talle otsest abi. Ühe või teise põllutöö lõppedes sovhoosides saadetakse nende masinad lähematesse kolhoosidesse, kolhoosidel aidatakse masinaid remontida ja neil täita igasuguseid põllumajanduslikke ülesandeid. Näiteks 1930. aastal, kui kolhoose alles asutati, „Gigant“ avitas enam kui 40 kolhoosi, kündes üles 34.500 hektarit, varustades neid 1.600 tonni seemneviljaga ja koristades 5.000 hektarit teravilja.

Linakasvatuse.

Льноводство.

Varematel aegadel oli linakasvatuse mahaäänud põllumajandusalaks. Tsaariajal peamiselt 5 miljonit väiketalundit külvasid üldse 1 miljon hektarit lina. 1938. aastal aga 90 tuhat kolhoosi külvasid lina alla enam kui 2 miljonit hektarit. Linakiusaak tõusis 3,3 miljonit tsentnerit 5,5 miljonile 1938. aastal.

Käsikõges linakasvatuse laienemisega on suuresti tõusnud ta tehniline tase. Nõukogude konstruktorid on ehitanud linakitkumismasina, mille töölaius ulatub 2,66 meetrile; sellane masin töötleb hooajal kuni 250 hektarit linakülvipinda. Antoonovi leiutatud linaraapsimismasin töötleb hooaja kestel 28 tonni lina. Käesoleval aastal asuti linakombaini laiaulatuslikule tootmisele, milline üheaegselt kitkub, raapsib ja seob lina vihkudesse; linakombaini produktiivsus ulatub 10 hektarile päevas.

1938. aastal kolhooside linapõldudel töötasid 9.550 suure töölaieuga linakitkumismasinat, 7.400 linakülvimasinat ja umbes 9.000 raapsimismasinat. Ratsionaalse kuivatamise ja mehhaniseeritud leotamise tõttu linatöötlemise kestvus on lühenenud kuuekordselt.

Uute linasortide aretamise alal on tulemused silmapaistvad. Uued linasordid tõstavad hektarisaagi 20—30 prots. võrra. 1929. aastal oli kõrgesordilise lina all ainult 33 hektarit külvipinda, 1938. aastal aga juba 1.462 tuhat hektarit.

Nõukogude Liidule kuulub 80 prots. ülemaailmisest lina külvipinnast ja umbes kaks kolmandikku kanepi külvipinnast.

Üleliiduline põllumajandusnäitus.

ВСЕСОЮЗНАЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННАЯ ВЫСТАВКА.

Augusti algul käesoleval aastal Moskvas avatud üleliiduline põllumajandusnäitus on järjekorralt teiseks sellesarnaseks näituseks Nõukogude Liidus. Eelmine 1923. aastal samuti Moskvas peetud põllumajandusnäitus demonstreeris üksikmajapidamiste saavutusi ajal, mil sotsialistlik põllumajandus oli alles väga vähe arenenud — kolhoose oli vaid vähesel arvul, kuna sovhoosid hoopis puudusid. Tol ajal oli sahk veel valitsevaks tööriistaks põllumajanduses, kuna traktor oli suureks harulduseks.

1939. aasta näituse ülesandeks on peegeldada sotsialistliku põllumajanduse suursaavutusi nii üksikute põllumajandusalade kui ka vabariikide ja oblastite järgi.

Näitus erineb täiesti kõigest üksikõik kus korraldatud põllumajandusnäitustest esiteks seepoolest, et seal esmakordselt maailmas esinevad ainult sotsialistlikud ühismajapidamised (kolhoosid) ja riiklikud majapidamised (sovhoosid), ja teiseks — osavõtjate valiku põhimõtte poolest. Näitusel võivad esineda ainult need sotsialistlikud majapidamised, mis on täitnud kindlaksmääratud nõudeid põllumajanduskultuuride hektarisaakide, karja produktiivsuse ja masinate töötulemuste alal. Nõuded on väga erinevad taimekultuuride, karjaloomade ja -tõugude, masinatüüpide ja -markide, Nõukogude Liidu mitmekesiste kliimatiliste ja looduslike tsoonide järgi.

Näitusest osavõtjad valiti parimate sovhooside, kolhooside ja masinatraktorijaamade seast. Nad on kohustatud näitusel mitte ainult näitama oma töötulemusi, vaid ka kirjeldama oma töömeetodeid, milliste abil saavutasid kõrgeid saake, kõrget karjaproduktiivsust, kõrget tõoviljakust.

Näitusel esinevad parimad traktori- ja kombainijuhid, linakitkujad ja puuvillakorjad, aednikud, brigaadijuhid, suhkrunaerikasvatuse stahaanovlased, silmapaistvamad lüpsinaised, taillipoisid, agronoomid, mesilastekasvatajad, leidurid, tõuaretajad jne. jne. Nad annavad üldsusele edasi parimate majapidamiste kogemusi ja oskusi.

Üleliiduline põllumajandusnäitus on suurim seniohnudest maailmas, 136 hektari suurusel maa-alal on püstitatud 250 suurt ja väikest hoonet. Kõigepealt 32 erialalist paviljoni: „Teraviljad“, „Mehhaniseerimine“, „Suhkrunaeris“, „Puuvill“, „Karjakasvatus“, „Metsandus“ jne. demonstreerivad sotsialistliku põllumajanduse mehhaniseerimises saavutatud ülisuuri edusamme, teravilja- ja karjakasvatuse ning tehniliste kultuuride kasvatamise probleemide lahendamise tulemusi, edusamme taime- ja loomade ümberkujundamises ning nende tõu parandamises.

20 suurimat ehitust kujutavad enestest üksikute vabariikide ja oblastite paviljone, ni-

melt 10 liiduvabariigi ja Venemaa liiduvabariigi (RSFSR) kümne tähtsama oblasti (Moskva, Leningradi, Siberi, Kauge-Ida jne.) omi. Neis peegeldub tervete vabariikide ja oblastite põllumajanduse areng.

Üle 20-hektarilisel maa-alal asuvad külvised ja istandikud. 30 kultuuri umbes 700 sordis on külvatud maha ainultüksi teraviljaosakonnas. Ligi 50 tuhat ruutmeetrit maad on aedad all; siia on istutatud umbes 10 tuhat taimet — ligi 600 sorti viljapuid ja marjapõõsaid. Tehniliste ja lõunamaade kultuuride osakonnas leidub puuvilla, riisi, suhkrupeeti, lina, kanepit, mahorkat ja teisi tubakaiki, dshuuti, kautshuktaimeid, humalaid — üldse 22 kultuuri 139 sordis. Erilised väljakud on määratud õlitaimedele, ravitaimedele, loomasöödale ja puuliikidele. Eraldi asetsevad kartuli ja keeduvilja külvised. Üldse lahustel väljakutel on välja pandud umbes 260 kultuuri enam kui 3 tuhandes sordis.

Nõukogude karjakasvatus on samuti riiklikult esindatud 28 eripaviljonis. Siin võib näha lehma, kes annavad aastas 12—13 tuhat liitrit piima; hobuseid, kes tõstavad kuni 440 puudalist raskust; oimaid, kes annavad puudasad villi.

Näitusel asub eriosakond „Uus küla“ nime all. Siin on püstitatud 22 hoonet, mis kujutavad praegusaegse Nõukogude küla tüüpilisi ehitusi: külanõukogu, kolhoosi juhatus, agronoomiline laboratoorium, kool, klubi, sünnituskodu, lastesõim, masinatraktorijaam töökojaga, karjalaudad jne. Tallid on ehitatud parimates kolhoosfarmides leiduvate eeskujul ja haaravad veise-, sea-, hobuse-, lamba- kui ka teiste loomade kasvatuse.

Näitusel demonstreeritakse teaduslikke saavutusi põllumajanduse alal, säärase suurte teadlaste-novaatorite saavutusi, nagu akadeemikud Lössenko, Williams, Tsitsin ja teised, erakordseid saavutusi Mitshuurini uurimuste tegeliku rakendamise alal aianduses, samuti põllumajanduse parimate töötajate, nagu Efremovi, Maltsevi ja teiste, saavutusi. Siberi kolhoosnik Efremov on näiteks leiutanud meetodeid, millede abil saavutas 5—6½ tonnilise hektarisaagi suinusus.

Umbes 2 tuhat kunstnikku ja arhitekti olid ametis näituse kunstilise korraldamisega. Mitmed näituse ehitused, nagu mehhaniseerimise paviljon, peasissekäik ja teised, kuuluvad Nõukogude arhitektuuri parimate toodete hulka. Samuti ka rida maale ja skulptuure, mis eriti näituse jaoks valmistatud, kuulub silmapaistvate kunstiteoste hulka. See tõttu on põllumajandusnäitus kujunenud ka Nõukogude arhitektuuri, maalikunsti ja raidkunsti näituseks.

*

Võimata on kirjeldada lähemalt kõiki näituse osakondi. Piirdume seepärast taimekasvatuse väljapanekute ja mehhaniseerimispaaviljoni lähema iseloomustamisega.

Kõigis näituse paviljonides on äärmiselt mitmekesiselt naturaals esindatud Nõukogude Liidu põllumajanduse toodang. Ent väljapanekute esitamine ei piirdu sellega.

Külvistele pühendatud osakondades, viljapuude aias võib tutvuda Nõukogude Liidu taimeestiku kõigi liikidega.

Näituse põldudele on külvatud mitusada sorti teravilja- ja kaunvilja kultuure. Ainuüksi nisuin osindatud enam kui 50 sordis, kaer — 37, oder — 34, mais — enam kui 20 sordis, nende hulgas on parimaid sorte, mis aretatud katsejaamade, kolhoosnike, laboratooriumide poolt.

Eraldi on külvatud teravilja, õlitaimeid ja loomasöödakultuure Üleliidulise taimekasvatuse instituudi ülemaailmisest kollektsioonist.

Küllastajatel võimaldub tutvuda nisuga, mis on saavutatud sordivahelise ristlemise teel akadeemik Lõssenko meetodil. Ka jaroviseeritud külviseid on esindatud. Välja on pandud ka mitmeaastane nisu, mis saavutati hariiliku nisu ristlemise teel mitmeaastase metsiku rukkiga. See nisu-rukki hübriid, mis näitusel külvati maha juba eelmisel 1938. aastal, annab käesoleva aasta sügisel teist saaki.

Keeduviljade osakonnas leidub 500 sorti keeduvilja, arbuuse ja sääraseid ning kartulaid, nende hulgas kõrvitsatele poogitud arbuuse ja meloone. mis kannavad vilja neile ebasoodsates Moskva oblasti tingimustes, samuti leidub rusikasuurusi sibulaid jne.

Näitusel on põld, täis kasvavaid puuviljalpõõsaid; seda saavutati mulla kunstliku soojendamise teel kuumavee torude kaudu.

Ka riis, mille kodumaa asub väga kaugel, kannab näitusel vilja. Riisipõldu soojendatakse kunstlikult sooja veega.

Näitusel võib näha kümneid sorte kollaseid tubakaid, ka sigaritubakaid, ukraina mahorkat jne. — Õlitaimeid külviste hulgas leiduvad päevalill, kunshut, moon, soja, sinep ja teised. — Suurt huvi pakuvad kautshuktaimed, nagu kok-sagõs, tau-sagõs, krõmsagõs ja teised.

Suhkrunaeri-paviljoni maatuikk näitab suhkrunaeri arengut, alates metsikust esiasast — Assiüria-Babüloonia kuriloomulisest umbrohust ja lõppedes parimate praegu kultiveeritavate naerisortidega.

Viljapuaaed asetseb 4½ hektari suurusel maa-alal. Siia on istutatud tuhandeid viljapuid, marja- ja viinamarjapõõsaid. 800 taimet asub looduse suure ümberkujundaja J. Mithuurini osakonnas, milline võimaldab küllastajatel tutvuda kuuls aedniku põhimeetoditega.

Nõukogude Liidu taimeestik on asetatud mitte ainult talle määratud eriliste põldu-

dele, vaid iga vabariigile või oblastile pühendatud paviljoni ümber on istutatud taimeid, mis iseloomustavad vastava rajooni looduslikke tingimusi. Näiteks päikesepaistelise Gruusia paviljon on ümbritsetud mandariini- ja sidrunipuudest, eukaliptidest, loorberipuudest, teepõõsastest jne.; Kauge-Ida paviljon — Mandshuuria abrikooisipuudest, Ussuuria ploompipuudest, kõrgipuudest, Kamtshatka roosidest.

Väljakutele, puisteedele, teedele ja paviljonide ümbrusse on istutatud miljoneid lilli.

Mehhaniseerimise paviljon on näituse tähtsamaid keskusi. Moodne põllumajanduslik tehnika, eriti traktor ja kombain, oli ju revolutsioneerivaks teguriks, milline kujundas ümber kolhoosidesse koondunud talurahva elulaadi. Tööde mehhaniseerimine võralt vähendas töövaeva, muutes põllumajandusliku töö tööstuslikuks tööharuks. Kulub ju kombainidega töötades, milledega praegu koristatakse üle poole teraviljade pindalast, 2 inimpäeva hektari kohta, s. o. vaid 15 minutit ühe tsentneri koristamiseks, kuna varemalt käsitsi (sirbi ja kootidega) töötades kulus selleks 25 tundi inimtööd. Või jälle linakitkumiseks käsitsi kulus varemalt üle 200 inimtunni hektari kohta, kuna nüüdne linakitkumimasin teeb sama töö 3 inimtunniga.

Üle 200 masina on näitusel välja pandud. Kõik nad on valmistatud Nõukogude tööliste poolt Nõukogude tehasest ja Nõukogude materjalidest. Põllumajandusmasinate tööstus üllatab näituse küllastajaid mitte ainult oma võimsusega ja saaduste kõrge kvaliteediga, vaid ka suurte edusammudega masinate kohandamises sotsialistliku põllumajanduse nõuetele.

Kõige uuematest masinast võiks märkida rohkülvimasinat, tavalise külvimasina külge kinnitatavat rohkülviparaati, rohu puhastusmasinat; edasi linakitkumise- ja lina-sortimismasinaid, suhkrunaeri koristamismasinat, rida masinaid aiaviljade ja puuvilla mehhaniseerimiseks, masinaid põllumajanduskahjurite vastu võitlemiseks, mitmet liiki teraviljakombaine. Enamus traktorite suur sügavkünni jaoks; nende töösügavus ulatub kuni 27 sentimeetrisse, ja kõik nad on varustatud ka eelsahaga. Sügavkünn teatavasti hoiab ära mulla kiire väljakurnamise ja võimaldab edukalt võidelda põua vastu. Traktoreid toodetakse nüüd vaid lintveolisi 35—50 hobujõu võimsusega. Sääraste traktorite suur paremus seisab selles, et nende surve mulle ulatub 0,4 kilogrammile ruutmeetri kohta ratastraktori 2-kilogrammiline surve vastu. Ühtlasi lintveotraktorid võimaldavad teostada külvitöid lühema ajaga ja tarvita- vad vähem bensiini.

Näitusel esindatud 200 eritüübilisest masinast on Nõukogude konstruktorite ja leidurite poolt loodud umbes 40 masinat.

*

25. oktoobril näitus ajutiselt suletakse. Valitsuse otsusel avatakse ta uuesti 1940. aastal, nii et kõigil kolhoosidel, sovhoosidel, masinatraktorijaamad ja teaduslikel asutustel, kes 1939. aastal ei suutnud jõuda esirinda, avaneb võimalus paremate töötulemuste saavutamiseks esineda näitusel 1940. aastal. 1940. aastal näitusest osavõtmine õigus an-

takse kolme aasta (1937, 1938 ja 1939) töötulemuste põhjal.

1940. aastal näitusel demonstreeritakse mitte ainult üksikute sovhooside, kolhooside, masinatraktorijaamade ja teaduslike asutuste saavutusi, vaid ka tervete rajoonide saavutusi. Igast oblastist valitakse välja kaks või kolm juhtivat rajooni kandidaadidena näitusel esinemiseks.

Muu kroonika.

ПРОЧАЯ ХРОНИКА.

Nõuk. Liidu ülemnõukogu IV istungjärk.

IV сессия Верховного Совета СССР.

Augusti lõpul toimus Nõukogude Liidu ülemnõukogu erakorraliselt kokkukutsutud IV istungjärk. Ara kuulates Nõukogude Liidu rahvakomissaride nõukogu esimehe V. Molotovi (kes on ühtlasi välisasjade rahvakomissariks) kõne, ülemnõukogu kiitis heaks valitsuse välispoliitika ja ratifitseeris Nõukogude Liidu ja Saksa vahelise mittekallalale-tungipakti.

Kaks uut seadust võeti vastu — üldise sõjaväeteenistuse kohustuse ja põllumajandusmaksu kohta; esimest põhjendas kõnega riigikaitse rahvakomissar K. Voroshilov ja teist — rahanduse rahvakomissar A. Sverev.

Vaielused leidsid aset Voroshilovi ja Sverevi kõnede puhul, kusjuures rahvasaadikud, kiites üldjoontes heaks seaduseelnõud, tegid rea parandusettepanekuid. Pärast ettepanekute arutamist erikomisjonides ülemnõukogu, õigemini ta mõlemad kojad — liidu nõukogu ja rahvuste nõukogu, võttis vastu uute seaduste lõpliku teksti.

Uus riigilaen.

Новый госзаем.

2. augustil k. a. väljalastud uus siselaen, milline kannab kolmanda viisaastaku teise aasta väljalaske nime, kaeti kuhjaga. 20. augustiks, s. a. 19 päeva jooksul, telliti laenu 7.432 miljoni rubla eest, mis 1.432 miljoni rubla võrra ületab väljalaskesumma (6.000 miljonit rbl.). Seda silmas pidades laenu tellimine lõpetati samast päevast arvates.

Ferghana kanal.

Ферганский канал.

1. augustil algas uue suurema niisutuskanali ehitamine Ferghana orus, Usbeki liiduvabariigis (Kesk-Aasias) ja juba poolteise kuu pärast oli selle 270 kilomeetri pikkuse kanali ehituse raskem osa — mullatööd — valmis. Ehitajateks olid 160.000 Usbeki ja Tadshiki kolhoosnikku.

Läbistades 2.000 kolhoosi maid, Ferghana kanal hakkab peatselt niisutama 24 tähtsamat puuvillakasvatuse rajooni Ferghana orus. Ta varustab veega viit Usbekistani linna ja nelja Tadshikistani põllumajandusrajooni. Sajadtuhanded hektarid tühje maid muutuvad harimiskõlbelisteks.

Selle kanali ehitusloo omapäraks on see, et algatajateks olid kolhoosnikud ise. Kanal ei olnud ette nähtud riiklikes ehituskavades. Kui võrd kiirelt toimusid mullatööd, näitab see, et endiste niisutusseadiste ehitustempode ja -meetodite juures vajati säärase kanali ehitamiseks 6—7 aastat. Ja kui veel hiljuti Moskva-Volga kanali ehitamisel mullatööde kuukeskmise ulatus oli 4 miljonit kantmeetrit, siis Ferghana kanalil viidi 16 miljonit kantmeetrit mullatööd läbi 45 päeva.

Ferghana kanal kujundab ümber kogu sealse põllumajanduse. Miljonid kantmeetrid vett, mis seni Sõr-Darja jões tulutult voolasid mööda orgu Aarali merde, elustavad nüüd kümneid tuhandeid hektareid tühje ja maha-jäetud maid. Kanal saab oma heategevat mõju avaldama poole miljoni hektari suurusel maa-alal. Usbekistani põllumajanduse peaarule — puuvillakasvatusele tekivad seega vajalised tingimused uueks võimsaks arenguks. Tõusevad mitte ainult puuvilla hektarisaagid, vaid laieneb ka ta külvipind.

Ent kanali mõju ei piirdu ainult puuvillaga, vaid ta haarab kõiki majandusalasid Ferghana oblastis. Puuvillakasvatuse areng võimaldab tõsta sotsialistliku põllumajanduse kultuuri, arendada mehhaniseerimist, mis märksa kergendab kolhoosnike töövaeva. Uute maade omastamine, külvikordade siseseadmine, loomasöödakultuuride külvipinna laiendamine loovad soodsaid eeldusi karjakasvatuse arendamiseks.

Põllumajanduse areng toob enesega kaasa ka sealse tööstuse arengu. Puuvillapuhas-tus-, tekstiil- ja siiditöötlemistööstuste tegevus tunduvalt laieneb.

Kanali ehitamise põhitööd on juba lõpule viidud. Ülejäänud osa tööstest, selle hulgas ka tehnilised ehitused, tuleb lõpetada 5. detsembriks, mil täitub Usbeki liiduvabariigi asutamise 15. aastapäev.

Экономика Эстонии.

Eesti majandus.

Внешняя торговля.

VÄLISKAUBANDUS.

Внешняя торговля за 7 мес. т. г.

Väliskaubandus 7 kuul k. a.

За последние 2 месяца (июнь-июль) общий оборот внешней торговли Эстонии показал рост на 8,6 проц. против тех же месяцев 1938 года. Это означает усиление роста по сравнению с первыми 5 мес. (январь-май) текущего года, когда прирост составил 7,9 проц. против тех же 5 месяцев 1938 года. Рост общего оборота состоялся как за счет импорта, так в особенности экспорта. Импорт вырос против июня и июля прошлого года на 1,0 млн. проц., или 5,8 проц., а экспорт — на 2,1 млн. крон, или 11,0 проц. Вследствие большего расширения экспорта активность баланса, равнявшаяся за эти 2 месяца прошлого года 2,0 млн. крон, возросла до 3,1 млн. крон.

В результате за все 7 месяцев (январь-июль) т. г. обороты внешней торговли изменились, в сопоставлении с тем же периодом прошлого года, следующим образом:

Внешняя торговля.

Väliskaubandus.

	7 мес. 1938 г.	7 мес. 1939 г.	Рост или падение (в % % -ах)
	(в тыс. крон, нын. курс: 1 кр. = ок. 1,24 руб.)		
Импорт	63.416	61.807	—2,5%
Экспорт	55.911	67.210	+20,2%
Общий оборот	119.327	129.017	+8,1%
Сальдо	—7.505	+5.403	—

Общий оборот внешней торговли за 7 мес. т. г. превышает на 9,7 млн. крон, или 8,1 проц., обороты того же периода прошлого года. Рост общего оборота обусловлен крупным расширением экспорта на 11,3 млн. крон, или 20,2 проц., между тем как импорт показал незначительное сокращение на 1,6 млн. крон, или 2,5 проц. Благодаря такому расхождению в динамике импорта и экспорта, сальдо внешней торговли превратилось из прошлогоднего пассивного на 7,5 млн. крон в активное на 5,4 млн. крон.

Структура импорта подверглась следующим изменениям:

Импорт. — *Sissevedu.*

	7 мес. 1938 г. тыс. кр.	%	7 мес. 1939 г. тыс. кр.	%
Животные	14	—	7	—
Пищев. продукты	7.191	11,3	4.923	8,0
Сырые и полуобработанные материалы	15.069	23,8	16.211	26,2
Изделия	41.007	64,7	40.108	64,9
Драгоцен. металлы и камни	135	0,2	558	0,9
Всего	63.416	100%	61.807	100%

Незначительное снижение импорта состоялось за счет изделий и особенно пищевых продуктов, тогда как ввоз сырых и полуобработанных материалов продолжал расти. Импорт пищевых продуктов сократился почти на треть — на 2,3 млн. крон, или 31,5 проц., почти полностью за счет зерновых. Сокращение изделий было незначительным, составив всего 0,9 млн. крон, или 2,2 проц., главным образом за счет крупного уменьшения ввоза машин и разных металлических товаров (вызванного сокращением инвестиционной активности) при одновременном значительном расширении импорта текстильных изделий и металлов. Небольшой рост сырых и полуобработанных материалов на 1,1 млн. крон, или 7,6 проц., обусловлен в основном крупным увеличением ввоза текстильного сырья, несмотря на значительное сокращение удобрений и нефтепродуктов.

Небольшим изменениям подверглась и структура импорта. Удельный вес пищевых продуктов в общем импорте пал с прошлогодних 11,3 проц. до 8,0 проц., а доля сырых и полуобработанных материалов, наоборот, повысилась с 23,8 проц. до 26,2 проц.; точно также выросла доля изделий, хотя в значительно меньшей степени — с 64,7 проц. до 64,9 проц.

Изменения в оборотах по важнейшим импортным товарам, в сопоставлении с прош-

лым годом, характеризуются следующей таблицей, охватывающей больше половины всего импорта:

Важнейшие импортные товары.
Tähtsamad sisseveokaubad.

	7 мес. 1938 г.		7 мес. 1939 г.	
	тон.	1000 кр.	тон.	1000 кр.
Зерновые	17.374	2.287	175	20
Сельди	2.804	578	1.547	254
Сахар	14.914	2.226	16.699	2.564
Сырые кожи	885	1.104	1.085	1.188
Табак сырой	452	836	494	891
Хлопок	3.087	3.311	4.022	4.162
Шерсть	160	512	250	765
Кам. уголь, кокс	36.009	708	34.066	620
Керосин	8.250	737	9.306	612
Удобрения	45.823	2.852	37.249	2.252
Хл.-бум. ткани	64	655	58	613
Шерст. пряжа	153	1.239	214	1.556
Пряжа и нитки из иск. шелка	141	691	183	806
Железо и сталь	17.210	4.040	22.729	4.771
Сельскохозяй. машины и оруд.	3.844	3.476	3.322	3.510
Сил. и раб. машины (с электр.)	2.372	5.905	1.410	4.260
Жел. и стал. трубы и соед. части	1.680	1.001	1.326	476
Автомоб. шасси (шт.)	(846)	2.644	(944)	2.967
Велосип. (тыс. шт.)	(25,2)	1.681	(22,0)	1.535
Каучук, кауч. изд.	405	1.154	411	1.270

По важнейшим и всем балтийским странам импорт распределялся следующим образом:

Импорт по странам.
Sissevedu maade järgi.

	7 мес. 1938 г.		7 мес. 1939 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Германия	20.348	32,1	20.122	32,6
Англия	10.416	16,4	12.331	19,9
США	4.060	6,4	5.135	8,3
Швеция	5.297	8,3	3.452	5,6
Франция	1.495	2,4	2.221	3,6
Финляндия	2.541	4,0	2.207	3,6
СССР	3.145	5,0	2.038	3,3
Голландия	2.007	3,2	1.579	2,6
Польша-Данциг	1.234	1,9	1.137	1,8
Латвия	686	1,1	399	0,6
Литва	221	0,3	75	0,1
Прочие страны	11.966	18,9	11.111	18,0
Всего	63.416	100%	61.807	100%

Удельные веса обеих доминирующих стран эстонского импорта — Германии и Англии — показали дальнейший рост против 7 месяцев 1938 года. Особенно вырос удельный вес Англии — с прошлогодних 16,4 проц. до 19,9 проц. общего импорта; доля Германии же повысилась с 32,1 проц. до 32,6 проц. На обе страны вместе приходится теперь больше половины всего импорта Эстонии. Рост, притом крупный, показали еще только удельные веса

США и Франции. По остальным важнейшим странам произошло падение удельного веса. Пала доли Финляндии, Голландии, Польши и особенно сильно Швеции, СССР, Латвии и Литвы; пала также доля группы «прочих стран», куда включены второстепенные страны эстонского импорта. Вследствие сильного падения своего удельного веса СССР отошел с прошлогоднего 5-го места среди импортных стран Эстонии на 7-ое место.

Небольшое падение оборотов импорта вызвано, главным образом, сокращением ввоза из Швеции, СССР и группы «прочих стран». Крупное расширение импорта из Англии, США и Франции было недостаточным для покрытия дефицита.

Структура экспорта изменилась следующим образом:

Экспорт. — *Väljavedu.*

	7 мес. 1938 г.		7 мес. 1939 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Животные	4.117	7,4	6.368	9,5
Пищев. продукты	21.879	39,1	23.157	34,4
Сырые и полуобработ. материалы	18.551	33,2	25.587	38,1
Изделия	11.363	20,3	12.094	18,0
Драгоцен. металлы и камни	1	—	4	—
Всего	55.911	100%	67.210	100%

Крупный рост экспорта против 7 мес. 1938 года обусловлен всеми основными товарными группами, особенно сырыми и полуобработанными материалами. Экспорт последних вырос более чем на треть — на 7,0 млн. крон, или 37,9 проц. Этому содействовал, главным образом, резкий рост вывоза лесных материалов (почти на $\frac{1}{4}$), текстильного сырья, т. е. льна (на половину), и сланцевых продуктов (на $\frac{1}{4}$). Вывоз пищевых продуктов увеличился на 1,3 млн. крон, или 5,9 проц., почти исключительно за счет продуктов скотоводства. Рост экспорт изделий же ограничился 0,7 млн. крон, или 6,4 проц., и обусловлен преимущественно расширением вывоза изделий деревообрабатывающей и текстильной промышленности, несмотря на крупное сокращение экспорта бумаги. Наконец, резкий рост на половину показал вывоз скота (т. е. свиней) — на 2,3 млн. крон, или 54,6 проц.

В структуре экспорта состоялись довольно значительные сдвиги. Удельные веса животных и сырых и полуобработанных материалов в общем вывозе повысились соответственно с прошлогодних 7,4 проц. и 33,2 проц. до 9,5 проц. и 38,1 проц. Доля пищевых продуктов, наоборот, пала с 39,1 проц. до 34,4 проц., а доля изделий — с 20,3 проц. до 18,0 проц.

Изменения в оборотах важнейших экспортных товаров характеризуются, в сопоставлении с оборотами за те же 7 мес. прошлого года, следующей таблицей, охватывающей почти весь (ок. 90 проц.) экспорт:

Важнейшие экспортные товары.

Tähtsamad väljaveokaubad.

	7 мес. 1938 г.		7 мес. 1939 г.	
	тон.	1000 кр.	тон.	1000 кр.
Свиный (тыс. гол.) . . .	(41,7)	3.993	(63,0)	6.354
Масло коровье . . .	8.099	13.827	8.805	14.514
Яйца (млн. шт.) . . .	(25,3)	1.491	(34,2)	1.752
Мясо и мясные изд.	2.273	2.933	2.833	3.525
Свежая рыба . . .	1.050	688	1.260	923
Сырые кожи . . .	422	741	579	991
Лесоматериалы . . .	44.144	3.371	94.816	5.784
Целлюлоза . . .	35.142	5.297	41.609	4.658
Лен и пакля . . .	4.018	4.063	5.421	6.359
Сланц. бензин . . .	3.079	505	6.207	1.143
Сланц. масло . . .	31.888	2.577	54.036	4.268
Искусств. рог . . .	251	563	398	865
Фанера, сиденья для стульев . . .	8.825	2.411	11.447	2.932
Газетная и печат- ная бумага . . .	3.192	732	2.363	406
Хл.-бум. пряжа и нитки . . .	791	2.192	1.022	2.817
Хл.-бум. ткани . . .	554	1.476	483	1.255

По важнейшим странам и всем балтийским странам экспорт распределялся следующим образом:

Экспорт по странам.

Väljavedu maade järgi.

	7 мес. 1938 г.		7 мес. 1939 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Англия	19.971	35,7	25.427	37,8
Германия	15.863	28,4	20.391	30,3
Финляндия	3.019	5,4	3.607	5,4
Швеция	2.818	5,0	3.163	4,8
СССР	2.291	4,1	2.551	3,8
США	2.210	3,9	2.218	3,3
Голландия	900	1,6	1.990	2,8
Франция	1.951	3,5	1.388	2,1
Польша-Данциг	834	1,5	858	1,3
Латвия	814	1,5	498	0,7
Литва	455	0,8	367	0,6
Прочие страны	4.785	8,6	4.752	7,1
Всего	55.911	100%	67.210	100%

Значение руководящих стран эстонского вывоза — Англии и Германии — показало дальнейшее усиление. Удельный вес Англии возрос с прошлогодних 35,7 проц. до 37,8 проц. и Германии — с 28,4 проц. до 30,3 проц. В обе страны вместе направляется большинство — свыше двух третей — всего экспорта. Рост показал, притом резкий, только удельный вес Голландии. Доля Финляндии не изменилась. По всем остальным важнейшим странам произошло снижение удельного веса: сильное у Франции, Латвии и Литвы и более слабое у Швеции, СССР, США и Польши. Значительно пал также удельный вес второстепенных стран, объединенных в группу «прочих стран». СССР сохранил прошлогоднее 5-ое место среди экспортных стран Эстонии.

Сильное расширение общего экспорта вызвано в основном увеличением вывоза в Англию (на четверть), Германию (также на четверть) и Голландию.

В результате изменений в оборотах импорта и экспорта с отдельными странами балансы с ними сложились следующим образом:

Баланс внешней торговли по странам.

Väliskaubanduse bilanss maade järgi.

	7 мес. 1938 г.		7 мес. 1939 г.	
	(тыс. крон.)			
Германия	—4.455	+	269	
Англия	+9.555	+	13.096	
США	—1.850	—	2.917	
Швеция	—2.481	—	289	
Финляндия	+ 478	+	1.400	
СССР	— 854	+	513	
Франция	+ 456	—	533	
Голландия	—1.107	+	411	
Польша-Данциг	— 400	—	279	
Латвия	+ 128	+	99	
Литва	+ 234	+	292	
Прочие страны	—7.179	—	6.359	
Общий баланс	—7.505	+	5.403	

Превращение общего баланса из прошлогоднего пассивного в активный обусловлено, главным образом, ликвидацией крупной пассивности торговли с Германией и Швецией, а также ростом активности с Англией. Баланс улучшился еще с Финляндией и Литвой, с которыми активность выросла, с СССР и Голландией, с которыми баланс стал из пассивного активным, с Польшей и с группой «прочих стран», с которыми пассивность уменьшилась. Ухудшился же баланс только с США, Францией и Литвой; с первой из них пассивность усилилась, с второй баланс превратился из активного в пассивный, а с третьей активность уменьшилась. *

В августе импорт равнялся 11,6 млн. крон и экспорт — 10,6 млн. крон, и в результате за все 8 мес. (январь—август) т.г. импорт составил 73,4 млн. крон, а экспорт — 77,6 млн. крон. В те же 8 мес. прошлого года импорт равнялся 72,6 млн. крон, а экспорт — 65,6 млн. крон. Таким образом, общий оборот в текущем году (151,2 млн. крон) выше прошлогоднего (138,2 млн. крон) на 13,0 млн. крон, или 9,5 проц. Рост произошел, главным образом, за счет экспорта, выросшего против прошлогоднего на 12,2 млн. крон, или 18,7 проц., а рост импорта ограничился 0,8 млн. крон, или 1,2 проц. Вследствие такого расхождения в динамике импорта и экспорта баланс оказался в текущем году активным на 4,4 млн. крон, тогда как в прошлом году он был пассивным на 7,0 млн. крон.

Торговые соглашения.

28-го сентября т.г. было подписано торговое соглашение с Советским Союзом на 1939/40 год, подробно изложенное выше, в начале Бюллетеня.

Сельское хозяйство.

POLLUMAJANDUS.

Предварительные итоги урожая.

Saakide eelandmed.

По данным на 15 сентября, посевные площади и валовой сбор важнейших полевых культур за 1939 г. характеризуются, в сопоставлении с окончательными данными предыдущих лет и докризисного периода (1925—29 гг.), нижеследующими двумя таблицами.

Посевные площади.

Külvipind.

Среднее за
1925—29 гг. 1937 г. 1938 г. 1939 г.
(тыс. га)

Рожь	143	149	148	151
Пшеница:				
озимая	12	24	27	31
яровая	15	44	42	44
Ячмень	115	89	88	84
Овес	145	145	149	145
Мешанка	66	81	85	127
Картофель	67	76	78	90
Лен	36	31	23	23
Полевые травы	186	214	226	257

Посевные площади (данные за 1939 год также окончательные) изменились сравнительно мало. Небольшой рост в несколько процентов против 1938 года показали площади ржи и пшеницы; по картофелю и травам рост равен 15%; особенно резко расширилась площадь мешанки — почти на половину. Сокращение площади, притом небольшое, ограничившееся несколькими процентами, состоялось только по ячменю и овсу. Площадь льна осталась на прошлогоднем уровне. Как видно, в общем посевные площади показали тенденцию роста.

Валовой сбор.

Kogusaagid.

Среднее за
1925—29 гг. 1937 г. 1938 г. 1939 г.
(тыс. тонн)

Рожь	151	212	188	204
Пшеница:				
озимая	13	38	39	35
яровая	14	38	47	45
Ячмень	111	81	97	83
Овес	121	139	177	151
Мешанка	65	90	112	140
Картофель	714	986	998	864
Лен: волокно	10,0	10,3	7,6	5,8
семя	10,1	10,1	8,9	6,4

Несмотря на расширение посевных площадей, валовой сбор показал по всем культурам (за исключением ржи и мешанки, значительное сокращение, вызванное значительным, отчасти резким падением урожайности (по всем культурам, кроме ржи) вследствие

неблагоприятных метеорологических условий текущего года.

Валовой сбор озимой пшеницы сократился, по сравнению с 1938 годом, на 10 проц., озимой пшеницы — на 10 проц., яровой пшеницы — на 4 проц., ячменя — на 14 проц., овса — также на 14 проц., картофеля — на 13 проц., льна-волокна — на 24 проц. и льна-семян — на 28 проц. Рост показали валовой сбор ржи — на 9 проц. и мешанки — на 26 проц. Урожай полевых трав почти на половину ниже 1938 г. (около 350 тыс. тонн против 676 тыс.)

В общем продукция продовольственных хлебов составляет 285 тыс. тонн против прошлогодних 273 тыс. тонн, показывая, таким образом, рост на 4,4 проц. Урожай кормовых хлебов же показывает небольшое снижение на 2,7 проц. — с 386 тыс. тонн в 1938 году до 374 тыс. тонн. — Поскольку молотыба большей частью уже закончена, окончательные итоги валового сбора будут лишь немного отличаться от предварительных данных.

Поголовье скота.

Karja arv.

Численность скота в текущем году характеризуется, в сравнении с предыдущими годами и с докризисным 1928 годом, следующей таблицей (по предвар. данным):

Поголовье скота.

Karja arv.

(на 15 июня)
1928 г. 1937 г. 1938 г. 1939 г.
(тыс. голов)

Лошади	228	209	219	218
Крупн. рог. скот	651	639	661	705
в т. ч. коровы	404	446	452	479
Овцы	659	651	650	695
Свиньи	327	379	385	442
Домашн. птица,				
старше 6 мес.	866	1.606	1.597	1.709
в т. ч. куры	726	1.350	1.363	1.486
Пчелиные ульи	49	101	104	106

Из таблицы явствует, что в 1939 году состоялся дальнейший быстрый рост поголовья скота, по сравнению с 1938 годом. Численность крупного рогатого скота выросла против 1938 года на 6,7 проц. (в том числе коров — на 6,0 проц.), овец — на 6,9 проц., свиней — на 14,8 проц., домашней птицы — на 7,0 проц. (в том числе кур — на 9,0 проц.) и, наконец, пчелиных ульев — на 1,9 проц. Только поголовье лошадей почти не изменилось. Достигнутый в 1939 году уровень поголовья коров, свиней, кур и пчелиных ульев является рекордным.

Промышленность.

TÖÖSTUS.

Продукция крупной промышленности за 8 мес. т. г.

Suurtööstuse toodang 8 kuul k. a.

Движение объема продукции крупной промышленности за 8 мес. (январь—август) т. г. характеризуется, в сравнении с тем же периодом прошлого года, следующей таблицей:

Динамика объема продукции крупной промышленности.

Suurtööstuse toodangu koguse liikumine.

	1938 г.			1939 г.		
	I полуг.	Июль	Август	I полуг.	Июль	Август
	(среднее за 1927 г. — 31 г. = 100)					
Добывающая	281	349	325	317	369	350
Минералообр.	159	225	216	187	220	238
Металлообраб.	160	169	173	151	164	176
Химическая	231	254	294	320	325	344
Кожевенная	148	151	181	161	169	192
Текстильная	116	101	124	122	121	135
Деревообраб.	109	123	106	108	128	102
Бумажная	111	87	127	158	138	164
Полиграфич.	116	109	131	126	111	126
Пищевая	107	137	138	120	164	152
Произв. одежды	269	165	281	298	200	333
Электростанции	223	176	190	260	212	231
Вся продукция	142	145	161	160	168	177
в т. ч.:						
средства произв.	173	185	193	200	208	215
предм. потребл.	115	109	132	125	132	144

Темп роста промышленной продукции в текущем году показывает ослабление. Если в I квартале рост составил 14,0 проц., то во II квартале — 11,3 проц., а в июле — 15,9 проц. и в августе — 9,9 проц. против тех же кварталов и месяцев предыдущего 1938 года. Тем не менее темп остается выше прошлогодних темпов, составивших в I квартале 6,7 проц., тогда как в III квартале роста и вообще не было.

В итоге за все 8 месяцев (январь—сентябрь) объем промышленной продукции оказался возросшим, по сравнению с теми же месяцами прошлого года, на 12,4 проц., преимущественно за счет средств производства, продукция которых увеличилась на 14,7 проц.; производство потребительских товаров же расширилось на 10,2 проц.

Расширение продукции за эти 8 месяцев, по сравнению с тем же периодом прошлого года, состоялось почти по всем отраслям, именно по добывающей, минералообрабатывающей, кожевенной, текстильной, полиграфической, пищевой, производству одежды и галантерейных товаров, электростанциям и особенно крупное — по химической и бумажной отраслям. Сокращение показало производство только металлообрабатывающей и деревообрабатывающей отраслей, и ограничилось оно несколькими процентами.

Что касается специально августа, то продукция в это месяц пребывала выше прошлогоднего августа почти по всем отраслям, и продукция одних лишь деревообрабатывающей и полиграфической отраслей стояла ниже прошлогоднего уровня.

Денежное дело и финансы.

RAHANDUS JA FINANTSID.

Денежное обращение.

Raha liiklus.

В III квартале текущего года банковное обращение показало крупный рост с 51,1 млн. крон в конце июня до 69,5 млн. крон к концу сентября, особенно в течение сентября, так как еще в конце августа обращение равнялось 57,0 млн. крон. Прошлогодняя сентябрьская сумма обращения в 52,8 млн. крон также сильно превышена. Твердоценное покрытие (в золоте и иностранной валюте) сократилось лишь незначительно, составив к концу сентября 48,3 млн. крон против 49,8 млн. крон в конце июня т. г.; в прошлогоднем сентябре покрытие также стояло немного выше, равняясь 50,5 млн. крон. В связи со всем тем значительно пал и процент покрытия текущих обязательств (банковского обращения и текущих счетов) Эсти Банка — с июньских

60,9 проц. до 50,2 проц. к концу сентября, что значительно уступает также и прошлогодней сентябрьской цифре в 59,1 проц.

Курс эстонской кроны.

Eesti kroonikurss.

В июне и июле курс эстонской кроны оставался на уровне предыдущих 5 месяцев (январь—май) текущего года в 57 проц. к своему золотому паритету. В августе, однако, эстонская крона в связи с падением английского фунта, к движению которого она прикреплена, опустилась до 54 проц. В среднем за все 8 месяцев (январь—август) текущего года курс кроны составил 57 проц. к золотому паритету, что немного уступает среднему уровню тех же 8 месяцев прошлого года (60 проц.).

В связи со значительным падением английского фунта курс эстонской кроны был в сентябре освобожден от твердой зависимости от последнего, в которой пребывал в течение ряда лет.

Банки.

Pangad.

Сумма вкладов (нетто, т.е. за вычетом междубанковских вкладов) во всех частных банках и государственной сберегательной кассе вместе сократилась с 127,0 млн. крон в конце мая до 121,9 млн. крон к концу августа, что, однако, немного превышает прошлогоднюю августовскую сумму в 115,4 млн. крон.

Сумма ссуд во всех частных банках и важнейших кооперат. банках вместе также немного пала — с 118,9 млн. крон в конце мая

до 117,6 млн. крон к концу августа. В августе прошлого года сумма была, однако, значительно меньше, составив 107,1 млн. крон.

Доходы по госбюджету.

Riigieelarve tulud.

В последние 3 месяца (июнь—август) 1939/40 бюджетного года доходы государственного бюджета составили сумму в 29,9 млн. крон, значительно превышающую прошлогодние доходы тех же месяцев, равнявшиеся 25,0 млн. крон. Всего за 5 месяцев (апрель—август) текущего бюджетного года доходы равнялись 50,6 млн. крон, т.е. на 8,9 млн. крон, или 21,3 проц. больше, чем в тот же период прошлого года, когда они составили 41,7 млн. крон.

Платежный баланс и внешняя задолженность Эстонии в 1938 г.

EESTI MAKSUBILANSS JA VALISVÖLGNEVUS 1938. A.

Платежный баланс Эстонии за 1938 год характеризуется, в сопоставлении с окончательными данными за 1937 год (которые незначительно отличаются от предварительных

итогов, приведенных в Бюллетене № 3 — 1938 г.) следующей таблицей (в млн. крон, средний курс за 1938 г.: 1 крона = около 1,41 руб.):

Текущие статьи.

Jooksivad artiklid.

Доходы.	1937 г. 1938 г.		Расходы.	1937 г. 1938 г.	
	Экспорт товаров и продажа судов	106,2		104,1	Импорт товаров и закупка судов
Проценты и дивиденды с эст. капиталов за границей и с облигаций займа ден. и банк. реформы в эст. руках	1,1	1,2	Проценты и дивиденды с гос. долгов и иностр. капиталов в Эстонии	3,4	3,6
Фрахтование эстонских судов	21,0	19,5	Портовые сборы и расходы в иностр. портах	15,1	13,9
Расходы иностранных туристов в Эстонии	3,9	4,7	Расходы эстонских туристов за границей	3,2	3,3
Прочие доходы	17,2*)	5,5	Прочие расходы	9,3	10,7
Итого по текущим статьям	149,4	135,0	Итого по текущим статьям	143,5	140,0
			Перевес доходов (+) или расходов (—) по текущим статьям	+ 5,9	— 5,0

Движение капиталов.

Kapitalide liikumine.

Доходы.	1937 г. 1938 г.		Расходы.	1937 г. 1938 г.	
	Скупка облиг. займа денежной и банковской реформы	0,3		0,2	Погашение долгосрочн. иностр. госзаймов
Рост долгосрочных кредитов	1,9	2,0	Сокращение краткосрочн. иностранных долгов и рост резервов частных банков	11,1	0,4
Сокращение резервов Эсти Банка	—	1,1	Улучшение клиринговых отношений и т. д.	5,1	0,6
Рост торговых кредитов	3,6	4,6	Итого по движению капиталов	16,9	1,7
Итого по движению капиталов	5,8	7,9	Перевес доходов (+) или расходов (—) по движению капиталов	— 11,1	+ 6,2

*) В том числе сумма в 12,2 млн. крон, вырученная правительством по продажным и другим операциям.

Общий баланс (ошибки, пропуски и т.д.):
1937 г. — 5,2 млн. крон.
1938 г. + 1,2 млн. крон.

Платежный баланс 1938 года оказывается пассивным на 5,0 млн. крон, тогда как в предыдущем 1937 г. баланс был активным на еще большую сумму — на 5,9 млн. крон. Резкое изменение баланса обусловлено сокращением доходов с 149,4 млн. крон в 1937 году до 135,0 млн. крон, главным образом по линии весьма сильного уменьшения доходов по продажным и прочим операциям государства (включенных в группу прочих расходов) — с 12,2 млн. крон в 1937 г. до 0,5 млн. крон. Расходы же пали лишь немного — с 143,5 млн. крон в 1937 г. до 140,0 млн. крон.

Доходы в основном состояли, как и всегда, из поступлений от экспорта, составивших 77 проц. всей суммы доходов против 70 проц. в 1937 г. Далее значительную роль играли поступления по фрахтованию эстонских судов заграничными фирмами, расходы иностранных туристов в Эстонии, а из группы прочих расходов, не считая вышеупомянутых чрезвычайных доходов правительства, — портовые сборы и другие расходы иностранных судов в эстонских портах, полученные из-за границы страховые премии, платежи из-за границы по почтово-телеграфным операциям и расходы иностранных дипломатических представительств в Эстонии. Еще выделяются проценты и дивиденды с эстонских капиталов за границей и с облигаций займа денежной и банковской реформы, находящихся в руках эстонских граждан. Рост против 1937 года наблюдался только по процентам и дивидендам с эстонских капиталов, страховых премиям и расходам иностранных туристов. Что касается важнейшей статьи — выручки за экспорт, то она показала небольшое падение.

Интерес может представлять исчисление заработка судов; оно базируется на данных судовладельцев относительно половины всей вместимости торгового флота, согласно которым брутто-фрахты в среднем на 1 брутто рег. тонну составили 130 крон против 150 крон в 1937 г.

1937 г. 1938 г.
(млн. крон)

Тоннаж судов, занятых в дальнем плавании (тыс. брутто рег. тонн)	(140,0)	(150,0)
Общая сумма брутто-фрахтов	21,0	19,5
Из этого сборы и расходы в иностр. портах	15,1	13,9
Остаток, включая расходы в эст. портах	5,9	5,6
Доходы спасат. судов и т. п.	0,1	0,05
Всего нар.-хоз. дохода	6,0	5,6

В расходной части текущих статей платежного баланса преобладающее место также

занимает внешняя торговля. Платежи по импорту составляли 77 проц. всех расходов против 80 проц. в 1937 году. Еще выделяются платежи по процентам и дивидендам с иностранных капиталов и внешних долгов, расходы эстонских туристов за границей, расходы эстонских судов в иностранных портах, а в группе прочих расходов — уплоченные за границу страховые премии, расходы дипломатических представительств Эстонии за границей, разные правительственные закупки. Рост против 1937 года наблюдался по линии процентов и дивидендов с иностранных капиталов, страховых премий, платежей по почтово-телеграфно-телефонным операциям, по линии туризма и эмиграции, а также разных правительственных закупок. Прочие статьи остались без изменений или же показали небольшое сокращение, в том числе и платежи за импорт.

Пассивность платежного баланса была по линии движения капиталов в основном покрыта торговыми кредитами, сумма которых увеличилась против 1937 года примерно на 4,6 млн. крон. Долгосрочные кредиты выросли на 2,0 млн. крон, на какую-то сумму инвестировано в Эстонии иностранных капиталов, главным образом Швейцарией. Золотые и инициальные резервы Эсти Банка сократились на 1,1 млн. крон, а займовых облигаций куплено на 0,2 млн. крон.

Относительно расходной части движения капиталов следует отметить, что клиринговые счета сведены с сальдо в 60,6 млн. крон в пользу Эстонии, на какую-то сумму она имеет право ввозить товары из-за границы. Государственных займов погашено на 0,7 млн. крон. Наконец, краткосрочные иностранные долги и инициальные резервы частных банков выросли на 0,4 млн. крон.

В результате по движению капиталов доходы (7,9 млн. крон) превышают расходы (1,7 млн. крон) на 6,2 млн. крон, тогда как в предыдущем 1937 году, наоборот, расходы преобладали над доходами на сумму в 11,1 млн. крон (расходы равнялись 16,9 млн. и доходы — 5,8 млн. крон).

Итоговая разница между балансами текущих статей и движения капиталов составляет, таким образом, 1,2 млн. крон против 5,2 млн. крон в 1937 году; обусловлена она ошибками, пропусками и т. п. в исчислении платежного баланса. Разница в этом году меньше, чем в каком бы то ни было из предыдущих лет, что указывает на сравнительно большую точность исчислений.

Внешняя задолженность Эстонии к концу 1938 года представляется, в сопоставлении с концом 1937 года, следующей:

Ориентировочный баланс внешней задолженности Эстонии к концу 1938 г. (млн. крон).

Eesti välisvõlgnevuse umbkaudne bilanss 1938. a lõpuks.

Обязательства.	1937 г. 1938 г.		Требования.	
	1937 г.	1938 г.	1937 г.	1938 г.
Междуправительственные долги *)	80	84	Иностранные резервы Эсти Банка	56 55
Заем денежной и банковской реформы	24	25	Облигации займа ден. и банк. реформы в Эстонии	8 8
Прочие государственные и коммунальные долги	7	7	Долгосрочные вложения и вклады за границей	20 20
Всего госуд. долгов	111	116	Недвижимые имущества	7 7
Долгосрочные вложения в предприятия и банки **)	26	28	Сальдо краткосрочных кредитов частных банков	0,2 0,1
Недвиж. имущ. иностранцев	2	2	Всего требований	91,2 90,4
Всего обязательств	139	146	Чистая внешняя задолженность	47,8 55,6

Внешняя задолженность Эстонии показала против конца 1937 года небольшой рост на 7 млн. крон, или 5,0 проц., достигнув суммы в 146 млн. крон. В подавляющем большинстве иностранные обязательства состоят из государственных долгов, за счет которых в основном и состоялся рост. В отличие от обязательств, общая сумма требований показала против 1937 года незначительное падение на 0,8 млн. крон, или 0,9 проц., и составила 90,4 млн. крон. Уменьшение обусловлено небольшим сокращением золотых и инвалютных резервов Эсти Банка, из которых в крупном большинстве и состоят требования к загранице. В результате чистая внешняя задолженность Эстонии значительно — на 7,8 млн. крон, или 16,3 проц. — выросла и достигла к концу 1938 года 55,6 млн. крон.

*

В платежном балансе Эстонии приведены некоторые цифры относительно Совет-

ского Союза. Портовые сборы, вырученные с советских судов, составили в 1938 году 4,1 тыс. крон против 14,0 тыс. крон в 1937 году. Железные дороги Эстонии получили от железных дорог СССР 10,9 тыс. крон, а выплатили последним 15,0 тыс. крон (в 1937 году — соответственно 14,5 тыс. и 22,3 тыс. крон). По почтово-телеграфно-телефонным операциям от СССР поступило 2,4 тыс. крон, а уплачено было 20,7 тыс. крон (в 1937 году — 1,3 тыс. крон и 55,4 тыс. крон). Наконец, как известно, импорт Эстонии из СССР составил 5,2 млн. крон и экспорт ее в СССР — 4,3 млн. крон, между тем, как в 1937 г. импорт дал 6,3 млн. крон и экспорт — 4,4 млн. крон. По движению капиталов приведены данные о долгосрочных обязательствах Эстонии к СССР; они составили к концу 1938 года 5 тыс. крон против 11 тыс. в конце 1937 года. Краткосрочные же обязательства (по импорту) равнялись 81 тыс. крон, вместо 322 тыс. в конце 1937 года.

Прочая хроника.

MU KROONIKA.

Цены.

Hinnad.

За последние 2 месяца (июль—август) текущего года оптовые цены остались на уровне II квартала, составив 100 (1913 г.=100), т. е. столько же, сколько в те же 2 месяца

прошлого года. В итоге в среднем за все 8 месяцев (январь—август) индекс цен равнялся 101; в тот же период предыдущего года индекс стоял на том же уровне.

Раствор «ножица» сельскохозяйственных цен в июне, как всегда в летний сезон, значительно расширился по сравнению с первыми 5 месяцами текущего года, благодаря падению продажных цен при стабильности покупных цен, и пребывал в течение последних 3 месяцев (июль—август) на этом уровне. В итоге в среднем за все 8 мес. (январь—август) т. г. уровень цен на товары, покупаемые сельскими хозяевами, составил 94 (среднее за 1927—31 гг.=100), а уровень цен на товары, продаваемые ими, составил 85. Однако, в среднем за те же 8 месяцев предыдущего года индекс покупных цен равнялся 97, а продажных цен — 83. Из этого сопо-

*) Не включены причитающиеся, но неуплаченные проценты по военным долгам, составляющим почти всю сумму (80 млн. крон) междуправительственных долгов. Погашение военных долгов и оплата процентов по ним не производится уже в течение ряда лет.

**) Не учтены обязательства по импорту, носящие краткосрочный характер. Сумма их равна 32 млн. крон против 28 млн. в 1937 г.

ставления явствует, что падению цен покупных товаров на 3,1 проц. противостоит повышение цен продажных товаров на 2,4 проц. Таким образом, несмотря на состоявшееся в последние месяцы ухудшение, раствор «ножниц» все же оказывается уже прошлогоднего, и вследствие этого возросла покупательная сила сельского хозяйства.

Индекс стоимости жизни в последние два месяца (июль—август) немного повысился против II квартала т. г., составив 111 против 110 (1913 г.=100), оставаясь при этом на уровне тех же 2 месяцев прошлого года. В среднем за все 8 мес. (январь—август) т. г. индекс составил 111, т. е. незначительно больше индекса того же периода прошлого года (110).

Экономические мероприятия военного времени. *Sõjaajaksed korraldused majanduse alal.*

В целях предотвращения перебоев и затруднений в экономической жизни, возникающих для нейтральной Эстонии в условиях разгоревшейся европейской войны главным об-

разом вследствие затруднений по линии внешней торговли, эстонским правительством издан в течение сентября и октября ряд законов и постановлений. Отметим из них важнейшие. Правительству предоставлено право в области снабжения потребительскими товарами и сырьем устанавливать порядок закупок и продажи их, а также основы, согласно которым производится распределение этих товаров между предприятиями, а также раздача их населению; правительство в праве обязывать предприятия производить, покупать и продавать товары и сырье, регулировать цены на них. Введена картонная система продажи сахара, керосина и бензина; продажа прочих потребительских товаров и сырья допускается в размерах, соответствующих нормам потребления покупателей. Введено государственное гарантирование судов и транспорта на случай военной опасности; правительству предоставлено право устанавливать судоходные линии и обязывать судовладельцев к перевозке определенных грузов. Запрещен вывоз драгоценных металлов и ценных бумаг.

Сводки-переводы.

Kokkuvõtted-tõlked.

Развитие народного хозяйства СССР за пятилетку (1933—1937 гг.).

В результате успешного выполнения II пятилетнего плана, намеченного грандиозную программу по строительству социалистического общества за период 1933—1937 гг., разрешены все три основные задачи II пятилетки.

Разрешена основная историческая задача — окончательно ликвидированы все эксплуататорские классы, а также причины, порождающие эксплуатацию человека человеком. Все это обусловлено в основном ликвидацией частной собственности на средства производства, являющейся базой разделения общества на эксплуататоров и эксплуатируемых.

Социалистическая (государственная и кооперативно-колхозная) собственность на средства производства — заводы, топливо, сырье, земля, транспорт, скот, удобрения и т. п. — составляла к концу II пятилетки в 1937 г. 98,7 проц. всех производственных фондов. При этом на долю всенародной (государственной) собственности приходилось 90% и кооперативно-колхозной (т. е. собственности отдельных колхозов и кооперативных объединений) собственности — 8,7%.

Капиталистическая частная собственность, базирующаяся на эксплуатации чужого труда, уже совершенно отсутствует. Мелкая частная собственность же единоличных крестьян и ремесленников, основанная на личном труде их

и являющаяся основным источником их существования, равняется только 0,2% производственных фондов. Что касается личной собственности колхозников, которая исключает эксплуатацию чужого труда и является подсобным элементом социалистической колхозной собственности, то она составляет 1,1% всех фондов.

Социалистическая система производства также господствует во всей экономике СССР. Удельный вес социалистического хозяйства в народном доходе составляет 99,1%, в валовой продукции промышленности 99,8%, в валовой продукции сельского хозяйства (считая с личным подсобным хозяйством колхозников) — 98,6%, в товарообороте — все 100%, не говоря уже о других отраслях, как напр. банковое дело и транспорт, где обобществление завершено уже давно.

В связи с социалистическим преобразованием экономики коренным образом изменилась и классовая структура общества. Рабочие и служащие составляют теперь треть (34,7%) всего населения против 17,3% в 1932 году, колхозное крестьянство и кооперированные ремесленники — свыше половины (55,5%), крестьяне-единоличники и некооперированные ремесленники — 5,0% (против 72,9 проц. в 1928 г.), прочие слои (армия, учащиеся и т. д.) — 4,2%. Капиталистические элементы совсем отсутствуют, тогда как в

1928 г. они составляли еще 4,5%, а в довоенном 1913 г. — 15,9% всего населения. Из этого следует, что теперь почти все (94,4%) население или занято в социалистическом хозяйстве или же тесно связано с ним (армии, учащиеся и т. д.).

В СССР теперь отсутствуют антагонистические классы, и общество состоит из двух дружественных друг другу классов — из рабочих и крестьян. Постепенно исчезают грани между рабочим классом и крестьянством, а также между этими классами и интеллигенцией, представляющей собой прослойку, вышедшую из среды рабочих и крестьян.

Все это означает, что в СССР в основном осуществлена первая фаза коммунизма — социализм, при котором руководящим принципом общественной жизни являются: «от каждого по его способностям, каждому — по его труду».

Главная хозяйственная задача II пятилетки — завершение технической реконструкции народного хозяйства — в основном выполнена. Промышленность и сельское хозяйство вооружены современной техникой, техническая реконструкция экономики в основном завершена. По уровню своей техники производства в промышленности СССР занял I место в Европе и в сельском хозяйстве — I место во всем мире.

Электрификация промышленности в основном завершена, и вооруженность рабочего электроэнергией в промышленности выросла за II пятилетку с 2100 квт-час до 4370 квт-час в 1937 г. В основном решена задача механизации трудоемких и тяжелых рабочих процессов в промышленности.

За годы II пятилетки СССР превратился в страну, независимую от капиталистического мира в технико-экономическом отношении, и способную снабжать свое хозяйство всем необходимым.

Освоение передовой техники выразилось в широком развитии стахановского движения, сыгравшего решающую роль в успешном выполнении II пятилетки. Развитие стахановского движения, как высшей формы социалистического соревнования, вызвало крупное повышение производительности труда. Так, напр., в промышленности производительность труда выросла за II пятилетку на 52%, а в строительстве — на 83%.

В связи с завершением технической реконструкции, с успехами в деле освоения новой техники и ростом производительности труда, а также с ростом числа занятых все отрасли экономики показали крупное расширение производства. Продукция промышленности выросла за годы II пятилетки в 2,2 раза, продукция сельского хозяйства — в 1,5 раза, грузооборот железных дорог — в 2,1 раз и т. д. Народный доход, представляющий собой сумму нетто-продукций всех отраслей экономики и дающий поэтому сводную картину количественного роста всей экономики, вырос за II пятилетку в 2,1 раз и со-

ставил в 1937 г. сумму в 96,3 млрд. руб. против 45,5 млрд. руб. в 1932 г. (обе цифры даны в ценах 1926/27 г.). Народный доход превышает в 4½ раза свой довоенный уровень 1913 г. (21,5 млрд. руб., также в ценах 1926/27 г.).

СССР достиг за II пятилетку крупнейших успехов в деле разрешения важнейшей задачи догнать и перегнать наиболее развитые в технико-экономическом отношении капиталистические страны. Достижения в техническом отношении охарактеризованы выше. По темпам развития промышленности и сельского хозяйства СССР обогнал все страны. Об этом свидетельствует то, что продукция промышленности СССР выросла к 1937 г. около 8 раз, по сравнению с довоенным 1913 г., тогда как промышленность всех капиталистических стран, вместе взятых, достигла только уровня, на половину превышающего тот же 1913 г. Продукция сельского хозяйства, начавшаяся стремительно развиваться после завершения коллективизации, успела к 1937 г. уже подняться на 60% выше 1913 года, между тем как сельское хозяйство капиталистического мира выросло приibl. на 20% против уровня 1913 года.

В результате по размерам продукции промышленности СССР занял во II пятилетке I место в Европе и II место в мире; по размерам продукции сельского хозяйства СССР также находится на II месте в мире. Что касается производительности труда, этого основного фактора всего развития общества, то в промышленности СССР к 1937 г. стал на I место в Европе, достигнув уровня производительности труда в наиболее развитых капиталистических странах Европы — Германии и Англии.

Благодаря весьма высоким темпам развития, уровень промышленности СССР, в смысле размеров продукции в среднем на душу населения, значительно приблизился к уровню наиболее развитых капиталистических стран. Если в довоенном 1913 г. в СССР промпродукции на душу населения приходилось свыше 20 раз меньше, чем в США, 14 раз меньше, чем в Англии и Германии, 8 раз меньше, чем во Франции, то к концу II пятилетки душевая продукция США превышала СССР еще только 3½ раза, Англии — 2½ раза, Германии — немного больше 2 раз и Франции — на четверть.

Огромное развитие производительных сил послужило основой успешного выполнения третьей основной задачи II пятилетки — под'ема материально-культурного уровня населения.

Производство потребительских товаров увеличилось за пятилетку более чем в 2 раза, что означает почти равное повышение уровня народного потребления. Реальная зарплата рабочих и служащих выросла больше чем в 2 раза. Значительно выросла зажиточность колхозников; валовой доход колхозников

увеличился за четыре года (1934—1937 гг.) более чем в 2,7 раз. Широко развернулось социально-культурное и жилищно-коммунальное строительство. — В области культуры достижения являются особенно крупными. В СССР почти совершенно ликвидировала неграмотность. В городах полностью осуществлено всеобщее 7-классное неполное среднее образование, а в деревне и в национальных республиках — 4-классное начальное образование. Широко развернулось полное среднее образование (10-классное).

Благодаря развитию экономики национальных республик и связанному с этим повышению материального и культурного уровня населения их, сделаны крупные успехи в деле ликвидации экономической и культурной отсталости мелких народностей, особенно на Востоке.

Таковы основные итоги выполнения II пятилетнего плана. По отдельным отраслям экономического и социально-культурного строительства достижения характеризуются ниже.

*

Продукция промышленности показала за годы II пятилетки резкий рост. Она выросла с 43,3 млрд. руб. в 1932 г. до 95,5 млрд. руб. в 1937 г. (в ценах 1926/27 г.). Рост в 2,2 раза состоялся преимущественно по линии средств производства, продукция которых увеличилась с 23,1 млрд. до 55,2 млрд. руб. т. е. на 32,1 млрд. руб., или в 2,4 раза, в то время как продукция предметов потребления выросла с 20,2 млрд. до 40,3 млрд. руб., т. е. на 20,1 млрд. руб., или в 2 раза. Довоенный объем промышленной продукции 1913 года превзойден теперь почти в 8 раз (при оценке довоенной продукции также в ценах 1926/27 г.).

Особенно крупный рост показала во II пятилетке тяжелая промышленность. В основной отрасли тяжелой промышленности — в металлообрабатывающей, включающей и машиностроение — продукция выросла против 1932 г. в 2,9 раз и составила сумму в 27,5 млрд. руб. Столь сильный рост производства обеспечил техническое перевооружение почти всех отраслей экономики и укрепление обороны СССР. В результате орудия производства, направленные в экономику за годы II пятилетки, составили в 1937 г. 50—60 проц. действующих орудий производства во всей экономике.

Крупное значение для реконструкции экономики имело станкостроение (т. е. производство машин, вырабатывающих машины), продукция которого резко увеличилась, что обеспечило быстрое развитие самого машиностроения: так, количество выработанных металлорезающих станков увеличилось за пятилетку в 2,4 раза. Выпуск тракторов увеличился в 3,4 раза (176 тыс. шт.), причем заводы полностью переключились на производство гусеничных тракторов. Выпуск автомобилей вырос в 8,4 раза и составил в

1937 г. 200 тыс. штук. В области транспортного машиностроения, вместо устаревших типов паровозов и вагонов, преобладающее место заняло производство сверхмощных паровозов, а в конце пятилетки было приступлено к производству 4-осных вагонов. Производство паровозов (в переводе на условные единицы) выросло в 2 раза, а товарных вагонов — больше 2½ раз. Производство комбайнов увеличилось в 4,4 раза, и в 1937 г. было выработано всего 43,9 тыс. комбайнов.

Благодаря чрезвычайному расширению производства машиностроения, в основном проведена механизация трудоемких и тяжелых рабочих процессов в важнейших отраслях промышленности. Так, процент механизации добычи угля повысился с 65,4% в 1932 г. до 89,6% в 1937 г., доставки угля — с 76,5% до 84,4%, добычи торфа — с 49,7% до 75,0%, лова рыбы — с 45,0% до 70,2%.

В области энергетики также имеются крупнейшие успехи, и электрификация промышленности в основном завершена. Установленная мощность электростанций выросла с 4,7 млн. квт в 1932 г. до 8,1 млн. в 1937 г. Выработка электроэнергии выросла в 2,7 раз и достигла в 1937 г. 36,4 млрд. квт-час. В результате энергооборуженность труда в киловатт-часах на одного рабочего в промышленности почти удвоилась — с 3.020 квт-час в 1932 г. до 5.700 квт-час. в 1937 г., в том числе энергооборуженность выросла соответственно с 2.100 квт-час до 4.370 квт-час.

Что касается топлива, то добыча каменного угля выросла в 2 раза, достигнув в 1937 г. 128,0 млн. тонн. Добыча нефти увеличилась на треть и составила в 1937 г. 30,5 млн. тонн. Что касается остальных видов топлива, то добыча торфа увеличилась в 1,8 раз, достигнув 23,8 млн. тонн, и добыча сланцев — в 2,7 раз, достигнув 515 тыс. тонн.

В годы II пятилетки ликвидировано отставание черной металлургии от общих темпов развития экономики. Выплавка чугуна увеличилась в 2,4 раза и составила в 1937 г. 14,5 млн. тонн, выплавка стали — в 3 раза (в 1937 г. 17,7 млн. тонн) и производство проката также в 3 раза (13,0 млн. тонн). Значительное расширение показала и цветная металлургия. Выплавка черной меди более чем удвоилась. Создана алюминиевая промышленность, продукция которой увеличилась с 0,9 тыс. тонн в 1932 г. до 37,7 тыс. в 1937 г., т. е. около 40 раз. Добыча марганцевой руды увеличилась в 3,3 раз и достигла в 1937 г. 2,8 млн. тонн.

В развитии химической промышленности достигнуты решающие сдвиги, обеспечивающие широкую химизацию всех отраслей экономики и укрепление оборонной мощи. Продукция химической промышленности составила в 1937 г. 5,9 млрд. руб., увеличившись за пятилетку в 3 раза.

Что касается производства стройматериалов, то и тут наблюдаются крупные успехи. Так, продукция цемента выросла с 3,5 млн.

тонн в 1932 г. до 5,5 млн. тонн в 1937 г., т. е. в 1,6 раз, шамота — с 793 тыс. тонн до 1,8 млн., т. е. в 2,2 раза, кирпичей — с 4,9 млрд. штук до 8,7 млрд., т. е. в 1,8 раз.

Меньший, чем в тяжелой промышленности, рост показали другие отрасли. В лесной промышленности производство пиломатериалов расширилось за II пятилетку на 18%, составив в 1937 г. 25,8 млн. куб. метр., и клееной фанеры — на 59%, составив 672 тыс. куб. метров. Еще больший рост показала бумага, выработка которой достигла в 1937 г. 832 тыс. тонн, т. е. на 77% больше, чем в 1932 г.; выработка картона увеличилась в 2 раза. Тем не менее лесная промышленность все еще отстает в своем развитии от прочих отраслей промышленности.

В легкой промышленности выпуск хлопчатобум. тканей вырос к 1937 г., по сравнению с 1932 г., на 28%, шерстяных тканей — на 22%, льняных тканей — на 114%, шелковых тканей — на 174%. Продукция хлопчатобум. тканей составила в 1937 г. 3,4 млрд. метр., шерстяных — 108 млн. метр., льняных — 285 млн. метр., шелковых — 59 млн. метр. Еще большим был прирост по трикотажу — около 4 раз. Производство обуви более чем удвоилось против 1932 г. и составило в 1937 г. 206 млн. пар, в т. ч. 183 млн. пар кожаной обуви.

Пищевая промышленность показала особенные успехи в деле развертывания своего производства. Производство мяса увеличилось за II пятилетку на 68% и составило 812 тыс. тонн, производство колбасы и копченостей выросло почти в 5 раз, составив 369 тыс. тонн, животного масла — в 2,6 раз, составив 185 тыс. тонн, растительного масла — на 21%, составив 495 тыс. тонн. Продукция сахара выросла с 1,3 млн. тонн в 1932 г. до 3,5 млн. тонн, т. е. в 2,7 раз, и т. д. Улов рыбы увеличился с 1,3 млн. до 1,6 млн. тонн, т. е. на 21%.

Внедрение новой техники и освоение ее, выразившееся в развертывании стахановского движения, вызвали огромный рост производительности труда в промышленности. Производительность труда выросла к 1937 г. на 82 проц. против 1932 г. Рост промышленной продукции как раз в основном и обусловлен повышением производительности труда. Из общего прироста промышленной продукции за II пятилетку в 52 млрд. руб. рост производительности труда дал около 30½ млрд. руб.; остаток прироста приходится на долю увеличения числа рабочих.

*

Первая пятилетка была для сельского хозяйства реорганизационным периодом, периодом перевода мелких крестьянских хозяйств на рельсы крупного социалистического земледелия. Связанные с реорганизацией трудности вызвали даже небольшое падение продукции сельского хозяйства. Этот период в основном закончился в 1932 г., и уже первый

год II пятилетки (1933 г.) был переломным для развития сельского хозяйства. Для сельского хозяйства открылась, на основе созданных крупных, вооруженных передовой техникой колхозов и совхозов, возможность успешного развития, гораздо более быстрого, чем при мелком землевладении.

Вся продукция сельского хозяйства выросла за II пятилетку немного больше половины (+53,9%) и достигла в 1937 г. цифры в 20,1 млрд. руб. против 13,1 млрд. в 1932 г., причем как продукция земледелия, так и животноводства показали почти одинаковый процентный прирост, достигнув в 1937 г. соответственно 15,1 и 5,0 млрд. руб. По сравнению с довоенным 1913 годом, когда с.-х. продукция была рекордной за все довоенное время и составила 12,6 млрд. руб. (в тех же ценах 1926/27 г.), продукция оказывается в 1937 г. выше на 60 проц.

В общем посевная площадь расширилась за годы II пятилетку только на 878 тыс. га, или 0,7%, и составила в 1937 г. 135,3 млн. га против 134,4 млн. в 1932 г. Рост произошел исключительно за счет зерновых, выросших с 99,7 млн. га до 104,4 млн., тогда как площадь технических культур сильно (на 25,0%) сократилась — с 14,9 млн. до 11,2 млн. га. Почти полное прекращение роста площади является плодом планомерной политики, поставившей своей задачей посвящать, в целях развития продукции, главное внимание не расширению площадей, а повышению урожайности.

Урожайность зерновых, считая на 1 гектар, выросла к 1937 г. против 1932 г. на $\frac{2}{3}$ (составив в 1937 г. 11,5 центн.), хлопка — более чем в 2 раза (14,8 центн.), льна — на $\frac{1}{3}$ (2,7 центн.), сахарной свеклы — более чем в 4 раза (183,1 центн.), подсолнечника — на половину (6,4 центн.), картофеля — на $\frac{1}{3}$ (95,6 центн.). Как видно, крупный рост урожайности был всеобщим.

Несмотря на пребывание посевных площадей на уровне конца I пятилетки и даже частичное сокращение их, валовой сбор показывает по всей линии большой, по большинству культур даже огромный рост. Особенно следует выделить рост валового сбора зерновых культур, достигшего в 1937 г. 1203 млн. центнеров (вместо 699 млн. в 1932 г.), что сильно превышает и рекордный сбор 1913 г. в царской России — 801 млн. центнеров. Продукция хлопка-сырца за II пятилетку удвоилась (25,8 млн. центн. в 1937 г. против 12,7 млн. в 1932 г.), сахарной свеклы — более чем удвоилась (219 млн. центн. против 66 млн.), а продукция льна-волокна увеличилась на 15% (5,7 млн. центн. против 5,0 млн.) и картофеля — на половину (656 млн. центн. против 431 млн.).

В области животноводства достижения весьма значительны. Если поголовье лошадей возросло за годы II пятилетки только на 5% (с 16,6 млн. гол. в 1933 г. до 17,5 млн. в 1938 г.), что было возмещено тем большим

ростом тракторного парка, то численность крупного рогатого скота увеличилась на $\frac{2}{3}$ (с 38,4 млн. гол. до 63,2 млн.), овец и коз — в два раза (с 50,2 млн. гол. до 102,5 млн.), а свиней — даже в $2\frac{1}{2}$ раза (с 12,1 млн. гол. до 30,6 млн.). Бескоровность колхозников в основном ликвидирована.

За годы II пятилетки была завершена коллективизация сельского хозяйства, и колхозный строй можно в организационно-хозяйственном отношении считать окончательно окрепшим. К концу II пятилетки в колхозы вступило 93% общего числа крестьянских хозяйств, вместо 61,5% в 1932 г. В 1937 г. колхозов было всего 243,7 тысяч, в каждом из них было в среднем по 476 га посевной площади и 78 крестьянских хозяйств. Всего в колхозах состояло 18,5 млн. крестьянских дворов против 14,9 млн. в 1932 г. Посевная площадь колхозов достигла 116,0 млн. га против 91,5 млн. в 1932 г.; кроме того, приусадебные посевы в личном пользовании колхозников составили 5,0 млн. га против 2,5 млн. в 1932 г. Что касается индивидуальных крестьянских хозяйств, пока не вступивших в колхозы, то численность их составила в 1937 г. 1,4 млн., а посевная площадь их — 1,1 млн. га (против 27,0 млн. га в 1932 г.).

Параллельно с ростом коллективизации в сельское хозяйство внедрялась передовая техника, которая ускорила темпы коллективизации. В корне изменилась техническая база сельского хозяйства, и техническая реконструкция его на основе передовой техники в основном завершена. Общая мощность тракторов увеличилась с 2,2 млн. лошадиных сил в 1932 г. до 8,4 млн. в 1937 г., число комбайнов — с 15,5 тыс. шт. до 138,2 тыс., не говоря об огромном росте численности других с.-х. машин и орудий.

Как известно, колхозы обслуживаются техникой через машинотракторные станции, сыгравшие тем самым огромную роль в переводе мелких хозяйств на социалистический путь. Число маш.-тракторных станций увеличилось до 5818 против 2446, имевшихся на конец 1932 г. Однако, росло не только количество станций, но и оснащение их передовой техникой — тракторами, комбайнами и др. Если в 1932 г. маш.-тракт. станции имели тракторов общей мощностью в 1,1 млн. лошадиных сил или 440 л. с. в среднем на одну станцию, то в 1937 г. их было уже 6,7 млн. л. с., или 1145 л. с. на одну станцию. В 1932 г. МТС имели только 2,2 тыс. комбайнов, а в 1937 г. — 111,5 тыс., т. е. в 50 раз больше. В 1932 г. МТС обслуживали 45,1 млн. га посевной площади колхозов, что составляло половину (49,3%) всей посевной площади колхозов, а в 1937 г. — 105,8 млн. га, что равно 91,2% всей посевной площади.

Что касается совхозов, то к концу 1937 г. совхозов имелось всего 3992, и посевная площадь их составила 12,2 млн. га. Парк тракторов возрос на треть и составил в 1937 г. 84,5 тыс. штук, число комбайнов удвоилось, достигнув цифры в 24,0 тыс. штук, и т. д.

Техническое вооружение совхозов стоит на гораздо более высоком уровне, чем у колхозов.

В связи с огромным усилением технического вооружения сельского хозяйства успехи достигнуты и по механизации основных с.-х. работ. Пахота под яровые в 1937 г. механизирована во всем сельском хозяйстве на 71% против 19% в 1932 г., сев яровых зерновых — на 54,3% против 20%. Уборка зерновых производится тракторами в пределах 43,8% (против 10% в 1932 г.), в том числе комбайнами — 39,8% всей площади; серпом и косой убирается только 10,3% всей площади, тогда как еще в 1932 г. — треть площади. Молотба зерновых механизирована почти полностью — на 94% против 40% в 1932 г.

В деле внедрения передовой агротехники также имеются крупные успехи. Обеспеченность посевной площади парами и зябью вместе составила в 1937 г. 64% против 29 проц. в 1932 г. Что касается применения удобрений, то вывоз навоза на поля вырос в колхозах в 7 раз; минеральных удобрений поступило во все сельское хозяйство в 1937 г. 3,2 млн. тонн против 1,1 млн. тонн в 1932 г.

*

Подъем народного хозяйства сопровождался соответствующим ростом работы транспорта.

Грузооборот железных дорог показал рост более чем в 2 раза и достиг в 1937 г. 354,9 млрд. тонно-км (против 169,3 млрд. в 1932 г.), что почти в $5\frac{1}{2}$ раза превышает грузооборот довоенного 1913 г., составивший 65,7 млрд. тонно-км. Однако, рост пассажирооборота был несравненно меньшим, составив против 1932 г. (83,7 млрд. пасс.-км) только 9% и достигнув цифры в 90,9 млрд. пассажиро-километров. Довоенная цифра превзойдена более чем в $3\frac{1}{2}$ раза: в 1913 г. пассажирооборот равнялся 25,2 млрд. пасс.-км.

Значительно увеличился парк локомотивов и вагонов, причем он подвергся основательной реконструкции. Так, напр., грузоподъемность товарного парка выросла с 9,9 млн. тонн в 1932 г. до 15,7 млн. тонн в 1937 г., а средняя грузоподъемность вагона — с 18,8 тонн до 24,3 тонны.

За годы II пятилетки эксплуатационная сеть железных дорог выросла на 3,1 тыс. км и достигла в 1937 г. 84,9 тыс. км. Вторых путей уложено около 5,7 тыс. км. Что касается производительности труда на железнодорожном транспорте, то она повысилась во II пятилетке на 47,9%, считая в тысячах тонно-км на 1 работника.

В области водного транспорта грузооборот речного транспорта составил в 1937 г. 33,1 млрд. тонно-км против 25,1 млрд. в 1932 г., выросши, таким образом, почти на треть. Довоенный 1913 г. превышен примерно в 2 раза. Грузооборот морского транспорта составил 37,0 млрд. тонно-км. против 19,4 млрд. в 1932 году, что дает почти удвоение. Мощность речного флота показала за II пятилетку зна-

чительный рост, также как и грузоподъемность морского флота, возросшая с 773 тыс. брутто рег. тонн в 1932 г. до прибл. 1,3 млн. тонн в 1937 г. — Длина судоходных внутренних путей увеличилась с 84,0 тыс. км в 1932 г. до 101,9 тыс. в 1937 г., т. е. на 21%. В эксплуатацию сданы Беломорско-Балтийский и Москва-Волга каналы.

В области автотранспорта состоялся рост грузооборота с 1,1 млрд. тонно-км в 1932 г. до 8,7 млрд. в 1937 г. Автопарк во всех отраслях экономики вырос с 75,4 тыс. штук в 1932 г. до 570,0 тыс. в 1937 г., в том числе грузовые автомобили — с 54,6 тыс. до 474,5 тыс. штук. Шоссейная сеть расширена на 348 тыс. км, в том числе дороги с каменным покрытием и гравийные составили 46,9 тыс. км.

В гражданском воздушном транспорте следует отметить расширение сети воздушных линий союзного значения, а именно с 31,9 тыс. км в 1932 г. до 62,2 тыс. км; сверх того, за II пятилетку создана сеть воздушных линий местного значения в 43,4 тыс. км. Что касается перевозок воздушного транспорта, то общий тонно-километраж вырос с 1,6 млн. в 1932 г. до 25,9 млн. в 1937 г.

*

Благодаря крупному росту товарной продукции промышленности и сельского хозяйства, внутренняя торговля показала за годы II пятилетки стремительное развитие.

Обороты государственной и кооперативной розничной торговли, считая с оборотами общественного питания, увеличились за II пятилетку более чем втрое и достигли в 1937 г. суммы в 125,9 млрд. руб. против 40,4 млрд. в 1932 г. Сверх того, обороты колхозной базарной торговли возросли в 2,4 раза, составив в 1937 г. 17,8 млрд. руб. против 7,5 млрд. в 1932 г. Частная торговля, как известно, была полностью ликвидирована уже в 1931 г. В силу быстрого расширения товарооборота в годы II пятилетки оказалось возможным полностью отменить карточную систему и закрытые формы торговли, введенные в I пятилетку.

Вместе с тем значительно выросла розничная сеть. Общее количество магазинов и палаток увеличилось за II пятилетку на 15% и составило в 1937 г. всего 327,4 торговых единиц, не считая развозной и разносной торговли с 27,0 тыс. единиц.

*

За годы II пятилетки состоялось крупное повышение материального и культурного уровня населения.

Общая численность рабочих и служащих во всех отраслях народного хозяйства возросла за II пятилетку на 17,6% и достигла в 1937 г. 27,0 млн. чел. против 22,9 млн. в 1932 г.

Особенно крупный рост показала численность квалифицированных работников. Введение передовой техники во всех отраслях потребовало кадров, умеющих осваивать эту технику, огромным образом повышающую

производительность труда. За годы II пятилетки было подготовлено по основным профессиям всего 6,0 млн. чел., в том числе для особенно нуждающегося в кадрах сельского хозяйства — 3,9 млн. квалифицированных работников-трактористов, комбайнеров, счетоводов и т. д. Высшие учебные заведения выпустили за II пятилетку 369,9 тыс. специалистов высшей квалификации против 170,0 тыс. в I пятилетку. Техникумы и сходные с ними школы дали 623,0 тыс. специалистов средней квалификации против 291,2 тыс. в I пятилетке.

Заработная плата рабочих и служащих показала за II пятилетку огромный рост. Общий фонд ее увеличился в 2,5 раз, составив в 1937 г. сумму в 82,2 млрд. руб. против 32,7 млрд. руб. в 1932 г. Годовая заработная плата же, считая в среднем на одного рабочего и служащего по всему народному хозяйству, повысилась в 2,1 раз: с 1427 руб. в 1932 г. до 3047 руб. в 1937 г.

Кроме заработной платы, рабочие и служащие, а также все другие трудящиеся пользуются благами культурно-бытового обслуживания (просвещение, здравоохранение, физкультура и социальное обеспечение, а также государственное социальное страхование). Расходы государства на это обслуживание, проходящие через государственные и местные бюджеты, возросли в 3,7 раз — с 8,3 млрд. руб. в 1932 г. до 30,8 млрд. в 1937 г. Кроме того, государство затратило на улучшение жилищно-бытовых условий и на коммунальное хозяйство всего 16,3 млрд. руб. Однако, кроме государства, также и сами хозяйственные организации, профсоюзы, колхозы и другие организации израсходовали огромные суммы на культурно-бытовое обслуживание населения.

Резко выросли за II пятилетку также доходы колхозников. Валовой доход их увеличился за 1934—1937 гг. более чем в 2,7 раз, а денежные доходы, выдаваемые колхозникам в соответствии с отработанными трудоднями, возросли за этот же период в 4,5 раз.

Уровень всего народного потребления повысился за II пятилетку в два с лишним раза, ибо производство потребительских товаров увеличилось в столько же раз.

Что касается специально рабочих и служащих, то реальная заработная плата их выросла более чем в 2 раза, т. е. цены остались на прежнем уровне. Душевое потребление колхозников, судя по данным бюджетов их, увеличилось по мясу, рыбе, жирам, сахару, кондитерским изделиям и т. д. за период 1934—1937 г. более чем в два раза.

Огромные успехи достигнуты за II пятилетку по повышению культурного уровня населения.

Неграмотность населения почти полностью ликвидирована. В городах осуществлено всеобщее обязательное 7-летнее неполное среднее обучение, а в деревне и национальных республиках — 4-летнее начальное обу-

чение. Весьма широко развернулась 10-летняя полная средняя школа.

Общее количество учащихся в начальной, средней и высшей школе вместе выросло с 24,2 млн. чел. в 1932 г. до 31,9 млн. в 1937 г. т. е. на 31,9%. При этом количество учащихся в общеобразовательных начальных, неполных средних и средних школах увеличилось соответственно с 21,3 млн. до 29,4 млн. чел., т. е. на 39%. В общеобразовательных школах для взрослых число учащихся увеличилось на 18% и достигло цифры в 729 тыс., а в техникумах и других средних школах по подготовке кадров — на 19 проц., достигнув 863 тыс. чел. Наконец, число учащихся в высших учебных заведениях выросло с 504 тыс. в 1932 г. до 547 тыс. в 1937 г., т. е. на 9 проц.

Однако, приведенными цифрами не исчерпываются все обучающиеся. Кроме указанных 31,9 млн. чел., в 1937 г. обучалось еще 13,4 млн. взрослых, так что общее число учащихся достигает 45,3 млн. чел. Из этих 13,4 млн. чел. 5,5 млн. обучалось на курсах и в школах по подготовке кадров, 417 тыс. проходило заочное обучение специалистов, 3,8 млн. проходило обучение неграмотных и 3,6 млн. — обучение малограмотных.

Широко развернулась за II пятилетку политико-просветительная работа.

Количество массовых библиотек всех видов возросло за II пятилетку более 2 раз, достигнув в 1937 г. цифры в 70,0 тыс. против 32,9 тыс. в 1932 г., а количество книг в них увеличилось на 39 проц. и составило 126,6 млн. книг против 91,3 млн. в 1932 г. Клубных учреждений имелось в 1937 г. 95,6 тыс., что означает рост против 1932 г. в 1,8 раз, когда имелось 53,2 тыс. учреждений.

Печать получила крупное развитие. Если число газет выросло, по сравнению с 1932 г., только на 13 проц., то годовой тираж их увеличился в 1,7 раз и составил в 1937 г. 7,1 млрд. экз. против 4,2 млрд. в 1932 г. О росте выпуска книг и журналов свидетельствует увеличение общего листажу книжно-журнальной продукции более чем на треть (на 38 проц.).

В области искусств во II пятилетке наблюдалось широкое развитие профессионального и самодеятельного искусства. Число театров выросло на 27,4% и составило в 1937 году 702, в т. ч. колхозно-совхозных — 213. Киносеть выросла гораздо меньше — на 4 проц. и состоит теперь из 28,6 тыс. кино.

За II пятилетку произошло особенно крупное повышение культурного уровня отсталых национальных республик и областей. Об этом свидетельствует хотя бы то, что по всему СССР число учащихся в начальной, неполной средней и средней школах выросло за II пятилетку на 39 проц., то в Казахской ССР — на 77,3%, Киргизской ССР — на 81,8%, Туркменской ССР — на 78,1%, Таджикской ССР

— на 76,8%, Узбекской ССР — на 44,6%. Или например то обстоятельство, что при росте численности учащихся в высшей школе по всему СССР на 9%, студенчество в Киргизской ССР выросло в 6 раз, в Таджикской ССР — в 2,2 раза и т. д.

Резко улучшилось дело здравоохранения. Число больничных коек выросло на половину и достигло в 1937 г. 618,1 тыс., а число постоянных мест в яслях увеличилось на четверть; количество последних составило в 1937 г. 748,2 тыс. Численность врачей выросла более чем на треть — с 76,0 тыс. в 1932 г. до 105,6 тыс. в 1937 г.

Основной предпосылкой выполнения предусмотренных II пятилетним планом задач завершения технической реконструкции экономики и расширения производства было осуществление огромного строительства во всех отраслях народного хозяйства. Всего в капитальное строительство за годы II пятилетки было вложено 137,5 млрд. руб., а не считая капитального ремонта и внеплановых затрат — 114,7 млрд. руб. Это означает рост капиталовложений в 2,7 раз против I пятилетки, когда было вложено 50,5 млрд.

На промышленность приходилась половина всех капиталовложений — всего 65,8 млрд. руб., что в 2,7 раз превышает вложения I пятилетки в промышленность и почти на треть всю сумму вложений во все народное хозяйство за I пятилетку. Вложения в транспорт, гл. образом в железнодорожный, выросли против I пятилетки в 2,8 раз (всего вложено 25,4 млрд. руб.) а в сельское хозяйство — в 1,7 раз (16,8 млрд. руб.).

В результате столь огромных средств, направленных в строительство, за годы II пятилетки введено в действие новых основных фондов, т. е. новых заводов, электростанций, железных дорог, школ и других сооружений, общей стоимостью в 125,3 млрд. руб. (а без внеплановых затрат и капитального ремонта — 103,3 млрд. руб.). Эта сумма в 3,3 раза превышает стоимость основных фондов, введенных в действие в I пятилетке — 38,6 млрд. руб. Почти половина новых основных фондов введена в действие по линии промышленности, именно стоимостью в 60,0 млрд. руб., что в 3,8 раз превышает стоимость ввода фондов за I пятилетку.

Благодаря столь огромному вводу в действие, основные фонды всего народного хозяйства СССР удвоились и составили в 1937 г. 182,2 млрд. руб. против 91,7 млрд. руб. 1932 г.; обе цифры даны в исчислениях в одинаковых ценах 1933 г.

Сдвиги в размещении производительных сил, создание новых промышленных центров, культурно-бытовое строительство чрезвычайно развили экономику и культурный уровень отсталых национальных республик.

Eesti põllumajandus 1939. a. loenduse andmetel.

Talundite arv näitab järjekindlat kasvu, ulatudes 1939. aastal 140,0 tuhandele 1929. aasta 133,4 tuhande ja 1925. aasta 122,2 tuhande vastu, millistel aastatel samuti korraldati põllumajandusloendus. Seega viimasel 14 aastal talundite arv suurenes keskmiselt 1,3 tuhande võrra aastas. Kasv toimus nii kehvikute (s. o. 1—10 ha põllumajandusmaad omavate) talundite kui ka keskmike (s. o. 10—30 ha omavate) talundite arvel, kuna jõukate (s. o. üle 30-hektariliste) talundite arv järjekindlat vähenes. 1939. aastal oli 45,8 tuh. kehvikute talundit (1925. a. — 36,9 tuhat), 65,7 tuhat keskmiku talundit (1925. a. — 55,5 tuh.) ja 28,5 tuh. jõukat talundit (1925. a. — 29,8 tuh.). Seega praegu kehvikud moodustavad kolmandiku (32,7 prots.), keskmikud — ligi poole (46,9 prots.) ja jõukad — viiendiku (20,4 prots.) talundite üldarvust; jõukate talundite seas on üle 100-hektarilisi ainult 452 talundit 1925. aastal olnud umbes 500 vastu.

Käsitöö talundite arvu kasvuga on laienenud ka talundite kasutada oleva maa pindala, milline ulatus 1939. aastal 3.182 tuh. hektarile 1929. aasta 3.094 tuh. ja 1925. aasta 3.069 tuh. vastu. Maa koosnes 1939. aastal 2.745 tuh. hektarist põllumajanduslikust maast (sellest 1.118 tuh. ha põllu-aiamaad, 932 tuh. ha heinamaad, 695 tuh. ha karjamaad), 189 tuh. hektarist metsamaast ja 248 tuh. hektarist muudest maadest (hoonete, soode, teede jne. all). Eriti kiiret kasvu näitas põllu-aiamaa, ulatudes 1925. a. 1.010 tuh. hektarile; seega 14 aasta jooksul iga aasta tuli juurde 7,7 tuh. ha. Kasvanud on ka metsapindala, mida 1925. a. oli 148 tuh. ha, ja heinamaad (1925. a. — 894 tuh. ha), kuna karjamaad on vähenenud (1925. a. — 738 tuh. ha), samuti ka muud maad (1925. a. — 279 tuh. ha).

Maakasutus on muutunud märksa intensiivsemaks. Külvipind on suurenenud kiiremal kui kogu põllu-aiamaa ja ulatub 1939. a. 993 tuh. hektarile 1929. a. 854 tuh. ha ja 1925. a. 822 tuh. ha vastu, mis tähendab umbes 12,1 tuh. hektarilist juurdekasvu keskmiselt aastas. See toimus peamiselt kesa ja söödi pindala vähenemise arvel. Peaosa langes 1939. a. toiduteraviljale (21,0 prots. kogu põllu-aiamaast), söödateraviljale (31,8 prots.) ja põlluheinale (23,0 prots.). Võrreldes 1929. aastaga on laienenud rukki, nisu, segavilja, kartuli, loomasöödajuurikate ja põldheina külvipind, kuna vähenenud on odra, kaera ja lina pindalad.

Ka aianduse alal on edusammud suured. Näiteks õuna- ja pirnipuude arv on, võrreldes 1929. aastaga, tõusnud umbes 50 prots. võrra, kirsipuude — kahekorraseks.

Karjakasvatuse areng toimus sa-

muti tõusu suunas. 1939. aastal ulatub hobuste arv 218 tuhandele (1925. a. — 224 tuhat), veiste — 705 tuh. (1925. a. — 555 tuh.), selle hulgas lehmade — 479 tuh. (1925. a. — 361 tuh.); lammaste arv — 695 tuh. (1925. a. — 720 tuh.), sigade — 442 tuh. (1925. a. — 339 tuh.), üle 6 kuu vanuste kodulindude — 1.709 tuh. (1925. a. — 724 tuh.), selle hulgas kanade — 1.486 tuh. (1925. a. — 592 tuh.), ja lõpuks mesipuude arv — 106 tuh. (1925. a. — 45 tuh.). Nagu näha, on kõigi karjaliikide arvud tublisti kõrgemad kui 1925. aastal, ainult hobused ja lambad väljaarvatud, millede vahepeal langenud arv aga viimastel aastatel on jälle lähenemas 1925. a.-le.

Võttes vaid karja, mis asub talundites, tuleb 1939. aastal iga talundi kohta keskmiselt 1,5 hobust, 3,4 lehma, 3,0 siga, 4,9 lammast, 9,6 kana. Emt paljudel talunditel hoopis puudub üks või teine karjaliik. Näiteks hobune puudub 19,7 prots., lehm — 5,8 prots., siga — 12,9 protsendil talunditest.

Põllumajanduse tehniline tase on märksa tõusnud. Mehaaniliste jõumasinate (aurumasinate, mootorite ja traktorite) arv ulatub 1939. aastal 6,7 tuhandele (1925. a. — 2,9 tuhat), külvimasinate arv — 10,8 tuh. (1925. a. — 4,7 tuh.), lõikusmasinate — 10,6 tuh. (1925. a. — 9,1 tuh.), riidumasinade — 41,6 tuh. (1925. a. — 14,7 tuh.), hobureha — 35,6 tuh. (1925. a. — 16,3 tuh.), kartulivõtmismasinade — 3,4 tuh. (1925. a. 0,8 tuh.) jne., kuna ainult rehepekumasinade arv näitas vähenemist 1925. a. 9,6 tuhandelt 7,9 tuhandele, kuid seejuures mehaanilisel jõul töötavate rehepekumasinade hulk kasvas vastavalt 2,4 tuh. pealt 5,0 tuh. peale.

Iseloomulikuks masinatepargi kasvule on see, et kõige suuremat kasvu näitavad peamiselt täiuslikumad masinaliigid, nagu külvimasinate seas reaskülvimasinad, jõumasinate seas — mootorid ja traktorid, rehepekumasinade seas — mehaanilisel jõul töötavad. Kõige selle tagajärjel on suuresti tõusnud ka põllumajanduse varustatus masinatega. Kui 1929. aastal üks külvimasin tuli 22 talundi kohta, lõikusmasin — 14 talundi, niidumasin — 6 talundi, hobureha — 6 talundi kohta, siis 1939. aastal on üks külvimasin iga 13 talundi, lõikusmasin — 13 talundi, niidumasin — 3 talundi, hobureha — 4 talundi kohta jne.

Väetiste tarvitus on tugevasti tõusnud. Superfosfaati ja teisi fosforväetisi tarvitati 1938/39. põllumajandusaastal 45 prots., kaaliväetisi 5 prots. ja lämmastikväetisi 109 prots. rohkem kui 1928/29. aastal. Esimesi läks 1938/39. a. keskmiselt 47,6 tsentnerit, teisi — 7,8 tsentnerit ja kolmandaid — 7,1 tsentnerit 100 hektari põllu-aiamaa kohta. Kogu kunstväetiste tarvitus on sama ajaga tõusnud enam kui 60 prots. võrra.

Väljaandja: Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoda. Vastut. ja peatoim.: Koja sekretär H. Holm
Издатель: Эстонско-Союзноветская Торговая Палата. Ответст. и главный ред.: секрет.
Палаты Г. Гольм • А.-С. „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk 42.